పారిజాతాపహరణము

ముక్కు తిమ్మన

పారిజాతాపహరణము

ముక్కు తిమ్మన

అవతారిక

ఇష్టదేవతా స్తుతి

మదికిం బ్రియం బెసఁగఁ జేర్చిన యుయ్యెల లీల వైజయం
తీ మిళితాచ్ఛ కౌస్తుభము నిద్దపుఁ గాంతిఁ దనర్చి యాత్మ వ
క్షోమణి వేదిఁ బొల్పెసఁగఁ జూడ్కుల పండువు సేయు వేంకట
స్వామి కృతార్థుఁ జేయు నరస క్షితినాథుని కృష్ణరాయనిన్. ॥1॥

మ. పొలఁతుల్ కౌఁగిటఁ గ్రుచ్చి యెత్తి తలఁబ్రా ల్పోయించు నవ్వేళ నౌఁ
దల గంగం దన నీడఁ దాన కని మౌగ్ధ్యం బొప్ప వేఱొక్క తొ
య్యలి యంచున్మది నెంచు పార్వతి యసూయావాప్తికిన్నవ్వు క్రొ
న్నెలపూఁ దాలుపు కృష్ణరాయనికి సంధించు న్మహైశ్వర్యముల్. ॥2॥

మ. తన దంతాగ్రముచేతఁ దీక్ష్ణమతి, నుద్య త్కుంభయుగ్మంబుచే
త నితాంతోన్నతి, దాన విస్ఫురణ నుత్సాహంబు, శుండా ముఖం
బున దీర్ఘాయువు నిచ్చుఁ గావుత గుణాంభోరాశికిం గృష్ణరా
యనికి న్వారణ రాజ వక్త్రుఁడు కృపాయత్తైక చిత్తాబ్జుఁడై. ॥3॥

చ. సరసపు టల్కఁ దీర్చుతఱి శార్ఙ్గ సుదర్శన నంద కాబ్జ సం
భరణ గుణాప్తి నెన్నడుముపైఁ గటిపై జడపై గళంబుపై
హరి నలుగేలుఁ బైకొన సుఖాంబుధి నిచ్చలు నోలలాడు నిం
దిర కృపఁ జూచుఁ గాత నరదేవ శిఖామణిఁ గృష్ణరాయనిన్. ॥4॥

చ. తన మృదు గీతికా పరిణత ధ్వని వైఖరిఁ బల్కు మంచు నిం
చిన రమిఁ జేతివీణియకుఁ జెక్కులు గీఁటుచు నేర్పుచున్నదో
యన నఖరాంకురంబుల నయమ్మునఁ దంత్రులు మీటి గాన మిం
పొనరఁగఁ జేయు వాణి ప్రతిభోన్నతుఁ జేయుతఁ గృష్ణరాయనిన్. ॥5॥

చ. వలిమల యల్లువాఁడు తలవాఁక ధరించిన పూవుగుత్తి, వే
ల్పులగమి జీవగట్టు, యుడివోవని చల్వల టెంకి, వెన్నెల
ల్మొలచిన పాదు, పాల్కడలి ముద్దులపట్టి నృసింహ కృష్ణరా
యలఁ గరుణారసంబు నినుపారెడి చూపులఁ జూచుఁ గావుతన్ ॥6॥

కృతిపతి వంశ (కృష్ణ) ప్రశస్తి

ఉ. ఆ యమృతాంశునం దుదయమయ్యె బుధుం, డతఁ డార్తరక్షణో

పాయుఁ బురూరవుంగనియె, నాతని కాయువు పుత్త్రుఁ డయ్యె, న
య్యాయతకీర్తికి న్నహుషుఁ డాత్మజుఁడై యిలయేలెఁ, దత్సుతుం
డై యలరె న్యయాతి, యతఁడాహవదోహలుగాంచెఁ దుర్వసున్. ॥7॥

క. ఉర్వీశమౌళి యగు నా
తుర్వసు వంశంబునందు దుష్టారి భుజా
దుర్వార గర్వ రేఖా
నిర్వాపకుఁ డీశ్వరాఖ్య నృపతి జనించెన్. ॥8॥

ఉ. తామసవృత్తి లేదు, సతతంబు నుగ్రుఁడు గాఁడు, పౌరుషం
బేమియు వెల్తి గాదు, తన కెందును బైమటి రాజు లేఁడు, సం
గ్రామములోన నొక్క నరుగాసికి వాసి దొఱంగఁ, డీశ్వర
క్ష్మా మహిళా మనోహరుని సాటియె యీశ్వరుఁ డెన్ని భంగులన్. ॥9॥

ఉ. రాజులనెత్తుటం బరశురాముఁడు వ్రంతలు సేసె రెండుమూఁ
డీ జగతిన్, గణింప నది యెంతటి విస్మయ! మబ్జినీ సుహృ
త్తేజుఁడు కందుకూరి కడఁ దిమ్మయ యీశ్వరుచే జనించె ఘో
రాజి బెడందకోట యవనాశ్విక రక్త నదీ సహస్రముల్. ॥10॥

క. శాశ్వత విజయుఁడు తిమ్మయ
యీశ్వర నృపతికిని గౌరి కెన యగు తత్ప్రా
ణేశ్వరి లక్కాంబికకు
న్విశ్వాతిగ యశుఁడు సరసవిభుఁ డుదయించె. ॥11॥

సీ. ఎవ్వాని విజయంబు లెఱిఁగించు శాసన - స్తంభంబుఁ లాశాంత శైల వితతు
లెవ్వాని యరిఁగాపు లేపారు కాళింగ - యవనాది వివిధ దేశాధినాథు
లెవ్వాని నిత్య దానైక విలాసంబు - లారూఢతర తులాపూరుషంబు
లెవ్వాని చిరకీర్తు లింద్రలోకాంగనా - భోగినీ గీతికాభోగ పదము
తే. వాఁడు వొగడొందు సర్వసర్వంసహాధి
దేవతా ముఖదర్పణ ద్విజయనగర
భద్ర సింహాసనస్థుఁ డున్నిద్ర తేజుఁ
డీశ్వరాధిపు నరస భూమీశ్వరుండు. ॥12॥

సీ. కుంతలేశ్వరుఁడు సిక్కు వడంగ విద్యాపు - రంబు గై కొని నిజప్రౌఢి నెఱపెఁ
బారసీకునకు దుర్భర మానవత్వంబుఁ - దొలఁగించె మానవదుర్గ సీమఁ
జోళ వల్లభునకు సురవధూ మధురాధ - రము లిచ్చి మధురాపురంబుఁ గొనియె
శ్రీరంగ పట్టణసీమ ఖడ్గనటీ వి - నోదంబు యావనేంద్రునకుఁ జూపె
తే. నతఁడు నుతికెక్కె రామసేత్వంతరాళ
కలిత షోడశదాన విఖ్యాత యశుఁడు,
మండలీకర మేఘ మార్తాండ బిరుదుఁ
డీశ్వరాధిపు నరస పృథ్వీశ్వరుండు. ॥13॥

క. ఆ నరస మహీమహిళా
జానికిఁ గులసతులు పుణ్యచరితలు తిప్పాం
బా నాగాంబిక లిరువురు

దానవ దమనునకు రమయు ధరయును బోలెన్. ॥14॥

క. వారలలో దిప్పాంబ కు
మారుఁడు పరిపంథి కంధి మంథాచలమై
వీరనరసింహరాయుఁడు
వారాశి పరీశ భూమి వలయం బేలెన్. ॥15॥

కృతిపతి కృష్ణదేవరాయల శౌర్య ప్రతాపములు

శా. వీర శ్రీనరసింహశౌరి పిదప న్విశ్వంభరా మండలీ
ధౌరంధర్యమునన్ జనంబు ముదమంద న్నాగమాంబా సుతుం
డారూఢోన్నతిఁ గృష్ణరాయఁడు విభుండై రత్న సింహాసనం
బారోహించె, విరోధులు న్గహన శైలారోహముం జేయఁగన్. ॥16॥

సీ. యాదవత్వమున సింహాసనస్థుఁడు గామి - సింహాసనస్థుఁ డై చెన్ను మెఱయ
గొల్ల యిల్లాండ్రతో గోడిగించుటఁ జేసి - పరకామినీ సహోదరతఁ జూప
మఱి జరాసుతునకై మధుర డించుటఁ జేసి - పరవర్గ దుర్గము ల్బలిమిఁ గొనఁగఁ
బారిజాతము నాసపడి పట్టి తెచ్చుట - నౌదార్యమున దాని నడుగు వఱుపఁ
తే. గోరి, తొలుమేనఁ దనకైన కొదువ లెల్ల
మాన్చుకొన వచ్చి భువనైక మాన్యలీల
నవతరించిన కృష్ణుఁడౌ ననఁగ మించె
నరసవిభు కృష్ణరాయ భూనాయకుండు. ॥17॥

శా. శ్రీరంగేశ్వర నాభి పంకజ రజశ్శ్రీకంటెఁ, జోళేంద్ర త
న్వీ రాజ త్కుచపాళి కుంకుమముకంటె, న్సహ్యభూభృత్తటీ
నీరంధ్రీకృత గైరిక ద్రవముకంటె, న్వన్నె గావించెఁ గా
వేరీ తోయముఁ గృష్ణరాయఁ డహితోర్వీనాథరక్త ప్రభన్. ॥18॥

సీ. చక్రవర్తి మహా ప్రశస్తి నాఁడును నేఁడు - చెలఁగి ధర్మ క్రమ స్థితి ఘటించె
భూభృదుద్ధరణ విస్ఫూర్తి నాఁడును నేఁడు - గో రక్షణ ఖ్యాతిఁ గుదురు పఱిచె
సాధు బృందావన సరణి నాఁడును నేఁడు - వంశానురాగంబు వదలఁ డయ్యె
సత్యభామా భోగసక్తి నాఁడును నేఁడు - నాకల్ప మవని నింపార నిలిపె
తే. నాఁడు నేఁడును యాదవాన్వయమునందు
జనన మందెను వసుదేవ మనుజవిభుని
కృష్ణుఁ డను పేర నరసేంద్రు కృష్ణదేవ
రాయఁ డనుపేర నాదినారాయణుఁడు. ॥19॥

చ. అలఫణి భోగ రత్నములు నాదిగిభోత్కట గండ గంధముల్
తలఁపునఁ బాఱి నవ్వు వసుధాసతి, దా భుజకీర్తి మౌక్తిక
చ్ఛలమునఁ గృష్ణరాయ నృపచంద్రుని బాహువునందు భూషణో
జ్జ్వలమణుల న్మృగీమదము వాసనయుంగని, ధూర్త లంగనల్. ॥20॥

చ. మునుకొని కొండవీట నతిమూఢత రుద్రుఁడు కృష్ణనందనున్
మనసిజునిన్ జయించె; నది మానుషమే! నరసేంద్రుకృష్ణరా
య నృపతి కొండవీట శరణాగతుఁడైన ప్రతాపరుద్ర నం

దనుఁడగు వీరభద్రుఁ గదనంబునఁ గాచె జగత్ప్రసిద్ధిగన్. ||21||

చ. నెలకొని కృష్ణరాయ ధరణీపతి యుత్కల భూమిపాలుతోఁ
గలన నెదిర్చి హస్తికరకాండ తతు ల్మసకంపుఁ బాములై
మలసినచోటఁ గూడిన సమగ్ర యశోవసనంబు గప్పి తా
వలవఁగ జేసె భూసతిని, వశ్యవిధిజ్ఞుఁడు గాన నేర్పునన్. ||22||

సీ. ఉదయాద్రి వేగ యత్యుద్ధతి సాధించె, - వినుకొండ మాటమాత్రాన హరించెఁ,
గూటము ల్సెదరంగఁ గొండవీ డగలించె, - బెల్లముకొండ యచ్చెల్లఁ జెఱిచె,
దేవరకొండ యుద్వృత్తి భంగము సేసె, - జల్లి పల్లె సమగ్రశక్తి డులిచెఁ,
గినుక మీఱ ననంతగిరి క్రిందుపడఁ జేసె, - గంబంబుమెట్ట గ్రక్కనఁ గదల్చె
తే. బలనికాయము కాలిమట్టులనె యడఁచుఁ
గటకమును నింక ననుచు నుత్కలమహీశుఁ
డనుదినమ్మును వెఱచు నెవ్వనికి నతఁడు
రాజమాత్రుండె! శ్రీకృష్ణరాయవిభుఁడు. ||23||

సీ. బాహు సౌధ క్రీఁడ బరఁగు పంతవలంతి - తొయ్యలి నిడుద కస్తూరి బొట్టు,
వైరిసైన్యాబ్ధిలో వచ్చు గెల్పుల నావఁ - గడఁ జేర్చు ప్రాఁకుడుఁ గడపుఁ జేయి,
యరి కుంభి కుంభ ముక్తాక్షరాంకిత మగు - జయ రమా కన్యక చదువు పలక,
శత్రురాజులకు నచ్చరల నాకర్షించు - సమరేంద్రజాల పింఛంపుఁ గుంచె
తే. మేను సగము యశో మహేశానునకును,
శౌర్యరవిఁ గోరి వచ్చిన చాయలేమ,
నరసవిభు కృష్ణరాయ భూనాథచంద్రు
చేత ననిలోన మించు కౌక్షేయకంబు. ||24||

షష్ఠ్యంతములు

క. ఏవంవిధ గుణ ఖనికిని
ద్యోవనితా ప్రార్థ్యమాన ధూర్తారి ధరి
త్రీవర సంగతి సుభగం
భావుక రణ ముదిత కలహ పారణ మునికిన్. ||25||

క. రాధా తన యాధారిత
గాథాధఃకరణ నిపుణ కర సదయునకున్
మేధావదసాధారణ
బోధాకర హృదయునకు విబుధ సదయునకున్. ||26||

క. నాగాంబికా కుమారున
కాగామి గతాధునిక నృపాలభ్యయశ
శ్శ్రీగుంభ హసిత హిమగు ది
శాగజ తను కటజ నైల్య సంభారునకున్. ||27||

క. సామర్ష దళిత పరభట
సామజ హయ కూల ముద్రుజ క్షతజ ధునీ
కాముకితాఖిల జలధికి

నాముష్యాయణ సుధీ గృహాంగణ నిధికిన్. ||28||

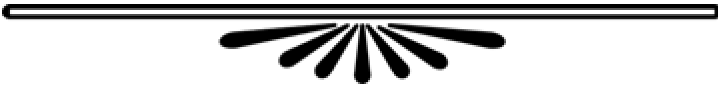
క. కోదండ ద్రోణునకును
వేదార్థ స్థాపన ప్రవీణునకు సమి
న్నేదిష్ఠ విమత తరసా
స్వాదన వశ తుంద పరిమృజ కృపాణునకున్. ||29||

క. అసుహృదసుపవన విసర
గ్రసనరస వ్యసన వశ వికసదసి రసనా
ప్రసరణ శయఫణ విలసన
విసృమర మరువకిత సమర వీథీస్థలికిన్. ||30||

క. వైంధ్య ద్వీప గంధ నిబ
ద్ధాంధ్యాళి ప్రతిపదోదితాలయ విభవా
వంధ్య ప్రబంధకృతి సం
బంధ్యనుభావునకు బుధిత మనుభావునకున్. ||31||

క. వనితా జనతా స్మరునకు
ఘన తాప నితారకాభిక ద్యుచరగవీ
ఘన తాయన కారక స
త్పనితాత్మ నితాంత దాన పరతంత్రునకున్. ||32||

క. పరిపంథి దోర్బల సమి
త్పరివర్ధిష్ణు ప్రతాప దహనారణికిన్
సరసకళాధోరణికిన్
నరసాధిప కృష్ణరాయ నాయకమణికిన్. ||33||

వ. అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పం బూనిన పారిజాతాపహరణం బను
మహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన. ॥34॥

కావ్యావతారిక

క. జనమేజయ జనవల్లభుఁ
డను దినమును హరికథా సుధాస్వాదనమునం
దనివి సనక వైశం
పాయన మునికిట్లనియెఁ, గౌతుకాయత్త మతిన్. ॥35॥

సీ. హరివంశ కథ లెల్ల నానుపూర్విగ నిట్టు - విని కృతార్థుఁడ నైతి మునివరేణ్య!
యా దానవారాతి యమరులఁ బ్రోవంగఁ - బూని యా యదువంశమున జనించె
నతఁడు గ్రమ్మఱ వారి కాధార మగు పారి - జాతంబు పుడమి కేరీతిఁ దెచ్చె?
ననుమతి నిచ్చిరో! యా వేల్పు, లొండేని, - బలిమిఁ జేకొనియెనో! పాడి దొఱఁగి,
తే. తెలియ నానతి యిమ్ము సందియము దీఱ
వినఁగ వేడుక యయ్యె సవిస్తరముగ
ననిన నా వ్యాసముని శిష్యుఁడతనితోడ
నధిప! విను మని పలికె నత్యాదరమున. ॥36॥

శ్రీకృష్ణుని సంసార విభూతి

చ. హరి నరకాసురుం గెలిచి యద్దనుజేంద్రుని యింట నున్న య
చ్చరల కొలంబు వారి, నెఱజవ్వనముం బొలివోని వారిఁ, ద
న్వరునిఁగఁ గోరు వారి, లలనామణులం బదియాఱు వేవురం
బరిణయ మయ్యె నారదుని పంపున సౌఖ్య రసైక లోలుఁడై. ॥37॥

తే. మఱియు రుక్మిణి, సత్య, జాంబవతి, మిత్ర
వింద, భద్ర, సుదంత, కాళింది, లక్ష
ణ యనఁగా మున్న కల రబ్జనాభునకును
మహిషు లెనమండ్రు సమతాభిమానవతులు. ॥38॥

ఉ. ఆ రమణీ లలామముల నందఱఁ గూడి యదూద్వహుండు త
ద్ద్వారవతీ పురోపవన వాటికలం, గృతకాద్రి సీమల
న్వారిధి తీర కుంజ సదనంబులఁ, గేళి తరంగిణీ తటీ
కైరవిణీ సహాయ మణికల్పిత సౌధముల న్వసించుచున్. ॥39॥

శా. ఏయేవేళల నేసరోజముఖి యేయేలీలలం గోరుఁ దా
నాయావేళల నాసరోజముఖి నాయాలీలలం దేల్చి, యే
చాయం జూచినఁ దానయై మెలఁగుచున్ సౌఖ్యాబ్ధి నోలాడు భో
గాయత్తుండయి పెక్కు రూపముల మాయా కల్పనా చాతురిన్. ॥40॥

క. హరి యిట్లు సతుల నందఱ
సరిగాఁ జూచియును, భోజ జనపాల సుతం
దరుణీమణి సాత్రాజితి
నిరువుర మన్నించి మిగుల నిచ్చుం జనవుల్. ॥41॥

చ. కులమును రూపము న్మగని కూరిమియుం గలదాన నంచునీ
వల నల రుక్మిణీ రమణి వాసిఁ జెలంగఁగ, సత్యభామయుం
గులమును రూపము న్మగని కూరిమియుం గలదాన నంచునా
వలఁ బచరింపఁగా, రవరవ ల్వొడమె న్మది వారి కెంతయున్ ॥42॥

రుక్మిణితో జూదమాడుచున్న శ్రీకృష్ణుని దర్శనార్థము నారదుఁడు వచ్చుట

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు ధవళాంబుజ నేత్రుఁడు వచ్చి రుక్మిణీ
కాంత గృహంబులోన శశికాంత శిలామయ వేది మీఁద నే
కాంతమునందుఁ గొందఱు మృగాయతనేత్రలు గొల్వ, జూద మ
త్యంత వినోద కేళిమెయి నాడుచు నుండఁగ నద్భుతంబుగన్, ॥43॥

నారదాగమన వర్ణనము

సీ. స రి గ మ ప ధ ని స సంజ్ఞస్వరంబుల - మహతి నభో వాయు నిహతి మొఱయ,
భాగీరథీ పయః పరిపూర్ణ మణి కమం - డలువు హస్తంబునఁ జెలువు మిగులఁ,
బ్రణవ మంత్రావృత్తి పావన స్ఫటికాక్ష - వలయంబు కర్ణ శష్కులిక వ్రేల,
సమర నృత్యోచిత చమరవాలంబును - గక్షపాలయు భుజాగ్రమున మొఱయ,
తే. దేహకాంతు లకాల చంద్రికల నీన,
జడలు మోక్షద్రుపల్లవ శంక సేయ,
గగనమున నుండి వచ్చె నాకస్మికముగ
నారివేరంపుఁ దపసి దైత్యారికడకు. ॥44॥

నారదునకు రుక్మిణీ కృష్ణుల యాతిథ్యము

క. వచ్చిన మునిపతి కెదురుగ
వచ్చి, నమస్కృతు లొనర్చి, వనితయుఁ దానుం
బొచ్చెంబులేని భక్తి వి
యచ్చర రిపు భేది సలిపె నాతిథ్యంబున్ ॥45॥

తే. అపుడు రుక్మిణి కనుసన్న నబ్జముఖులు
రత్న సింహాసనంబు నారదున కిడిరి,
హరియు నమ్మౌని యనుమతి నర్హ పీఠ
మున సుఖాసీనుఁడై కరంబులు మొగిడ్చి ॥46॥

క. సురసంయమివర! మీరిట
కరుదేరఁగ నిప్పుడేఁ గృతార్థుఁడ నయితిన్
నిరతంబు మీరు నాపయిఁ
గరుణ గలిగి యునికి యిది యకారణము సుఁడీ ॥47॥

క. నావుడు శౌరికి నిట్లను

నా వేలుపుఁ దపసి "మర్త్యుఁ డాడెడి రీతిన్
నీవిట్లు పలుక నుచితమె!
యే విశ్వజనీన చరిత! యెఱుఁగనె నిన్నున్! ||48||

నారదుఁడు శ్రీకృష్ణుని దశావతారముల నుతించుట

సీ. ప్రామినుకుల దొంగఁ బాతాళ కుహరంబుఁ - జొరఁ బాఱి చీఱిన చోఱ వీవ,
తరిగొండ వెన్నుపైఁ దాల్చి వేల్పులఁ గూటి - చవి దేల్చినట్టి కచ్ఛపమ వీవ,
నీటిలో మునిగిన నేలచేడియఁ గొమ్ము - కొన నుబ్బ నెత్తిన ఘోణివీవ,
మునిమాపు బలు గంబమునఁ ముట్టి బంటు న - క్కఱఁ గాచినట్టి సింగంబ వీవ,
తే. దితిజు మెట్టిన యా పొట్టి దిట్ట వీవ,
పుడమిఱేఁడుల నడఁచిన ప్రోడ వీవ,
కడలిఁ గోలకుఁ దెచ్చిన గబ్బి వీవ,
యిపుడు ద్వారక వసియించు నీవు నీవ! ||49||

క. రక్కసిమగువల యీలువు
మొక్కపఱిచె దీవ, పాపముల గమి కాలం
ద్రొక్కెదవు నీవ, యింకిట
నిక్కముగా నిన్నుఁ బొగడ నేర్తునె! కృష్ణా! ||50||

క. ద్వారక వైకుంఠపురం
బీ రుక్మిణి లక్ష్మి, మీర లిచ్చట నునికిన్
సారెకుఁ గొల్వఁగ వత్తును
గోరికతోఁ గంసహర! ముకుంద! మురారీ!" ||51||

నారదుఁడు పారిజాత ప్రసూనమును శ్రీ కృష్ణున కర్పించుట

వ. అని యిట్లు బహు ప్రకారంబులం బ్రశంసించి యవ్విరించినందనుం
డమందానందంబు డెందంబునం గ్రందుకొన నిజ వాసనా బిరుద
గాథా కథన వందిబృందాయమానేందిందిరంబును, నుచితోపయోగ జని
తానంద బాష్ప సందోహ శంకావహ మకరంద బిందు తుందిలంబును,
నిఖిల మనోరథ ప్రదాన కీర్తి శంకాకర విశద ప్రభా నిచుళితంబును నగు
పారిజాతంపుఁ గ్రొన్నన మిన్నేటి పసిండి నెత్తమ్మి చిగురుటాకునం బొదివి యిచ్చిన, ||
52||

క. వినయంబు విస్మయంబును
మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నపుడు మాధవుఁ డా క్రొ
న్ననఁ గయికొని భీష్మక నం
దనఁ గనుగొని సత్యభామ తలఁపున నిలువన్ ||53||

మ. "యిది భోజాత్మజ కిచ్చినం, గినుకతో నేమంచు నూహించునో
మది సాత్రాజితి; దాని కే నిపుడు ప్రేమం బంపినన్ దీని నె
ల్లిదముం జేసినజాడ దోఁచునొకొ! యౌలె మ్మిందు నేనున్కిఁ జె
ల్లదువో యేరికిఁ బంపగా" ననుచు లీలన్ రుక్మిణీ కాంతకున్ ||54||

కృష్ణుఁడు పారిజాతమును రుక్మిణి కొసఁగుట

చ. కనుగవఁ బిన్న నవ్వు దొలఁక, న్మునినాథుని కన్ను సన్న ని
చ్చినఁ, దగ భోజనందనయుఁ జేకొని మౌనికి మ్రొక్కి యవ్విరిం
దన నెఱి గొప్పునం జెరివిన న్వలిగుబ్బలి ముద్దుపట్టి లేఁ
త నెల ధరించిన ట్లమరెఁ దద్దయు మోహన కాంతి సంపదన్ ||55||

సీ. మగమీల నగఁజాలు తెగఁ గీలుకొను వాలుఁ - గనుఁగవ కొక వింత కాంతి యొదవె,
వలిజక్కువల పెక్కువలు దక్కువగ నిక్కు - చనుదోయి కొక వింతచాయ దోఁచె,
నెల తుమ్మెదల దిమ్ము వెలిఁజిమ్ము చెలువమ్ము - గల వేణి కొక వింత నలుపు మీఱె,
నల చెందొవల విందు చెలువెందు వెద చిందు - మొగమున కొక వింత జిగి దొలంకెఁ,
తే. జక్కఁదనమున కొక వింత చక్కఁదనము,
జవ్వనంబున కొక వింత జవ్వనంబు,
విభ్రమంబున కొక వింత విభ్రమంబు
గలిగె నద్దివ్య కుసుమంబు కతన సతికి ||56||

క. కలకంఠకంఠి యీగతిఁ
బులుగడిగిన ముత్తియంపుఁ బొలుపొందంగా
నెల నవ్వొలయఁగఁ బలికెను
జలజాసను పట్టి కలహ సంభ్రమ పరుఁడై ||57||

నారదుఁడు పారిజాత మహిమను వివరించుట

సీ. జలజాక్షి! యిది పారిజాత ప్రసూనంబు - నరులకు ధరియింప నరిది సూవె!
పౌలోమి పార్వతి పద్మ పద్మజురాణి - యును శిరంబునఁ దాల్తు రనుదినంబు,
హరి బహిః ప్రాణంబ వగుట నేఁ డెఱుఁగంగ - వచ్చె, నీకిపు డీది యిచ్చెఁ గాన,
వెలఁదులు పదియాఱు వేవురలో నెన్న - సరిలేరు సౌభాగ్య గరిమ నీకు,
తే. నీవు దాల్చిన కతన నీపూవు నేఁడు
భాగ్యము వహించె నుచితోపయోగ్య లీల
నీప్సితార్థంబు లొడఁ గూర్చు నిది లతాంగి!
దీని మహిమంబు చెప్పెదఁ దెలియ వినుము ||58||

క. పరిమళము సెడదు, వాడదు,
పరువము తప్పదు, పరాగ భర భరితంబై
నిరతము జగదేక మనో
హర మగు నీ కుసుమరాజ మంబుజ వదనా! ||59||

మ. అళి నీలాలక! నీవు నీపతి రహస్య క్రీడ వర్తించు వే
ళ లతాంతాయుధ సంగరంబునకు నుల్లాసంబు గల్పించు ను
జ్జ్వల దీపాంకురమై, రతి శ్రమ తనూ సంజాత ధారాళ ఘ
ర్మ లవంబు ల్దొలఁగింపఁగా సురటియై రంజిల్లు, నిచ్ఛాగతిన్ ||60||

చ. అడిగిన యంతలోన సరసాన్నములన్ సమకూర్చు నాఁకటన్
బడలికఁ జెందనీక; యశుభంబులడంచు; జగత్త్రయంబునం
బడయఁగరాని సర్వగుణ భవ్యము సుమ్మిది; దీనిఁ దాల్చి యి
ప్పడఁతులలో గనుంగొను మపార మహా మహిమానుభావముల్ ||61||

చ. కువలయ పత్ర నేత్రి! నెఱిగొప్పున నీ కుసుమంబు దాల్చుటన్
సవతులు వచ్చి నీచరణ సారస యుగ్మము నాశ్రయింపగా,
ధవుఁ డఱలేని కూర్మి జవదాఁటక నీపలు కాదరింపఁగా,
నవిరళ భోగభాగ్య మహిమాన్వితవై విహరింతు గావుతన్ ॥62॥

క. నెలకొని వేసవిఁ జలువయుఁ,
జలివేళల నుష్ణగుణము, సముచిత భంగిన్
గలిగించు నీలతాంతము,
కొలఁదులు చెప్పంగ నిచ్చ క్రొత్తలు సుమ్మీ! ॥63॥

క. అలరుంబోఁడుల లోపల
నలరుం బోఁడుములు నీకు నగ్గల మగుచున్,
దలపూవాడక యుండుము
తలపూవు ధరించి వికచ తామరసాక్షీ! ॥64॥

రుక్మిణిపైఁ గృష్ణ ప్రేమాతిశయ ప్రశంస

ఉ. ఇన్ని దినంబులున్ సవతు లిందఱిలో నల సత్యభామ కన్
సన్నలఁ ద్రిమ్మరున్ హరి వశంవదుఁడై యన విందుఁ; గాని యో
కన్నియ! నీయెడం గలుగు గారవ మెయ్యెడఁ జూచి కాన; లే
కున్న ననర్ఘ్య కుసుమోత్తమ మేరికినైన నిచ్చెనే? ॥65॥

ఉ. చక్కనిదాన నంచు, నెలజవ్వని నంచు, జగంబులోనఁ బే
రెక్కినదాన నంచు, బతి యెంతయు నా కనురక్తుఁడంచుఁ దా
నిక్కుచు విఱ్ఱవీఁగుచు గణింపదు కాంతల సత్య; యింతకున్
స్రుక్కక యున్నె! నీ మహిమ సూచిన బోటులు విన్నవించినన్ ॥66॥

క. ధరియించిన మొదలొక వ
త్సర మాత్రము తావకీన ధమ్మిల్లములో
నిరవుకొని మగుడ నివ్విరి
తరుణీ! యల పారిజాత తరువున కరుగున్ ॥67॥

తే. అనుచు నారదుఁ డాడిన యట్టి పలుకు
లచటి వృత్తాంత మంతయు నరసి పోయి
వేఱు వేఱన సఖులు దేవేరులకును
విన్నవించిన వారును జిన్నవోయి ॥68॥

ఉ. అందరలోనఁ బెద్ద, మహిమాన్విత రుక్మిణి; గానఁ బూవు గో
విందుఁడు దానికిచ్చెఁ దగవేయని లక్షణ యోర్చె; సైఁచెఁ గా
ళింది; శమించె భద్ర; యవులెమ్మని యూరడిలెన్ సుదంత; లోఁ
గుందుట మానె జాంబవతి; కోప మడంచెను మిత్రవిందయున్ ॥69॥

తే. వారిలోపల సౌందర్యవతియు మాన
వతియు మహనీయ సౌభాగ్యవతియు నైన
సత్య యంతట నేమొకో శౌరి కడకుఁ
బోయి రాదయ్యెఁ జెలి, ప్రొద్దువోయె ననుచు ॥70॥

మ. తన శృంగార వనంబులో నగరిపొంతం, జక్కఁగా దిద్ది తీ
ర్చిన పూఁదేనియ యేటి కాలువ దరిం, జెంగల్వ పుప్పొళ్ళు నిం
చిన చంద్రోపల వేదిపై సరస గోష్ఠిన్ బోటియుందాను న
వ్వనజాతాయత నేత్ర శౌరిగుణముల్ వాక్రుచ్చి వర్ణించుచున్ ||71||

చ. అలికుల రావముల్ కిసలయాకుల కోకిల కాకు కాకలీ
కలకల నాదముల్ సెలఁగ, గమ్మని తమ్మికొలంకు తెమ్మెరల్
వొలయఁగ, దొంటి చందమున బుద్ధికి నేమియు నింపు గామికిం
గలఁగుచు సత్యభామ చెలిఁ గన్గొని యించుక సంశయించుచున్ ||72||

చ. అకట! యిదేమియో యెఱుఁగ నయ్యెడుఁ దొయ్యలి! దక్షిణాంస చూ
చుక నయన ప్రకంపగుణ సూచన లేమియు వల్లగావు; సా
రెకు మది జాలి వొంది యొక రీతిఁ దలంకెడుఁ; బ్రాణనాయకుం
డొక చపలాక్షిఁ గూడి నను నొల్లని చెయ్దము లేమి చేసెనో! ||73||

క. అని సత్యభామ తనవిధ
మనుఁగుం దొయ్యలికిఁ జెప్పు నవసరమునఁ జ
య్యాన వచ్చి యొక్క నెచ్చెలి
కనుఁగవ నెఱసంజ వొడమఁగా నిట్లనియెన్ ||74||

సత్యకుఁ జెలికత్తె పారిజాత వృతాంతము సెప్పుట

క. అమ్మా! యేమని చెప్పుదు,
నెమ్మి న్నీ విభుఁడు రుక్మిణీసతి మణి సౌ
ధమ్మున నుండఁగ సురముని
క్రమ్మఱ నాకస్మికమ్ముగా నచ్చటికిన్ ||75||

క. చనుదెంచి యమ్మురారికి
ననఘమ్మమరైక యోగ్య మతి సౌఖ్య కర
మ్మనితర సులభ మ్మిది యని
కొనియాడుచు నొక్క దివ్య కుసుమ మ్మొసఁగెన్ ||76||

క. మిన్నంది వేగఁ గైకొని
కన్నుల నొత్తికొని మ్రొక్కి గారవ మెసఁగన్
వెన్నుఁడు రుక్మిణి కొసఁగెను
అన్నెలఁతయుఁ గొప్పులోన నవ్విరిఁ దాల్చెన్ ||77||

తే. అంతలోనన యద్భుతం బావహిల్లఁ
గొలఁది యిడరాని యొక వింత చెలువు గలిగి
రాజ బింబాస్య రుక్మిణి తేజరిల్లె
సాన పట్టిన మకురాంకు శస్త్రమనఁగ ||78||

ఉ. ఆ కుసుమంబు దాల్చిన మహా మహిమంబునఁ దోడి కామినీ
లోకము మచ్చరంబు మదిలోనఁ దొఱంగి భజించుచుండ, న
స్తోక నిజ ప్రభావములు సూపెడు గద్దియ మీద నెక్కి ము
ల్లోకము దాన యేలు గతి లోలవిలోచన! యేమి సెప్పుదున్ ||79||

ఉ. ఎంతకు లేఁడు నారదమునీంద్రుఁడు; శౌరి వినంగ, రుక్మిణీ
కాంత వినంగ, నేను వినఁగాఁ, బలికెం "బతిఁ గూర్చుదాన నా
యంతటి వారు లేరని యహంకృతి నెప్పుడు విఱ్ఱవీఁగుచున్
వంతున వచ్చు సత్య గరువంబిఁకఁ జెల్ల" దటంచు మానినీ! ||80||

క. ఆ రణభోజను మతకము,
లా రుక్మిణి నటన, లా మురాంతకు చెయ్వుల్
చేరి కనుంగొనుచో నె
వ్వారికిఁ గోపంబు రాదు! వారిజనేత్రా! ||81||

సత్యభామ యాగ్రహోదగ్రత

చ. అనవిని వ్రేటు వడ్డ యురగాంగనయుం బలె, నేయి వోయ భ
గ్గున దరి కొన్న భీషణ హుతాశన కీల యనంగ లేచి, హె
చ్చిన కనుదోయి కెంపు తన చెక్కులఁ గుంకుమ పత్ర భంగ సం
జనిత నవీన కాంతి వెదచల్లఁగ గద్గద ఖిన్న కంఠియై ||82||

శా. ఏమేమీ! కలహాశనుం డచటికై యేతెంచి యిట్లాడెనా!
యామాట ల్చెవియొగ్గి తా వినియెనా యాగోపికావల్లభుం
డేమే మాడెను రుక్మిణీ సతియు? నీ వింకేటికిన్ దాఁచెదే!
నీ మోమోటలు మాని నీరజముఖీ! నిక్కం బెఱింగింపవే! ||83||

చ. అతుల మహానుభావ మని యవ్విరిఁ దానొక పెద్ద సేసి య
చ్యుతునకు నిచ్చకంబొదవ సూడిద యిచ్చిన నిచ్చెఁగాక తా,
నతఁడు ప్రియంబు గల్గునెడ కర్పణ సేసినఁ జేసెఁగాక, యా
మతకరి వేలుపుం దపసి మమ్ముఁ దలంపఁగ నేల యచ్చటన్? ||84||

క. పలు దెఱఁగు ముళ్ళ మాటలు
కలహమె కల్యాణ మని జగంబుల వెంటన్
మెలఁగెడు మౌనికి సహజము;
వలదని వారింపవలదె వల్లభుఁ డతనిన్? ||85||

క. ముని యేమి సేయు! రుక్మిణిఁ
గొనఁ గారణ మేమి! ధూర్త గోపాలుఁడు సే
సిన చెయిద మేమి చెప్పుదు!
మన మెరియదె! ప్రాణమైన మగఁడిట్లయినన్ ||86||

క. పరికింపరు తమజాడలు,
తరుణుల తగులములు నమ్మఁ దగదండ్రు మదిన్
శరదంబుద చలచిత్తులు
పురుషులె పో; వారి నమ్మఁ బోలునె! చెలియా! ||87||

ఉ. ఇన్ని దినంబులున్ సవతు లిందఱిలోఁ గడు గారవంబునం
గన్నియ! నన్ను వల్లభుఁడు కన్నులఁ గప్పుకొనంగ నుండి యా
వన్నెయు వాసియుం దొలఁగి వారు ననుం దల లెత్తి చూడఁగా
సన్నలఁ జాయలం బలుక సైఁతునె! ప్రాణము లెంత తీపొకో! ||88||

ఉ. నామొగ మోటకై వలని నాటకముల్ గటియించి, రుక్మిణీ
కామిని మీఁదటం గలుగు గౌరవముం గృపయుం బ్రియంబుఁ దా
నేమియుఁ గాననీక, యిట నిన్ని దినంబులు నన్నుఁ దేల్చెనో
తామరసాక్షి! మెచ్చవలదా! మురదానవ భేది కృత్యముల్ ||89||

ఉ. ఓ చెలి! శౌరి కిచ్చెనఁట యొక్కలతాంతముఁ దెచ్చి నారదుం
డా చపలాక్షి కిచ్చెనఁట యాతఁడు నవ్విరి, యిట్టిమాట లా
హా! చెవుల న్వినఁబడియుఁ బ్రాణము దాల్చెద మేన; నింతగా
నోఁచితి, నింక నెట్టివి కనుంగొన నెమ్మెయి నున్న దాననో! ||90||

క. పూనుకొని మేలు గీళ్ళకు
లోనయి విహరించువారి లోక మెఱుఁగదో!
యా నరకాసుర దమనుఁడు
తా నెఱుఁగఁడొ! భోజకన్య తా నెఱుఁగదొకో! ||91||

ఉ. ఆ సరసీరుహాక్షి నిలయంబునఁ బంకజనాభుఁ డుండుటం
జేసి యొసంగెఁబో! తగవు సేకొని యొక్క లతాంత, మింతలో
వాసియు వన్నెయుం దగవు వైభవముం జలము న్వివేకమున్
బో సవతు ల్భజించుటకుఁబో వెఱఁగయ్యెడు, నేమి సెప్పుదున్! ||92||

క. కలకాల మొక్కగతిఁ బూ
సలలో దారంబు మాడ్కి సతి మదిలోనన్
మెలఁగెడు పురుషుఁడు గలుగుట
తొలుజన్మము నోముఫలము తోయజనేత్రా! ||93||

సీ. కలలోన నైన నవ్వుల కైన నామాట - జవదాఁట వెఱచు నో చంద్రవదన!
యేపదార్థంబు నాయెదుటఁ బెట్టక మున్న - యెవ్వారి కొసఁగఁడో యిగురుఁబోఁడి!
చెలులు నాతో నేమి చెప్పుదురో యని - లంచంబు లిచ్చు నో చంచలాక్షి!
తోడిచేడియలు నాతోడి వంతులకు రా - సయిరింపఁ జాలఁడో సన్నుతాంగి!
తే. యరమరలు లేని కూరిమి ననఁగి పెనఁగి
కొదలు తీఱని కోర్కులఁ గూడి మాడి
కపట మెఱుఁగని మమతలఁ గలసి మెలసి
యున్న విభుఁడిట్లు సేయునే యో లతాంగి! ||94||

సీ. కృతకాద్రి కందరా కేళీ నిగూహన - వేళా పరస్పరాన్వేషణములు,
పోషిత మాధవీ పున్నాగ పరిణయో - త్సవ కల్పితానేక సంభ్రమములు,
చాతురీ నిర్జిత ద్యూత పణాదాన - కలిత చేలంచలాకర్షణములు,
సాయం సమారంభ చక్రవాక ద్వంద్వ - విరహావలోకన విభ్రమములు,
తే. సాంద్రతర చంద్రికా కేశి చంక్రమములు,
విధు శిలామయ వేదికా విశ్రమములు,
ఫలక చిత్రిత నిజరూప భావనములు,
మఱచెనో కాక! రుక్మిణి మాయఁ దగిలి ||95||

క. పతి ప్రాణ సదృశ బంధువు,
పతి దైవం, బేడుగడయుఁ బతి సతులకు, న

ప్వతియ కడు మేర తప్పిన
గతి కులకాంతలకు వేఱు గలదే చెపుమా! ||96||

క. ధనమిచ్చి పుచ్చుకొన్నను
మనమున నోర్వంగ వచ్చు; మగఁ డింతులకున్
జన విచ్చి పుచ్చుకొన్నను
మన వచ్చునె? యింక నేటి మాటలు చెలియా! ||97||

సత్య కోప గృహ ప్రవేశము

క. అని వగల మిగులఁ బొగులుచు
జనితామర్షమునఁ గోప సదనంబునకున్
జనియెను లతాంగి హరిచం
దన కోటరమునకు నాగ తరుణియుఁ బోలెన్ ||98||

ఉ. మాసిన చీర గట్టికొని మౌనము తోడ నిరస్త భూషయై
వాసెన కట్టు కట్టి నిడువాలిక కస్తురి పట్టు పెట్టి లో
గాసిలి చీఁకటింటికడఁ గంకటి పై జలదాంత చంద్ర రే
ఖా సదృశాంగియై పొరలె గాఢ మనోజ విషాద వేదనన్ ||99||

చ. బిసరుహ పత్ర లోచనకుఁ బెల్లగు మోహము సంఘటిల్లె, వె
క్కసమగు నెవ్వగ ల్వొడమెఁ, గంపము పుట్టెఁ, జెమర్చె మేను, మా
నసమున విన్నఁబాటొదవె, నాటెఁ గడుం బరితాపవేదనల్,
మసకపుఁ బాము కాటు గతి మచ్చరమ న్విస మగ్గలింపఁగన్ ||100||

చ. వెడ వెడ కన్ను మూయుఁ, గను విచ్చు, నగుం, దలయూఁచుఁ, బాన్పు పైఁ
బడు, నుసురంచు లేచుఁ, దడఁబాటును దత్తఱముం జలంబు లో
నడరఁగఁ గోపవేగమున నగ్గలమైన మనోజుబాధలం
బడి మద హస్తి హస్తగత పద్మినియుం బలె సొంపు పెంపఱన్ ||101||

క. ఈ పగిదిన్ సాత్రాజితి
కోపోద్వేగమున వగల కుందుచు ఘన సం
తాపంబు పేర్మి నితర
వ్యాపారము మాని యుండె హరియును యటచన్ ||102||

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్య సౌధమున కరుగుట

మ. ముని నాకిచ్చిన పూవు చందమును నే మున్నాడి యా భోజనం
దన కర్పించిన జాడయున్ దెలియ చెంతన్నిల్చి వీక్షించి పో
యిన సాత్రాజితి బోటి నా వలన తా నేమేమి కల్పించెనో
యని ప్రద్యుమ్నుని మౌని దండ నిడి చింతాయత్త చిత్తంబుతోన్ ||103||

ద. అరదము నెక్కి కేతన పటాంచల చంచల మైన తాల్మితోన్
తురగ జవంబు మున్నడవ త్రోచి కడంగెడు తత్తరంబుతోన్
తిరిగెడు బండి కండ్ల పగిదిన్ భ్రమియించు మనంబు తోడ శ్రీ
హరి సనుదెంచె సత్య సముదంచిత కాంచన సౌధ వీథికిన్ ||104||

తే. వచ్చి యరదంబు డిగ్గి తద్ద్వార సీమ
దారకుని నియమించి తాన యొకడు
కమలనాభుండు కక్ష్యాంతరములు కడచి
యలబలము లేని నగరెల్ల నరసి చూచి ||105||

సీ. కనక పంజర శారికలకుఁ జక్కెర వెట్టి - చదివింప రేలొకో సకియ లిపుడు!
కరతాళ గతుల మందిర మయూరంబుల - నాడింప రేలొకో యతివ లిపుడు!
క్రొవ్వాఁడి గోళ్ళఁ దంత్రులు మీటి వీణియ - ల్వాలికింప రేలొకో భామ లిపుడు!
కలికి రాయంచ బోదల నల్ల నెలయించి - నడిపింప రేలొకో పడఁతు లిపుడు!
తే. ఇన్ని దినముల వలె నుండ దేమి నేఁడు!
చిన్నవోయిన దీ మేడ చెన్ను తఱిఁగి;
పద్మ ముఖి తోడ నెవ్వరేఁ బారిజాత
పుష్ప వృత్తాంత మెఱిగింపఁ బోలు నొక్కొ! ||106||

క. అని యనుమానించుచు నొ
య్యన కోప గృహంబు జేరి యా సత్రాజిత్
తనయ ముసుంగిడి యుండగ
ననువు మెఱయ జొచ్చి మాయ యచ్చు పడంగన్ ||107||

ఉ. కొందర మంతనంబులను కొందర జంకెన వాడి చూపులన్
కొందర చేతి సన్నల దగుల్పడ జేయుచు మీర బోయి మ
ధ్యందిన భాను మండల కరావళి హావళి వాడి యున్న తీ
గందలపించు నమ్మగువ కన్గొని యెంతయు విస్మితాత్ముడై ||108||

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామ ననునయించుట

ఉ. ఈ లలితాంగి చంద మొక యించుక జూచెద నంచు ధూర్త గో
పాలుడు తాలవృంత భామిని సత్య పిఱుంద నుండి మం
దాలస లీలమై విసరె నాదట గైకొని వీచె తద్వపుః
కీలిత పంచశాయక శిఖిం దరి కొల్పుచు నున్న కైవడిన్ ||109||

ఉ. అంతట పారిజాత కుసుమాగత నూతన దివ్య వాసనల్
వింతలు సేయ తావి యిది విస్మయమంచు ముసుంగు త్రోచి యే
కాంత గృహంబు నల్గడలు కన్గొని సంభృతతాలవృంతునిం
కాంతుని జూచి బాష్ప కళికా తరళీకృత లోచనాంతయై ||110||

క. తలవాంచి మగుడ ముసుఁగిడెఁ
గొలకుల డిగజాఱి జాలుకొను బాష్పంబుల్
పలుచని చెక్కుల లవలీ
దళ పతిత మరంద బిందు తతి పురుడింపన్ ||111||

ఉ. ఓర్పొకయింత లేని వికచోత్పల లోచన చిత్త వీథిఁ జ
ల్లార్పఁగ నీల నీరద శుభాంగుఁడు వే చనుదెంచె నంచుఁ గం
దర్ప హుతాశను న్వెలికిఁ దార్చు సఖుండును బోలె వేఁడి ని
ట్టూర్పు దళంబుగా నిగిడె నున్నమితావరణాంశు కాంతమై ||112||

చ. వనిత కుచద్వయంబు పయి వ్రాసిన కుంకుమ పత్ర భంగముల్
జనిత నితాంత ఘర్మ కణజాలముచేతఁ గరంగి మెల్ల మె
ల్లన వెలిపట్టు పయ్యెద కెలంకుల జాఱుట యొప్పె మానసం
బున నెలకొన్న క్రోధరసము న్వడవెట్టుచు నున్న కైవడిన్ ||113||

క. మానవతి ఇట్లు మానని
మాన క్రోధములచే కుమారిలి చింతా
ధీన గతి నుండ మదిలో
నూనిన ప్రేమమున నంబుజోదరుఁడనియెన్ ||114||

ఉ. ఇందునిభాస్య! మైతొడవులేల ధరింపవు సన్న కావులీ
వెందును మాన లేవు తెలుపేటికి కట్టితి వీటికా రుచుల్
కెందలిరాకు మోవి తులకింపగ జేయక నున్కి యేమి నీ
చందము వింత యయ్యెడు నిజంబుగ నా కెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా ||115||

చ. మనమరయం దలంచి యొక మార్గము పన్నితొ నవ్వులాటకో
నను వెరపించెదో యకట నా యెడ నిక్కము తప్పు గల్గెనో
వనజ దళాయతాక్షి పగ వాడనె నన్నిటులేల జూడ వొ
క్క నిమిషమైన నీవు దయ కన్గొన కుండిన నిల్వ నేర్తునే? ||116||

చ. పలుకులఁ దేనె లుట్టిపడఁ బల్కవు నేఁ డిదియేమి? వాలుఁ గ
న్నుల నునుసిగ్గు నూల్కొనఁ గనుంగొన వేల? యురః స్థలంబుఁ జ
న్నుల నెదురొత్తి మక్కువ ననుం బిగికౌగిటఁ జేర్ప వేటికే?
చిలకల కొల్కి! యెవ్వ రెడ సేసిరి? నీకిటు లేల చింతిలన్ ||117||

చ. మనమున మాటలం గ్రియల మన్నన లీ నొకనాఁడు నెట్టి కా
మినులకు, గారవంబు మెఱమెచ్చులకై పచరింతుఁ గాని, పా
యని యనురక్తి నీ యెడనె యగ్గలమై కనుపట్టు నాకు నీ
పనిచిన పంపు చేయుటయ ప్రాభవమౌటది నీవెఱుంగవే ? ||118||

మ. పడఁతీ నీ మధురాధరామృతము నీ బహా పరీరంభమున్
పడయన్ ధన్యుడ కాక యుండిన ననున్ పాటించి యొక్కింత నీ
నిడువాలున్ కడకంట చూడుమనుచున్ నిల్వోపమిం పైచెఱం
గొడియం చేవిరి దమ్మి వ్రేయుటకునై యుంకించి జంకించినన్ ||119||

ఉ. పాటలగంధి చిత్తమున పాటిలు కోప భరంబు దీర్ప నె
ప్పాటును పాటు గామి మృదు పల్లవ కోమల తత్పద ద్వయీ
పాటల కాంతి మౌళి మణి పంక్తికి పన్నియ వెట్టఁ నా జగ
న్నాటక సూత్ర ధారి యదు నందను డర్మిలి మ్రొక్కె మ్రొక్కినన్ ||120||

సత్య తనకు మ్రొక్కెడు పతి శిరమును బాదమునఁ దొలఁగఁ ద్రోయుట

మ. జలజాతాసన వాసవాది సుర పూజా భాజనంబై తన
ర్చు లతాంతాయుధు కన్న తండ్రి సిరమచ్చో వామ పాదంబునం
తొలగం ద్రోచె లతాంగి ! యట్ల యగు నాథల్ నేరముల్ సేయ పే
రలుకన్ జెందిన యట్టి కాంతలుచిత వ్యాపారముల్ నేర్తురే? ||121||

క. కోపన పద హతి కుహనా
గోపాలుడు కాంచి మెయి గగుర్పొడవఁగ ను
ద్దీపిత మన్మథ రాజ్య
ప్రాపితుఁడై పలికె కూర్మి బయట పడంగన్ ||122||

రసికావతంసుఁడగు శ్రీకృష్ణుని లాలనము

చ. నను భవదీయ దాసుని మనంబున నెయ్యపు కిన్కఁ బూని తాఁ
చిన యది నాకు మన్ననయ ! చెల్వగు నీ పద పల్లవంబు మ
త్తను పులకాగ్ర కంటక వితానము తాకిన నొచ్చునంచు నే
ననియెద నల్క మానవు గదా యిఁకనైన నరాళ కుంతలా! ||123||

చ. అన విని మానినీ తిలక మప్పుడు మేయఱ తోప నిక్కి వీ
డిన కచ పంక్తి పల్మఱు ముడిన్వెడ ద్రోపుచు పై చెఱంగు గ్ర
క్కన చను దోయి చేర్చుచు మొగంబున లేఁజెమటంకురింప జం
కెన నెఱిఁ జూపు జూచి పలికెం జలితాధర పల్లవాగ్రయై ||124||

కోప వివశయై సత్య శ్రీకృష్ణుని బరుషోక్తులాడుట

ఉ. ఈ నయగారపుం బ్రియములీ పస లీ మెర మెచ్చు మాటలే
లా నిను నమ్మి యుండిన ఫలంబిదె తోడన నాకు గల్గె నీ
యాన జుమా ననుంజెనకి యాఱడి బెట్టిన నవ్వు వారలం
గాన వెఱుంగునే పసుల కాపరి భావజ మర్మ కర్మముల్? ||125||

ఉ. ఇంకిటు నిన్ను నమ్మ నను యేమిటికిం కెరలించె దెంతయున్
పొంకము కాని నీ వలని బొంకులు మా చవి గావు రుక్మిణీ
పంకజ పత్ర నేత్రకును ప్రాణ పదంబులు గాని వల్లకీ
కింకర చాలుజాలు యుడికింపకు నింపకు లేని కూరుముల్ ||126||

ఉ. గట్టివ చేతలుం పసలు కల్లతనంబులు నీవు పుట్టఁగాఁ
బుట్టినవెందు లేని పలు పోకల మాయలు నీకు వెన్నతో
పెట్టినవౌ టెఱింగియును బేల తనంబున నిన్ను నమ్మి నా
గుట్టును తేజమున్ మిగుల కోల్పడి పోయితినేమి జేయుదున్ ||127||

చ. మునిపతి వచ్చి పూవొసఁగి మోదము తోడ భవత్ప్రియాంగనన్
వినుతి యొనర్పఁగా వినిన వీనులు మా చవిగాని మాటలన్
విన వలసెంగదా యిపుడు నీవిట వచ్చుట పారిజాత వా
సన ప్రకటించి నాకు నెకసక్కెము చేయన కాదె జెప్పుమా? ||128||

క. మానంబె తొడవు సతులకు
మానమె ప్రాణాధికంబు మానమఖిల స
మ్మానములకు మూలంబగు
మాన రహితమైన బ్రతుకు మానిని కేలా? ||129||

తే. తనదు కోడండ్రలోనఁ బెద్దయుఁగ నన్ను
దేవకీ దేవి మన్నించు; నీవు నాకుఁ

జనవు లిచ్చుటఁజేసి; యా సాధ్వి సేవ
సేయఁ బోవంగ నా కింక సిగ్గు కాదె! ॥130॥

సీ. ఉవిద యెవ్వతె నోచి యున్నదో! యీ శమం - తక రత్న మింక నౌదల ధరింప?
నీ రైవతక శైల చారు కూట విటంక - కేళి కిం కెవ్వతె పాలుపడునొ?
యెవ్వతె కబ్బునో! యీ వసంతారామ - కర్పూర కదళి కాగార వసతి?
లీల నీ మణి సౌధ జాలకంబుల నిన్నుఁ - గూడి యెవ్వతె వార్ధిఁ జూడఁ గలదొ?
తే. యకట! నేఁ బెంపఁ బెరిఁగిన శుక మయూర
శారికా బృంద మెవ్వతెఁ జేరునొక్కొ!
నన్ను నాతోడి సవతులు నగక మున్న
పంత మలరంగ నిన్ను మెప్పింతుఁ గాన ॥131॥

క. నను యెవ్వతె గాఁ జూచితి
వని యంతర్బాష్ప యగుచు యవనత ముఖియై
ఘనతర గద్గదికా ని
స్వనమున మఱి మాటలాడ శక్యము కామిన్ ॥132॥

సత్య విలాప మోహనత

ఉ. ఈసున బుట్టి డెందమున హెచ్చిన శోక దవానలంబుచేఁ
గాసిలి యేడ్చె ప్రాణ విభు కట్టెదుటన్ లలితాంగి పంకజ
శ్రీ సఖమైన మోము పయి చేల చెఱంగిడి బాలపల్లవ
గ్రాస కషాయకంఠ కలకంఠ వధూ కల కాకలీ ధ్వనిన్ ॥133॥

ఉ. ఆ రమణీ లలామ మదినంటిన కోపభరంబు నిల్పఁగా
నేరక నెవ్వగం బొగుల నీరజ నాభుఁడు నిండు కౌఁగిటం
జేరిచి బుజ్జగించి నునుఁ జెక్కుల జాలుకొనంగ జాఱు క
న్నీరు కరంబునం దుడిచి నెయ్యము తియ్యము దోప యిట్లనెన్ ॥134॥

పారిజాత వృక్షమునే తెచ్చియిచ్చెదనని కృష్ణుని ప్రతిన

ఉ. ఓలలితేంద్రనీల శకలోపమ కైశిక! యింత వంత నీ
కేల లతాంతమాత్రమున కేఁ గలుగ న్విను; నీకు దేవతా
కేళి వనంబు సొచ్చి, యనికి న్బలసూదనుఁడెత్తి వచ్చినన్
డీలు పడంగఁ దోలి, యిటఁ దెచ్చెద నిచ్చెదఁ బారిజాతమున్ ॥135॥

తే. వామలోచన నీ కేలి వనములోన
చలువ వెదజల్లు చెంగల్వ కొలని కెలన
సరస కర్పూర కదళికా తరుల నడుమ
పెరటి జెట్టుగ నాటింతు పెంపు గనుమ ॥136॥

సత్య యూరడిల్లుట

క. అని పలుకు నంబుదశ్యా
ముని గర్జిత మధుర వాక్యముల సత్యామా
నిని నీప లతిక వోలెం

గనుపట్టె సఖీ మయూరికలు సెలరేఁగన్ ॥137॥

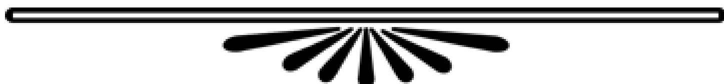
ఆశ్వాసాంతము

మ. దయమానాక్షివిలోక! లోక హితకృత్ప్రారంభ! రంభా కుచ
ద్వయ దుర్గాధిపతి ద్విషత్పరిత గాథా వ్యక్త దోస్సార! సా
రయశ స్సాంద్ర దిశాంత! శాంత హృదయారజ్యన్న యాచార! చా
రయుతోపాయ విచార! చారణ గణ ప్రస్తూయమానోదయా! ॥138॥

క. ప్రతివర్ష వసంతోత్సవ
కుతుకాగత సుకవి నికర గుంభిత కావ్య
స్మృతి రోమాంచ విశంకిత
చతురాంతఃపుర వధూ ప్రసాదన రసికా! ॥139॥

నర్కుటము. ప్రసృతి విలోచనా కుసుమబాణ! దిశా లలనా
ఘుసృణ పటీర లేపకృతి కోవిద! బాహుతటీ
విసృమర కీర్తిజాల! రణ వీక్షిత వైరినృప
త్యసృగతి పంకిలాసిముఖ! యైందవ వంశ మణీ! ॥140॥

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ సార
సారస్వతాభినంది నంది సింగయామాత్య పుత్త్ర కౌశిక
గోత్ర పవిత్ర సుజన విధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన
పారిజాతాపహరణంబను మహా ప్రబంధమునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

సదన లోచనాబ్జ ద
యా సార మరంద పోషితార్థి భ్రమరో
ల్లాసగుణ! మలయకూట
ప్రాసాద నివేశ! కృష్ణరాయ మహీశా! ||1||

తే. అవధరింపుము జనమేజయ క్షితీశ
వరున కిట్లను నమ్మౌని వల్లభుండు
పారిజాతంబుఁ దే నిట్లు ప్రతిన వల్కి
చంద్రశాలకు నేతెంచి చక్రధరుఁడు. ||2||

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామను రసాంబుధి నోలార్చుట

మ. సరసాలాపముల న్వినోదకథల న్సాత్రాజితీదేవిఁ బ్రే
మ రసాంభోనిధి నోలలార్చి కడు సమ్మానంబు గావించి ని
ర్భర కౌతుహల వృత్తినుండ ఘటికాపర్యాప్తి ఘంటారవాం
తర నిర్ణీతములై వినంగఁబడియె న్మధ్యాహ్న శంఖధ్వనుల్. ||3||

తే. సమయ కృత్యంబు లప్పుడు సలుపఁ దలఁచు
నలిననాభుని చిత్తంబు దెలిసి సత్య
భామ కనుసన్న నుడిగంపుఁ బద్మముఖులు
నిలిచి రంతంత వినయంబు దొలఁక నెదుట. ||4||

సత్యా సౌధమున శ్రీకృష్ణుని మజ్జన భోజనాదులు

క. తలిరాకుఁబోణి యొక్కతె
జలకమునకు వేళ యనుచు శౌరికి వీణా
కలకలములఁ గలకల నగు
పలుకుల మెలపొలయ విన్నపము గావించెన్. ||5||

ఉ. ఇంచిన వేడ్క నాత్మహృదయేశ్వరిఁ గన్గొని శౌరి మందహా
సాంచిత నేత్రుఁడై జలకమాడఁగ లెమ్మని పైఁడిచేల కొం
గించుక జాఱ నొక్క తరళేక్షణ హస్తముఁ గేల నూఁదుచుం
గంచుకి సంచయము సముఖా! యన గద్దియ డిగ్గె, డిగ్గినన్. ||6||

క. ప్రామినుకుల పూఁబోఁడుల

సీమంతపుఁ జెందిరంబుచే బలె నరుణ
శ్రీమించు నతని పదముల
భామామణి యోర్తు పయిఁడి పావలు తొడిగెన్. ॥7॥

తే. కేళిగతి మీఱ మజ్జనశాల కరిగి
శాతమన్యవ మణిమయాసనమునందుఁ
గౌస్తుభాది విభూషణోత్కరము లెల్ల
నొయ్య నొయ్యన సడలించి యున్న యంత. ॥8॥

ఉ. కంపన లీలమై నసదుఁగౌ నసియాడఁ, గుచద్వయంబు న
ర్తింప, లలాటరేఖ చెమరింపఁగ, హారలతా గుళుచ్ఛముల్
తుంపెసలాడఁ, గంకణ మృదుధ్వని తాళగతిం జెలంగఁగా,
సంపెఁగ నూనె యంటె నొక చంద్రనిభానన కంసవైరికిన్. ॥9॥

ఉ. తామరదోయిలోఁ దగిలి దాఁటెడు తేఁటులువోలెఁ బెన్నెఱుల్
వేమఱు చేతులం బిడిచి విప్పి విదిర్చి నఖాంకురంబులం
గోమలలీల దువ్వి తెలి గొజ్జఁగి నీ రెడఁ జల్లి చల్లి గం
ధామలకంబు వెట్టె నొకయంగన కాళియనాగ భేదికిన్. ॥10॥

మ. చెలువ ల్గొందఱు హేమకుంభములతోఁ జేసే నొసంగ న్వివి
ర్మల దోర్మూలరుచు ల్వెలిం బొలయఁ దోరంబైన చన్దోయి సం
దొలయ న్వేనలి జాఱ నిక్కి యరమే నొయ్యారమై వ్రాలఁగా
జలకంబార్చె లతాంగి యోర్తు యదువంశ స్వామికి న్వేడుకన్. ॥11॥

సీ. చంద్రిక పూవన్నె జిలుఁగు దువ్వలువను - దడియొత్తె నొక్క కాంతాలలామ,
కొనగోళ్ల నెఱులు చిక్కులు వాపి మెలపున - శిర సార్చె నొక్క లేఁజిగురుఁబోఁడి,
వెన్నెల నిగ్గులు వెదచల్లెడు మడుంగు - లందిచ్చె నొక్క పూర్ణేందువదన,
నవరత్నమయ భూషణవ్రజంబులు మేనఁ - గీలించె నొక రాజకీరవాణి,
తే. విరుల సరు లిచ్చె నొక యరవిందగంధి,
యలఁదెఁ జందన మొక ధవళాయతాక్షి,
సుదతి యొక్కతె కపురంబు సురటి విసరె,
నిలువు టద్దంబు నొకయింతి నిలిపె నెదుట. ॥12॥

క. కలికి నిడువాలుఁ గన్నుల
తళుకులు మణిదీప శిఖలుఁ దడఁబడ లక్ష్మి
నిలయునకిచ్చిరి కొందఱు
నెలఁతలు మౌక్తిక విచిత్ర నీరాజనముల్. ॥13॥

మ. జలకం బాడి, మడుంగు కట్టి, మణిభూషా దీప్యమానాంగియై,
కలపం బెంతయు వింతగా నలఁది, చెంగల్వ ల్నెఱిన్మించ వే
నలిఁ గీల్కొల్పి, పసిండి యందె రవళి న్రాయంచ లంతంత రా
జెలులుం దానును సత్యభామ చనుదెంచె న్నాథుఁడుప్పొంగఁగన్. ॥14॥

సీ. మాత్సర్య ఘన మేఘమాలికాపగమ ప్ర - కాశిత హిమధామ కళ యనంగ,
విరహ నిశీథినీ విరమ సంప్రాపి తో - న్మీల నామోద పద్మిని యనంగఁ,
గ్రోధ దంతావళ క్షోభ విభ్రమ పున - స్సంజాత నైర్మల్య సరసి యనఁగ,

సంతాప నైదాఘ సమయ నిర్గమ కోర - కిత నవ మాలతీ లతిక యనఁగ,
తే. శాంతిఁ జెన్నారి వికసిత స్వాంత యగుచుఁ
గలఁక యెంతయు దిగఁద్రోచి చెలువ మెసఁగఁ
జేరవచ్చిన ప్రియభామ గారవించి
యున్న యత్తఱి మురవైరి సన్నిధికిని. ॥15॥

నారదుఁడు శ్రీకృష్ణ సత్యభామలఁ జూడవచ్చుట

క. చనుదెంచెఁ గలహభోజన
మున రుక్మిణి వీడుకొల్ప మున్నీటి జలం
బున మజ్జనాది మాధ్యం
దిన కృత్యము లాచరించి నిష్ఠాపరుఁడై. ॥16॥

చ. అతనికి సత్యభామయు మురాసురవైరియు నాతిథేయ స
త్కృతు లొనరించి యుండఁగ, సఖీమణు లిద్దఱు పళ్ళెరంబు వె
ట్టితి మని విన్నవించినఁ, దటిల్లతయు న్జలదంబు యామినీ
పతి వెనుకొన్న కైవడిఁ దపస్వియుఁ దామును భుక్తిశాలకున్. ॥17॥

మ. చని గారుత్మత రత్న పాత్రికలఁ గంసద్వేషి సాంబాది నం
దనులు న్సాత్యకి ముఖ్య సోదరులు నానాబంధు సంతానముం
దలమ్రోల న్వసియింప మౌనిపతిచెంత దాను నర్హాసనం
బున నుండె న్భుజియింప వీవనల నంభోజేక్షణ ల్వీవఁగన్. ॥18॥

సీ. శాకపాకంబుల చవులు వక్కాణించు - గతిఁ గంకణంబులు గల్లుమనఁగ
నతివేగ మిడుఁడు మీ రను మాడ్కి మేఖలా - కీలిత రత్నకింకిణులు మొరయఁ,
గలమాన్న రుచితోడఁ గలహించుజాడ దు - వ్వలువ పింజలు ఫెళఫెళ యనంగ,
నారగింపుఁడు మీర లని ప్రియం బాడెడు - పొలుపున మెట్టియ ల్గిలుకరింప,
తే. నలరుఁ బోఁడులు వడ్డింప నచటఁ గలహ
భోజియును దాను బహు భక్ష్య భోజ్య లేహ్య
చోష్య పానీయముల మధుసూదనుండు
సారెఁ గొనియాడుచును వేడ్క నారగించె. ॥19॥

తే. వామనేత్రీ కరాంచ లావర్జ్యమాన
కనక భృంగారు కర్కరికా ముఖాగ్ర
గళిత గంధోదకంబులఁ గంసవైరి
చేతులను వార్చె బాంధవ శ్రేణితోడ. ॥20॥

క. అప్పుడు తాంబూలంబులు
కప్పురమును జాలపల్లికలఁ బడఁతులు తే
నిప్పించె బంధుకోటికి
న ప్పద్మదళాయతాక్షుఁ డంతట సతియున్. ॥21॥

తే. అంతిపురమున నుచిత కృత్యములు దీర్చి
చంద్రశాలా స్థితుం డైన శౌరికడకు
సంతసంబున వచ్చి యాసంయమీంద్రు

నడుగులకు నెఱఁగుడు, నతఁ డాదరమున. ॥22॥

సత్యభామకు నారదాశీర్వాదము

వ. ఇ ట్లనియె. ॥23॥

మ. పతి నీవై విహరింపఁగా, జనము సంభావింపఁగా, బంధు సం
తతి నిన్నుం గొనియాడఁగా, సవతికాంత ల్చూచి లజ్జింపఁగా,
సతుల ప్రాభవ వైభవోన్నతుల ప్రోవై యిట్లు వర్తించు నీ
కితరస్త్రీజన బుద్ధి దీవనలు నే నే మిచ్చెద న్మానినీ! ॥24॥

మ. అనికైనం బతి నిన్నుఁ బాపి చనునో! ప్రాణంబు ప్రాణంబుగా
నిను మన్నింపఁడో! నీ మనోరథముల న్నెయ్యంబుతోఁ జేయఁడో!
చనవు ల్నీవలె నెవ్వరే గఁనిరో! నీసౌభాగ్య మింతింతయే!
నినుఁబోలం గల రబ్జగంధు లన వింటే, యెందు సాత్రాజితీ! ॥25॥

క. అటు లైనను గాని మ్మో
కుటిలాలక! నీకు మగఁడు కోరిన కోర్కుల్
ఘటియించుఁగాక, తా నెం
తటి కార్యంబైన డించి, నాదీవనలన్. ॥26॥

నారదుని వీడుకోలు

క. అని పలికి శౌరిఁ గనుఁగొని
దనుజాంతక! పోయివచ్చెదను మఱవకుమీ
నను నావుడు గోపవధూ
జన వంచకుఁ డనియెఁ గార్యసంఘటనేచ్ఛన్. ॥27॥

చ. అదితి మొఱంగి కుండలము లా నరకుండు హరించె, వాని నేఁ
గదనములోనఁ ద్రుంచి యవి కైకొని దాఁచితి నాఁటనుండియుం
బదిలముగాఁగ, నన్నడుగఁ బంపనికారణమేమి? లాఁతినే?
యిదె చనుదెంచి యిత్తు ననుమీ శతమన్యునితోడ సంయమీ! ॥28॥

చ. అని వినయంబుతోడఁ గలహాశన సంయమి వీడుకొల్పి యం
గనయును దాను నచ్చట జగత్పతి జూదపువేడ్కనున్నచో
దినకర మండలం బపర దిగ్గిరికూటముఁ జేరె యాదవీ
జన మదిరా రసారుణ విశాల దృగంచల వంచక చ్ఛవిన్. ॥29॥

సాయం సంధ్యా వర్ణనము

ఉ. ఆయత తేజము ల్దఱిఁగి యంబుజబాంధవుఁ డస్తసీమకుం
బోయినఁ జూచి వేచిన తమోవిభుఁ డంప దినాంతయోధుఁ డీ
చాయఁ దదీయపత్నిఁ బెలుచం బడ నీడిచికొంచుఁ బోయెడిం
గో యనుమాడ్కి నంతట శకుంత రవంబు సెలంగె నెల్లెడన్. ॥30॥

చ. ఇనుదెసఁ జూడ నోడి తల లెత్తక నీటఁ దదీయబింబముం

గని వగ జక్కవ ల్మోగ మొగంబులు సూచుచుఁ గుంది మూర్ఛఁజెం
దినదెసఁ జూడలేక జలదేవత హా! యని కన్ను మోడ్చెనా
వనరుహము ల్ముడింగె; సహవాసుల దుఃఖము నెయ్యు రోర్తురే! ||31||

చ. తనువున నంధకారపు మదం బల మి న్నను భద్రదంతికి
న్మొనసినఁ, జిందరేఁగి తపసుం డను మావుతుఁ గ్రుంకుమెట్టలో
యనురల వైచిన న్నొగిలి యచ్చట నెత్తురు గ్రక్కెనో! యనం
గనుఁగవ గోరగింపఁ బొడకట్టె సముజ్జ్వల సాంధ్య రాగముల్. ||32||

మ. ఒక భృంగంబు పరాళినీ మదన తంత్రోన్మాది ప్రాణేశ్వరిన్
మకరం దాసవ మత్త నబ్జగృహ సీమం బెట్టి తాఁ బోయి సం
జకడ న్వచ్చి త దానమ న్ముకుళ మేజాడం జొర న్రాక, యా
మికుఁడోనాఁ దిరిగెం; గొలంకు రమకున్ మే లెంత హీనంబొకో! ||33||

అంధకార వర్ణనము

సీ. దిన వారిరాశి మా పను మౌని గ్రోలంగ - నడుగునఁ గనుపట్టు నస లనంగఁ,
గ్రుంకుమె ట్టడవిఁ గార్కొనిన సంధ్యా వహ్నిఁ - బొడమిన దట్టంపుఁ బొగ యనంగఁ,
దన మణి పడిపోవ ధరణీ తలంబున - నెమకంగ వచ్చిన నింగి యనఁగ,
నల చుక్క లనియెడి వలరాజు గెలుపు వ్రా - ల్దెలియఁ బూసిన మషీ లేప మనఁగ,
తే. వృద్ధ వారవిలాసినీ విసరమునకు
నపలితంకర ణౌషధం బనఁగ, జార
నలినముఖుల కదృశ్యాంజనం బనంగ,
నంధకారంబు జగమెల్ల నాక్రమించె. ||34||

సీ. చిలుక తేరును, నల్ల చెఱకు విల్లును, గల్వ - విరితూపు, నిత్తుము మరుఁడ! నీకు
వనమాలికయు, నూత్న వంశనాళమును, బిం - ఛము సమర్పింతుము శౌరి! నీకుఁ,
గప్పుఁ గప్పడమును, గస్తూరియును, గాటు - కయు నివేదింతుము కాళి! నీకుఁ,
నేరేడుపండ్లు, వినీల చామరలు, దూ - ర్వలు, నొసంగుదు మిభవక్త్ర! నీకు,
తే. నిట్టి లోకోపకారికి నిరులుదొరకుఁ
జంద్ర సూర్యాది దుర్దోష శాంతి వొదలి
నిత్యత వహింపఁ జేయంగ నేర్తురేని
యనుచుఁ బ్రార్థించి రభిసారికాబ్జముఖులు. ||35||

చ. మొనసిన దీపికా నికరముల్ గృహ కార్య గతాభిసారికా
వనితల యూర్పు గాడ్పుల నెపంబునఁ గంపము నొంద నోడకుం
డని తిమిరంబు తా నభయహస్త మొసంగె ననంగ వానిపైఁ
గనుఁగొనఁ బొల్చె నంకురిత కజ్జలవన్నవధూమ మాలికల్. ||36||

నక్షత్ర వర్ణనము

సీ. కార్కొన్న కటికచీఁకటి మొగు ల్మొత్తంబు - గురిసిన వడగండ్ల గుంపు లనఁగఁ,
గవ జక్కవలు వాయఁ గరనాళములఁ జందు - రుం డూఁదు పటికంపు టుండ లనఁగ,
నెల్లెడ మిన్నేటి యిసుమున నచ్చర - కొమ లిడ్డ వెన్నెలకుప్ప లనఁగ,
దెలివి వెన్నెల వెండితీఁగలు నిగిడించు - చదలు కమ్మచ్చు బెజ్జము లనంగ,

తే. జగము గెల్వంగ దండెత్తు మగని మీఁద
లీల రతి చల్లు దీవనఁ బ్రాలనంగ,
వేఁడివెలుఁ గెండఁ గ్రాఁగిన విన్ను మేన
నెక్కొను చెమటబొట్లు నాఁ జుక్కలమరె.

చంద్రాభ్యుదయము

ఉ. యామవతీ కళత్రు నుదయావసరంబునకంటెఁ బాండిమ
శ్రీ మునుదోఁచెఁ దూర్పుదెస, సిద్ధము కృష్ణుఁడు పారిజాతమున్
భామినికై హరించు నని పాయని నెవ్వగ నింద్ర రాజ్యల
క్ష్మీ ముఖ మండలంబున వసించిన వెల్లఁదనంబు కైవడిన్. ||38||

సీ. కెరలి చీఁకటి వ్రాను గెడపంగ నిక్కిన - సమయ గజంబు దంతము లనంగఁ,
జదలు గేదఁగి తూర్పు తుదకొమ్మ నరవిరి - యై కానిపించు పూ రేకు లనఁగఁ,
బొడుపు గుబ్బలి నేల పురిటింటి యిడుపునఁ - జఱచిన గందంపుఁ జట్ట లనఁగ,
మరుని ముందఱ బరాబరిసేయు కంచుకి - కులము చేతుల వెండిగుదె లనంగఁ,
తే. గైరవములకు వెన్నెల నీరు పఱవఁ
బూని చేర్చిన పటికంపు దోను లనఁగఁ,
గ్రమముతో శీతకర మయూఖములు గగన
భాగమునఁ గొన్ని యల్లనఁ బ్రాకుఁదెంచె. ||39||

తే. అమరు లమృతాంబునిధిలోని యమృత రసము
వెండి చేరులఁ బటికంపుఁ గుండ కట్టి
చేఁదుకొనియెదరో! నాఁగ శీతరోచి
మెఱుఁగు మెయితోన యల్లన మిన్ను ప్రాఁకె. ||40||

చ. అమరుల బోనపుట్టిక, సహస్రమయూఖుని జోడుకోడె, సం
తమసము వేరువిత్తు, కుముదంబుల చక్కిలిగింత, పుంశ్చలీ
సమితికిఁ జుక్కవాలు, నవ సారస లక్ష్మి తొలంగు బావ, కో
కములకు గుండె తల్లడము, కైరవమిత్త్రుఁడు తోఁచెఁ దూర్పునన్. ||41||

ఉ. పొందుగఁ బశ్చిమాబ్ధి తట భూస్థలి నంశుమ దంశుమత్ఫలా
కందము వాసరాంత హలిక ప్రవరుం డిడ సాంధ్య వారిభృ
త్కందళముల్ తమోదళ యుతంబులు నైగెల పండి వ్రాలెఁ బూ
ర్ణేందునిపేరఁ బ్రాచి నది హేతువు వెన్నెలకల్మి కల్మికిన్. ||42||

చ. సమయ విలాసి శోణమణి సంగత మౌక్తిక చారు హారమున్
గ్రమమున గూర్చుచో నరుణరత్నము దా మును సాంధ్య రశ్మి సూ
త్రమునఁ బొసంగఁ గ్రుచ్చియెడతప్పునఁ ద్రోచి పిఱుందఁజేర్చు ము
త్తెము క్రియఁ దోఁచె నయ్యమృతదీధితి లాంఛన రంధ్ర సంగతిన్. ||43||

చ. దిన పరిణామ లక్ష్మికిఁ బ్రతీచి తగం గయిసేయు వేడుకన్
వనరుహమిత్త్రబింబ మను వర్తుల లాక్షిక పట్టికం బయో
ధి నడుమఁ దోఁచి సాంధ్య నవదీప్తి రసంబు హరించె, పాఱవై
చిన వెలిదూదియో యనఁగ శీతకరుం డుదయించె నత్తఱిన్. ||44||

మ. కడఁకన్ రేచలిగట్టు పట్టిఁ దను వేడ్కం గూర్ప నేతెంచి వైన్
జడిగాఁ జుక్కలతూపు లేయఁ గినుకన్ జాబిల్లి ముక్కంటి తాఁ
బొడుపుం గెంపను వేఁడికంట నిరుల న్పూవిల్తు మేనేర్చి చో
ప్పడఁ దద్భూతి యలందెనా!నపుడు బింబం బొప్పెఁ బాండుద్యుతిన్. ||45||

చ. తొలుమలజాతితో నొరయు తూరుపుఁ దొయ్యలి ముత్తియంపుఁగుం
డలమున మానికంబు పడినం గనుపట్టెడు లక్కగూఁడు నాఁ
జలువలఱేని యప్పొడుపుఁజాయఁ దొఱంగిన కందు తోఁచె రే
చెలువ కనుంగవం గమియఁ జెందిన కాటుక కప్పు కైవడిన్. ||46||

మ. అమృతం బాసవ, మంగరాగ ముదయోద్యత్కాంతి, చేలంబు చి
హ్నామునుంగా శశి రేవతీరమణుఁ డున్మాదంబుమీఱం దమో
యమున న్భంగమునొంది పాఱఁ గర సీ రాలోడితం జేయ వ
చ్చె మరుద్వాహిని దానిఁదేర్పనన మించెం జంద్రికా పూరముల్. ||47||

తే. తారకాధీశు కిరణ కదంబకంబు
చిలికెఁ బలుచని వలిపంపు జిలుఁగు మంచుఁ
గైరవశ్రీ వధూ కరగ్రహణ వేళ
వెలికిఁ గ్రమ్మిన సాత్త్విక స్వేద మనఁగ. ||48||

చకోరముల బువ్వఁపుబంతి

సీ. విరహుల మై సోఁకి వేడి యౌ వెన్నెలఁ - బచ్చివెన్నెల నులివెచ్చఁ జేసి,
కలువ పుప్పొళ్ళచేఁ గసటైన వెన్నెల - వలిప వెన్నెలలోన వడిచి తేర్చి,
చంద్రకాంతపు నీట జాలైన వెన్నెల - ముదురు వెన్నెల జుట్టిఁ బదను చేసి,
సతుల మైపూఁత బిసాళించు వెన్నెలఁ - దనుపు వెన్నెల రసాయనము గూర్చి,
తే. చిగురు విలుకాని జాతర సేయఁ బూని
కొలముసాముల నందఱఁ గూడఁబెట్టి
వంతుగలయంగ బువ్వంపుబంతి విందు
పెట్టి రెలమిఁ జకోరపుఁ బేరఁటాండ్రు. ||49||

వలరాజు దండయాత్ర

సీ. కామినీ మాన మేఘ శ్రేణి విరియంగఁ - దొగ ఱెల్లుగుంపులు తొంగలింప,
సాంధ్యరా గావిల చంద్రికాంబులు దేఱ - నిరుల మొత్తపు టస లివురఁ బాఱ,
యువజన రాగ పయోరాసు లుప్పొంగ - వెలిదమ్మి జాజిపువ్వులు ముడుంగ,
మద చకోర మరాళ మండలి చెలరేఁగఁ - బఱచు చేడియ లను మెఱపు లడఁగ
తే. నభినవ శర త్సమాగమం బనఁగ మించు
నట్టి రాకా నిశా వేళ నలరువింట
గొనయ మెక్కించి వలరాజు కినుక మీఱ
విరహి జనములపై దండువెడలె, నపుడు. ||50||

ఉ. ఆ నలినాయతాక్షు గడియారమునం దభిసారికా జిఘాం
సా నిరత ప్రసూనశర చాప గుణ ధ్వనులో యనంగ ఘం
టానినదంబు లయ్యెడ వినంబడియెం గుపితాబ్జలోచనా

మానసము ల్చలింపఁ బ్రథమ ప్రహారాపగమ ప్రశంసు లై. ॥51॥

చంద్రికలు, జారిణులు

చ. వలిపము కట్టి, హారములు వైచి, పటీరము మై నలంది, జా
దులు నెఱిగొప్పునం దుఱిమి, త్రోవనె పోయితి మేని తాఁకియుం
దలఁచెడువారు లేరని మనంబు కలంకలు దేర్చి జారకాం
తల సమయ స్థలంబులకుఁ దార్చిరి దూతిక లట్టివెన్నెలన్. ॥52॥

వ. వెండియుం దుహినకరమండలంబునం గురియు నప్పుండు వెన్నెలలు సాయంతన
నటన చటుల మహానట వికటాట్టహాస భాసంబుల కనుప్రాసంబులై,
పూర్వ పారావార పులిన తల విహరమాణై రావణ కర పుష్క రోద్ధూత
వాలుకా ధూళి పాళికలకుఁ బ్రత్యాదేశంబులై, యంధకార బలీంద్ర
నిర్బంధన ధురంధర సమయ మధుమథన చరణాంగుష్ఠ నిష్ఠ్యూత
గగన సరి దంబు పూరంబుల కనుబింబంబులై, చంద్రకాంత మణినిర్మిత
హర్మ్య హిమవన్మహీధర శృంగ పతితంబు లగుచుం బెను వెల్లువలు కట్టి,
యతివిషమ మానినీ మాన ప్రతీరంబు లురులం ద్రోయుచు, వియోగవేదనా
భరాక్రంద ద్రథాంగ కంఠ గుహా కుహర ముఖంబుల ముంపుకొని మెఱయుచు,
నరవిరి చెందొగ మొగడలం బడి సుడియుచుఁ, దను కరువలిం గదలు విరులం
దొరఁగు పుప్పొడి తిప్పలం బొరలి తెట్టువ గొంచుఁ, గనకడోలా విహార
లీలాయత్త మత్తకాశినీ కపోల ధాళధళ్యంబుల పెల్లునం గడలుకొని
యుప్పొంగుచుఁ, గటికి చీకఁటితెరులం దెరలం జేయుచు, సకల భువనతలా
ప్లావనంబు గావించి, యజాండ కరండంబు వెండిజలపూఁత గావించిన
తెఱంగున నంగీకరించె; నప్పుడు తమయందు నెప్పుడెప్పుడు నింతురో యనుచు
నువ్విళ్ళూరు చందంబునఁ జంద్రికా కిరణ కందళికలం గరంగు రేవెలుంగు
ఱాచిప్పలం గప్పురంపుఁ గుప్పెలం గొప్పరించిన సరస మధు రసంబులు
నించి యించిన వేడ్కల నొండొరుల కెంజిగురాకుమోవి నంజలం జవి
గొనుచుఁ గ్రోలి సోలి పూఁజవికల బొంపిరివోవు కామినీ కాముకులును,
వలరాచకేలి సలుపునెడల నంగంబుల చక చకలు వెలివోవకుండ
నిండార లేపంబులు సేయు సొంపునఁ గర్పూర కస్తూరికా సంకుమద
మిళిత చందన పంకంబు లొకొళ్ళొకళ్ళ మేనులం గలయ నలందుకొని
చలువ చప్పరంబులం దీర్చిన పుప్పొడి తిన్నెల విశ్రమించు సతీపతులును,
బ్రోడలగు నెచ్చెలులు జీరాడుసిగ్గున నీడిగిలంబడ నెట్టకేలకుఁ ద్రోపు
త్రోపాడుచుం దార్చి కూర్చి మరలుటయు మరుం డొనర్పఁగల కోర్తలకుం
దివురు తమకపు ముంగలి పోఁజులు నిగిడించు క్రొవ్వాఁడి తూపుల రూపున
నొండొరువుల మఱుపెట్టి చూచు నెలగోలు చూపుల నిత రేతర ధైర్యంబులు
గంటివడ నొంటిం బచ్చెన యోవరుల వసియించు వధూవరులును, బేరుకొను
కోరికలు దారుకొన డాయునెడం బొంగిన యంగంబులం బరస్పర బాహు
పాశంబుల బిగియారం గౌఁగిలించుకొని కరంగిన డెందంబుల రెంటి
నొక్కటిగ హత్తించు పోలిక నత్తమిల్లి పగలు తమపాసిన యెడలం బొడము
మనోజ వికారంబుల నవిరళతర కపోలంబుగాఁ జెప్పికొనుచు,
హంసతూలికా తల్పంబుల నల్పేతరానందంబులం బొరలు తరుణీ తరుణులును,
దొలుతటి పొలయలుక యెడం జనించిన వియోగ శిఖి నిండారు రేయెండ
వేఁడిమి నగ్గలించినం దాలిమి తెమలం దమక తాము తమకించి కలసికొని
నెచ్చెలులన్ బేలువెట్టి తొట్టిన వేడ్కలం బొదరిండ్ల కందువలం బొదలు

రమణీ రమణులును, మబ్బుకొను వయసు గుబ్బల నిబ్బరంబుగ నివుడు
తివుటులం బెచ్చుపెరుఁగుమచ్చరంబుల నొక రొకరి మెచ్చక
పచ్చ విలుతుండు విచ్చలవిడిం దనకైదువులు ముప్పది రెంటం దోడు సూపె
నన బహువిధ కరణాసన భేదంబులం బెనఁగుచు మణి సౌధంబులం
గ్రీడించు యువతీయువజనంబులును, గ్రిక్కిఱిసిన మక్కువల నిక్కువలఁ గమియుం
జొక్కులఁజెయ్వులఁ ద్రొక్కుడువడి రతిశాస్త్ర రహస్య తత్త్వానుభవంబున వెలి
మఱచిన వలరాచ తపసుల పోలికం దెలిఱాకట్టు నెలవులం బవ్వళించి
యున్న నాయికా నాయకులును, నెడపడని వేడుకపనుల నలసి జడియు
నవయవంబుల పై సొలయు నెమ్మనంబులతో నొయ్యనొయ్యనం గదలు
తూఁగుటుయ్యేలలం గన్ను మొగిచియున్న విలాసినీ విలాసులునుం గలిగి,
యన్నగరంబు శంబరాంతకు సామ్రాజ్యంబు ననుకరించె; నయ్యెడ
నయ్యదువల్లభుండు సత్యయుం దాను ననర్ఘ్యమణి దీపితంబును, విమల
దుకూల వితాన సందానితంబును, బ్రాలంబముక్తా గుళుచ్ఛ
చ్ఛవిచ్ఛాదిత వలభి విలసితంబును, వివిధ విచిత్ర పటఘటితస్ఫటికభిత్తిభాగ
భాసురంబును మృదులహంసతూలికాకల్పిత తల్ప సంఛన్న మణి మంచ
కాంచితంబును,
ధవళ ఫణిలతాదళ క్రముకఖండ మండిత మరకతమణి భాజన విభ్రాజితంబును,
మృగమద
మిళిత పటీర పంకాంకిత మౌక్తిక శుక్తి పరికల్పితంబును, దర వికచ లతాంత
తాలవృంత
కాంతంబును, గోమల బిసతంతు సంతాన నిబద్ధ కుసుమదామ రమణీయంబును,
సురభి కృష్ణాగరు ధూప ధూపితంబును, పరిమళ మిళిత శిశిర సలిల
పూర్ణ కనక గళంతికా సమంచితంబును, మంజు గుంజ త్పారావత పతంగ
గళరవ భరితంబును, మాణిక్య సమున్నతాదర్శ దర్శనీయంబును నగు
శయనాగారంబున వినోదకేలిం దేలి నిద్రా ముద్రిత నేత్రుఁడై
శయనించె; నయ్యవసరంబున. ||53||

వేగుచుక్క వర్ణనము

మ. నలినాప్తుండు మదీయ బంధులను తా నక్షత్ర సంఘంబులం
గలఁప న్వచ్చుచు నున్న వాఁ డనుచు ముస్నల్లంగ నాత్మీయ శి
ష్యుల మందేహులఁ బోరొనర్పఁ జనుఁడంచుం బంపి యేతెంచెనాఁ
బొడమె న్వేగురుఁ జుక్క కాలఫణ భృద్భోగోల్లస ద్రత్నమై. ||54||

క. వైతాళికు లప్పుడు మృదు
గీతామృత వచన రచన గీలుకొన యశో
దా తనయు మేల్కొలుపఁ బ్రా
భాతిక రమణీయ రాగ ఫణితులు సెలఁగెన్. ||55||

శ్రీకృష్ణునకు వైతాళికుల మేల్కొలుపులు

మ. జయ గోవింద! ముకుంద! చక్రధర! కంసద్వేషి! సాత్రాజితీ
ప్రియ! నారాయణ! కౌస్తుభాభరణ! కుంభి త్రాణ పారీణ! కా
ళియ దర్పఘ్న! పతంగ వాహ! వనమాలీ! కృష్ణ! వైకుంఠ! శౌ
రి! యశోదాత్మజ! భక్తవత్సల! మురారీ! గోపికా వల్లభా! ||56||

మ. శరధి క్రోడ నివేశ! శార్ఙ్గ ధర! శిష్టధ్యేయ! శీతాంశు భా
స్కర నేత్రద్వయ! శుభ్రపంకరుహ భాస్వన్నాభ! శూరాన్వయా
భరణా! శేషశయాన! శైలధర! శోభా రమ్య సర్వాంగ! శౌ
ర్య రసోదంచిత! శంఖ చక్ర ధర! శర్వాణీ సహాయ ప్రియా! ||57||

క. మేల్కనుము దేవ! యివె రా
చిల్కలు కనుమొగిచియున్న చెలువలఁ దమకుం
బల్కులు నేర్పగఁ ముద్దులు
కుల్కెడు పల్కులను మేలుకొలిపెడుఁ గృష్ణా! ||58||

సీ. చర మాద్రి దావాగ్ని సంప్లుష్ట సురసార - భేయీ కరీష్షైక పిండ మనఁగఁ,
బహు చకోర దంశ పరిపీత చంద్రికా - క్షౌద్ర నీరస మధుచ్ఛత్ర మనఁగఁ,
బ్రత్యుజ్ఝఖోచ్చల ద్రాత్రి వర్షీయసీ - పలిత పాండుర కేశ బంధ మనఁగ,
గగన సౌధాలేపకర కాలశిల్పి ని - ర్ముక్త సుధా వస్త్ర ముష్టి యనఁగ,
తే. సుమహిత జ్యోత్స్నికా లతా సుమగుళుచ్ఛ
మనఁగ నతిధూసర చ్ఛాయ నబ్జవైరి
చెలువు వోనాడి బింబావశిష్టుఁ డగుచు
నల్ల నల్లన వ్రాలెడు నంబుజాక్ష! ||59||

చ. జలరుహమిత్రుఁ డాత్మ రుచి సంపదఁ జీఁకటి బందెకానికిం
గలఁగుచు వీనిలోన నిడి కైకొన నమ్మికకాపు లంచుఁ జు
క్కలదొర యెండ దాడి విని గ్రక్కునఁ దానును గాంతి వీనిలో
పల నెలకొల్పె నాఁ బలుకఁబాఱె నిశాంత నిశాంతదీపముల్. ||60||

మ. దర మీల న్నయనంబులైగృహ బహిర్ద్వారంబుల న్యామకుం
జరము ల్గండ మద భ్రమ ద్భ్రమరికా ఝుంకార సంగీత వి
స్ఫురణ ల్బాపుచుఁ గర్ణతాళ నినదంబు ల్మించఁగా మాగధో
త్కరముం బోలుచుఁ జూడనొప్పె నివె హస్త న్యాసముల్మీఱఁగన్. ||61||

మ. సమ యాభీర కుమారుఁ డేపునఁ దమిస్రా రూప నక్తంచరిం
గమలారిస్తన మండలాంక విష సంక్రాంత ప్రభా దుగ్ధపూ
రముతో రూపఱఁజేయ శోషిలుచుఁ దార ల్సోల నిట్టూర్పు సాం
ద్రముగా నూర్చె ననంగఁ బెల్లెసఁగెఁ బ్రాతఃకాల వాతూలముల్. ||62||

క. మంచునఁ దోఁగిన పల్లవ
సంచయము భవ ద్వియోగ సంతాప రుద
చ్చంచల నయనాబాష్ప క
ణాంచిత బింబోష్ఠలీల నలరె నుపేంద్రా! ||63||

తే. కమ్మ కస్తురి గుళికలు తమ్మిలేమ
నిదుర మంపునఁ బుక్కిట నించి మేలు
కాంచి వేకువ నుమిసె నాఁ గమల ముకుళ
కోటరంబుల నెలదేఁటి కొదమ లెగసె. ||64||

మ. వినవయ్యేం గృకవాకు కూజితము లుద్వేలంబులై సూరసూ
త నవోద్యత్కర కుంచికా విఘటిత ధ్వాంతారర క్క్రియా

స్వనము ల్మైరవిణీ ప్రసూన పృథుక స్వాప క్రియాలో లికల్
దినకృన్మార్గ నివారణ త్వరిత మందేహోగ్ర సింహధ్వనుల్. ॥65॥

తే. రాజు వీడెత్తి చనినఁ దారక భటాళి
యంబరాభోగ నిజ శిబిరాంగణమునఁ
గాలుకొల్పిన పావక జ్వాల లనఁగఁ
బ్రాచిఁ గనుపట్టె నవ సాంధ్యరాగ రుచులు. ॥66॥

తే. కమలినీ జృంభికలకు దిక్కాంత లెల్ల
హస్తతాళంబు లొనరించి రనఁగఁ జెలఁగె
లలిత కాసార కూల కులాయ చలిత
శకున పక్షజ పటపట స్వనము లధిప. ॥67॥

ప్రభాత శోభ

సీ. యామినీ సమయంబు నాశా తట ప్రదే - శంబుఁ బ్రసన్నభావంబు నొందెఁ
బ్రియ చుంబితాంగనా బింబాధరంబులు - నుడురాజు నపరాగయుక్తిఁ దోఁచె,
నఖిలవస్తువులుఁ బ్రాగచల కూట విటంక - తలములు నతిరోహితంబు లయ్యె,
నుత్తుంగ పుర గోపురోపరి స్థలులు సా - రసములు నాత్తసౌరభము లయ్యెఁ,
తే. దరళ గోత్రర్ణకంబులు సుర పథాంత
రంబులును విచ్యుత ప్రగ్రహంబు లయ్యె,
నియమ పరతంత్ర భూదేవ చయముఁ గౌశి
కవ్రజంబు సమాధి యోగమునఁ బరఁగె. ॥68॥

మ. కమలాప్తోన్నమ దంశు జాలములు దిద్భాగంబులం గ్రమ్మినం
గుముదాంతఃస్థిత లక్ష్మి యెండవడ సోఁకుల్ సైఁపఁగా లేక ప
త్రముల న్మాటుగఁ జేసి కప్పుకొనియెం దత్కాల సంకోచన
క్రమ దంభంబున, రాజవల్లభ లసూర్యంపశ్య లౌదు ర్గదా! ॥69॥

చ. కొలకొల మంచు మేఁతలకు గూఁడులు వెల్వడు పక్షి రావముల్
కల మృదు వాక్య వైఖరులుగా నల వేకువ పూవుఁబోఁడి వే
డ్కలు దళుకొత్త దోహద మిడం దొలిగుబ్బలిఁ గొండగోఁగుపూ
గొల యలరించెనాఁ బొడిచెఁ గోకనదాప్తుఁడు పాటల ద్యుతిన్. ॥70॥

దేవలోకమునకు శ్రీకృష్ణుని ప్రయాణ సన్నాహము

వ. అని యివ్విధంబునం బలుకు మాగధుల మధురవాక్యంబు లాకర్ణించుచు
మేలుకాంచి, యప్పంచశరగురుం డహర్ముఖోచిత కృత్యంబులు నిర్వర్తించి,
పురోహిత వృద్ధామాత్య సహితంబుగా నాస్థాన మండపంబున కరిగి, యుగ్రసేన
వసుదేవ బల భద్రాది గురుజనంబులకు నమస్కరించి, సాత్యకి సారణ
ప్రభృతి సోదరుల నాదరించి, ప్రద్యుమ్న సాంబానిరుద్ధాది కుమార
వర్గంబు మ్రొక్కులు గైకొని, యదు వృష్ణి కురు భోజాంధక ప్రముఖు లగు
బంధు సందోహంబుల సంభావించి, సింహాసనాసీనుండై తగువారి నుచి
తాసనంబుల నుండ నియమించి, పేరోలగం బుండి కార్య త్వరా సముత్సాహ
దోహలితాంతరంగుండై పతంగ పుంగవుం దలంచుటయును. ॥71॥

గరుత్మంతుని యాగమనము

సీ. వజ్రంబునకు నీక వైచిన బలశాలి, - గజ కచ్ఛ పాశన ఘాతుకుండు,
జనని దాస్యంబు నీఁగిన కులశ్రేష్ఠుండు, - దుర్ల భామృత పశ్యతోహరుండు,
కమలాప్తు సారథి గారాబుతమ్ముండు, - గశ్యప కృత పుణ్యకర్మ ఫలము,
సకల శకుం తౌఘ సామ్రాజ్య ధౌరేయుఁ, - డహి మృగయా వ్యస నాకులుండు,
తే. మింటిపాళెంబు లేర్చు ముక్కంటి తూపు - గఱి, నిపాతిత రోహిణ స్కంధుఁ, డనిల
మాన సాతీత వేగసంపద్ఘనుండు, తార్క్ష్యుఁ డేతెంచె దానవధ్వంసి కడకు. ||72||

క. మిన్నుననుండి భరంబునఁ
బన్నగ పతి తలలు చదియఁబడ ధారుణిమీఁ
ద న్నిలిచి వైనతేయుఁడు
వెన్నుని పదములకు వినయ వినతి యొనర్పన్. ||73||

చ. మునిపతి రాకయుం, గుసుమముం దన కిచ్చినలాగు, రుక్మిణీ
వనితకుఁ దా నొసంగుటయు, వంచనఁ బొంచిన బోటి సత్యకున్
మన మెరియంగఁ జెప్పుటయు, మానినికోపము, వేఁడుకొంటయుం
దనదు ప్రతిజ్ఞయుం దెలిపెఁ దార్క్ష్యున కెంతయు నాదరంబునన్. ||74||

ఉ. సంతసమంది, జాదులు ప్రసాదము నయ్యె నటంచుఁ బొంగి, నా
గాంతకుఁ "డంబుజోదర! బలాసురవైరి మదీయ పక్షముం
బంతము గొన్నవాఁ డశనిపాతమున న్మను; నాఁటనుండియు
స్వంత మనంబులోఁ జనదు; నాపగ నీఁగెద నేఁడు నీకృపన్." ||75||

చ. అనుటయు, నంతవాఁడవె కదా! యని మిక్కిలి గారవించి, య
వ్వనరుహలోచనుండు దగువారి సుహృజ్జన బంధుకోటి రాఁ
బనిచి, నిజ ప్రయాణమును బట్టణరక్షయుఁ జెప్పి, వారిచే
ననుమతి గాంచి యెక్కె విహగాధిపుఁ దానును సత్యభామయున్. ||76||

సత్యాకృష్ణులు గరుడ వాహనారూఢులై స్వర్గమునకుఁ బయనమగుట

ఉ. ఆ విహగావతంసము నిజాంసముపైఁ బ్రియభామతోడ నిం
ద్రావరజుండు నిల్చుటయు నాతత పక్ష మహానిలంబు లం
భోవహ పంక్తిఁ దూలముల పోలికఁ దూల్పఁగఁ దద్దిశా ముఖుం
డై వినువీథికి న్నెగసె నద్భుతకారి మనోజవంబునన్. ||77||

క. ఇరు గ్రేవల నందక శా
ర్ఙ్గ రథాంగ గదాయుధములు రాఁ దొడఁగె ఖగే
శ్వర పక్ష జనిత వాతాం
కుర పూర్తిని శంఖ మపుడు ఘుమఘుమ మ్రోసెన్. ||78||

తే. అంబుధర జాల ముక్తంబు లయిన జలక
ణములు సాత్రాజితీ కైశికమునఁ బొలిచె
గగనతల లక్ష్మి పోరచి గాఁగ నిడినఁ
జాల నొప్పారు మౌక్తిక స్తబక మనఁగ. ||79||

క. తళతళని మెఱుఁగుఁ దీఁగలు
గలుగు ఘనాఘన చయంబు గనుఁగొనఁగా నిం
పొలయించెఁ బసిడి కామల
నలరెడు నీలముల గొడుగు లనఁగా హరికిన్. ||80||

క. కమలదళాక్షుని దేహో
ద్వమ దతి సాంద్ర చ్ఛవి ప్రవాహము వొలిచెం
దమతండ్రి భానుఁ గనుఁగొన
యమునానది గగనవీథి కరిగెడు ననఁగన్. ||81||

చ. ఖగకులనాథు పక్షముల గాడ్పు సహింపగ లేక రజ్జుప
న్నగములు దేరిక్రిందికిఁ జన న్సరసీరుహమిత్రురథ్యముల్
నొగలఁ దొరంగి నిల్వ నరుణుండు రయంబునఁ జక్కఁ గట్టుచున్
గగనపథంబున దఱిమెఁ గాలవిలంబన మందకుండఁగన్. ||82||

క. నతి సేసె వైనతేయుఁడు
గతిభేదములోన నన్నుఁ గనుఁగొని, యతఁడున్
గతిలోనన దీవించినఁ,
జతురతకు న్మెచ్చి రపుడు సత్యయు హరియున్. ||83||

క. మురమర్దనుఁ డివ్విధమ్మున
గరుడునిపై గగన పథము గడచి యరుగుచుం
దరళాయతాక్షి కిట్లను
సరస స్మిత వచన రచన చాతురి మెఱయన్. ||84||

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామకు మేరువు సోయగమును జూపుట

చ. కువలయపత్రనేత్ర! కనుగొంటివె! కన్నులపండువయ్యె రెం
డవ వినతా తనూభవుని యందమునం గమనీయ కాంచన
చ్ఛవి కవచీ కృతంబు కులిశ క్షత పక్షము నైన రత్నసా
నువు నిజ యామికీ కృత వినోద పరాయణ చంద్ర భానువున్. ||85||

సీ. జీర్ణ పర్ణ ద్రు సంకీ ర్ణాహి మణివిభా - మాయా కిసల వంచ్యమాన పికము,
శశికాంత రుచి మృషా సలిల సంప్లావన - శ్లథ విషా ణోద్విగ్న సైరిభంబు,
గోమేధిక ప్రభాంకూర మిథ్యా మధు - ద్రవ లిలిక్షా మిళ ద్భల్లుకంబు,
నీల గండప్రస్త రాళీక గజ భేద - శీర్య న్నఖ క్షుబ్ధ సింహకులము,
తే. గారు డాశ్మ చ్ఛవి చ్ఛటా కపట యవస
పూలికా చర్వణ వ్యగ్ర బాలమృగ వి
లంఘ్యమా నాబ్జరాగ శిలా వితాన
కూట దావాగ్ని యా మరు త్కుధర మబల! ||86||

ఉ. వంచనఁ బొంచి చేరువకు వచ్చిన చంద్రుని జింక నేసి హ
ర్షించియుఁ, ద త్సుధారస నిషేచనచే నది చావ కున్కి వీ
క్షించియు, నేటు దప్పె నని చేవిలు నమ్ములుఁ బాఱవైచి ల
జ్జించి చరించు చుండుదురు చెంచిత ల గ్గిరి సాను భూములన్. ||87||

వ. వెండియు నప్పసిండి కొండ గండ శిలా మండలంబుల నుద్దండ
వేదండంబు లొండొండ గండతలంబు లొరసికొన నిండిన మదజలాంజన
మషిం గొని వనదేవ తోపభుక్త ముక్త తాటంక తాళీ దళంబులం బ్రియ
సందేశంబులు లిఖియించు గంధర్వ సౌగంధిక గంధులవలన,
నత్యంత నిర్మల స్ఫటి కాధిత్యకలం గానవచ్చు పాతాళ వాతాశి ప్రతి బింబంబులం
గని మును తమ కఱచిన యురగంబులం బాఱ విడిచి వానిం దమ
చంచుపుటంబులం
బొడిచియు గరు దంచలంబులం నడఁచియుఁ బదంబులం దాఁచియు
నేచిన కోపంబుల విఫల ప్రయత్నంబు లగు బాల శిఖావళంబులం
గని తమ వరులకుం జూపి పరిహసించు గరుడ తరుణీ నివహంబుల వలన,
సెలయేటి చిలుప చిలుప నీరు పగలు గగనమణి ధగధగని
కిరణములు మిగుల సెగ లెగయు రవికాంత శిలా తలంబులం
దెకతెక లుడుకెత్తి జాలువాఱఁ గరంగిన కఱ్ఱజవ్వాది కొలంకులం
బడి కెలంకులం దేలి తెట్టువలు గట్టి చపల కపి కుల చలిత తట
తరు పతిత కుసుమ విసర పరిమళ పరంపరావాసితం బై ఘుమఘుమం
బిసాళింప నలందుకొని రతి శ్రమంబు లపనయించు యక్షపక్ష్మలాక్షుల వలనఁ,
గేసరి కిశోర నఖముఖ విదారిత కుంభం బైన వనగజంబును,
వనగజ దంతఘాత యాతనా భ్రాంత వరాహంబును, వరాహ
దంష్ట్రాటంక ఖండిత కీచక నిచయంబును, గీచకశిఖా జర్జరిత
పర్జన్యంబును, బర్జ న్యోదర పరిచ్యుత శంఖ శుక్తి సంఘంబును,
నొక్క యెడనపడఁ దత్త దుత్పన్నంబు లగు మౌక్తికంబుల వేఱు వేఱ నేఱి
పేరులు గ్రుచ్చు సాధ్య మిథ్యామధ్యల వలనను, నభిరామం బై;
మఱియు నొక్కొకచోట సురపతి తఱుచు మెఱుఁగు లడరు
కఱకు భిదురముఁ గొని తఱిమి యెఱుకలు విఱుగ నఱికినయెడల
సెలలకు విడిన జలగల పొలుపునం జఱుల నెరగొని పొరలు జర
దజగర నికరంబులును, ఖచర గణ గోష్ఠీ స్థానంబులం బరచిన
రత్నకంబళంబుల విధంబున విశాల శిలా తలంబుల నిద్రించు
శార్దూలంబులును, మృగాంక మండలంబు సగము కబళించిన
రాహు గ్రహ భూమికల చందంబున నందంద తిరుగు బొల్లి
మోరల భల్లూకంబులును గలిగి; సుధర్మా ప్రదేశంబునుంబోలె శక్రపుర
మహిళాలికుచలి కుచ చందన సుగం ధాగురు వాత పోత మేదురంబును,
జలనిధియునుం బోలె నీల నల పనస కీలిత తుంగ సేతు సహితంబును,
వల్లకియునుం బోలె లలిత ప్రవాళ కకుభంబును, భారతంబునుం బోలె
శతపర్వ చమత్కృతంబును, సమరతలంబునుం బోలెఁ గలి
తానేక పాటనంబును, శబ్దశాస్త్రంబునుం బోలె ధాతు గణ విద్యోతి
తంబును, సంగీతంబునుంబోలె నిషాద భరితంబు నయి,
గ్రావ నిబద్ధ ఘనౌఘం బయ్యును నగ్రావ నిబద్ధ ఘనౌఘంబై,
గవయ స్థానం బయ్యును నగ వయ స్స్థానంబై, వైణ వారవాసితం బయ్యు,
నవైణ వారావాసితంబై, మెఱయు నిది; మఱియును! ||88||

ఉ. కిన్నరకంఠి! చూచితివె కిన్నరులం గలధౌత భూధరా
భ్యున్నత శృంగ భాగముల నుత్పలగంధులుఁ దాముఁ గల్ప కో
త్పన్న మధు ప్రసంగతులఁ బాడెద రింద్రునిమీఁది గీతముల్
కిన్నర లొయ్యనొయ్యఁ బలికించుచుఁ దారతర స్వనంబులన్. ||89||

ఉ. ఆయత భూర్జపత్రముల నామర ధేను దధి ప్రయుక్త పా
థేయము లారగించి వడ దేఱఁగ శీతల కల్పక ద్రుమ
చ్ఛాయల నిల్చి నిల్చి సరసంబులు పల్కుచు వెండికొండకుం
బాయక కూడి యేఁగెదరు భామిని! చూడుము సిద్ధపాంథులన్. ॥90॥

శా. ఏణీ శాబ విలోల నేత్ర! కనుఁగొంటే! వీరు విద్యాధరుల్
మాణిక్యోజ్జ్వల రత్న కుండలులు సంబద్ధాసిధేనుల్ రణ
ద్వీణాపాణులు చంద్రి కామల శిరోవేష్టుల్ త్రిపుండ్రాంకితుల్
నాణీయ స్తర తార హారులు శివ ధ్యానైక నిష్ఠా పరుల్. ॥91॥

మ. కనుఁగొంటే! సక లేందు బింబ ముఖి! యీ గంధర్వులం బంకజా
సన గేహి న్యుపదిష్ట గీత రచనా సర్వంకష ప్రజ్ఞులం
గన దుత్తుంగ విమాన చారులఁ దురంగ గ్రీవుల న్నిర్ఝరీ
జనతా నృత్త సహాయ లాలసుల యక్ష గ్రామ వాస్తవ్యులన్. ॥92॥

సీ. యక్షులు వీర లోయతివ! మేళము గూడి - పాడుచుండుదురు దిక్పాల సభల,
గుహ్యకు లీ్వర లోకొమ్మ! హాస్య రసాధి - నాయకుల్ భృంగీశ నర్మసఖులు,
గరుడులు వీర లోతరుణి! విష్వక్సేన - పరిచితుల్నాగారి పరమ హితులు,
చారణు లీ్వర లోసతి! విచిత్ర కథేతి - హాసజ్ఞు లఖిల లోకాధ్వనీను,
తే. లమరపతిఁ గొల్వఁ జనువార లతివ! యెపుడు
నుబుసు పుత్తురు వివిధోపయోగ్య కళల,
మనలఁ జూచెద రాశ్చర్య మగ్ను లగుచు
వీరిఁ గనుఁగొంటె! గంభీరవేది గమన! ॥93॥

లయగ్రాహి. అంగన! కనుంగొనుమనంగహర మౌళి తట
రంగనటి జహ్ను మునిపుంగమ విశాలో
త్సంగ శిశువుం గపిలు నింగలపుఁ జూపుసెక
లం గలయు నా సగరు వంగడము మోక్షో
త్తుంగ మణిసౌధమునకుం గడపుఁ దాఁప గగ
నాంగణ మహీతల భుజంగ నిలయంబుల్
జంగగొను నేర్పరిఁ బతంగజ యనుంగుఁ జెలి
యం గనఖలాచలయుగంగ సురగంగన్. ॥94॥

మ. అవె దివ్యర్షి నికేతనంబు, లనసూ యారుంధతీ కర్ణపూ
ర విప్ర ద్ధార్భక కృష్ణసార గతి సంరంభంబు, లింద్ర ద్రుమో
ద్భవ నానావిధ వల్కా లాంచిత బహి ర్ద్వార ప్రదేశంబు, లా
హవనీ యాది హుతాశ ధూమ పటల శ్యామీభవ త్ప్రాంతముల్. ॥95॥

ఉ. అచ్చర పువ్వుఁ బోండ్లు సరసామృత ధారయుఁ గల్పవాటియున్
లచ్చియుఁ జందమామయుఁ దలంపుల మానికముం దలంపఁ బై
పెచ్చులు దీనికి న్నెమరు వెట్టుచు నందిని యట్టు నాకుచుం
బచ్చికఁ బండి యున్నయది భామిని! వేలుపు టావుఁ జూచితే! ॥96॥

ఇంద్రపురీ వైభవము

చ. కనక మహీధ రేంద్రు నలిక స్థిత పర్వతరాజ పట్ట బం
ధనమును బోని కోటయు, ఘనంబగు తన్మకుటంబు కైవడిం
దనరెడు వైజయంతమును, దవ్వులఁ గానఁగవచ్చెఁ జూచితే
యనిమిష రాజధాని యిది హాయనమాత్ర కురంగ లోచనా! ॥97॥

ఉ. శ్రీలఁ జెలంగు నీ సురపురిం గమనీయ మహానుభావతం
బోలఁగ లేక యోటములఁ బొంది భజింపఁగ వచ్చినట్టు లు
త్తాల దుకూలకల్పిత పతాకలతోఁ గడు నొప్పు నన్య ది
క్పాలపురంబులో యనఁగఁ బార్శ్వములం దివిషద్విమానముల్. ॥98॥

చ. మరలక జన్యభూమి నణుమాత్రభయంబును లేనివీరు, ల
ధ్వరము లనేకము ల్విధియుతంబుగఁ జేసిన భూసురేంద్రు, లు
ద్ధుర భవపాశ బంధములఁ ద్రుంచిన యోగి కులావతంసు, లీ
సురపుర కామినీ వదన చుంబన మాత్ర కృతార్థ మానసుల్. ॥99॥

శా. సారంగాక్షుల చూపుచోఅగములన్ జన్గొండల న్మోహ దు
ర్వా రావర్తముల న్మునింగి దరిఁ జేరన్రాక యుప్పొంగు సం
సారాంభోనిధి సత్క్రియా తరణి నిశ్శంక న్సముత్తీర్ణుఁ డై
చేరు న్సజ్జన నావికుండు మదిరాక్షీ! యీపుర ద్వీపమున్. ॥100॥

క. అని నాకపుర మహత్త్వము
వనితకుఁ దెలుపుచును హర్షవశ మానసుఁడై
దనుజకులవైరి చని యొ
య్యనఁ గాంచన మేదినీ ధరాగ్ర క్షోణిన్. ॥101॥

చ. పతగవిభుండు మింటిపయి భంజలికా మురలీ సుధాల వ
ల్గితములఁదా నెదుర్పడిన ఖేచరవర్గము లోసరించి య
ద్భుతముగ మ్రొక్క లేనగవుతోఁ గనుఁగొంచు వదాన్య నైచికీ
శిత ఖుర టంక చంద్రకిత సిద్ధసరిత్తట మార్గసీమలన్. ॥102॥

క. సరస బిస విసర ముహు రా
హార ణోద్ధుర హంస సంస దారవ దీర్ఘీ
కరణ చణ గంధవహములు
శరీరముల సేద దేర్పఁ జనుదెంచె రహిన్. ॥103॥

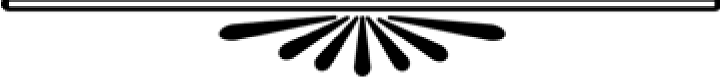
ఆశ్వాసాంతము

శా. సమ్మర్ద క్షమ! ధీనిబంధన విధా సంక్రందనాచార్య! శూ
రమ్మన్యాచల వజ్రపాత! జగతీ రక్షాంబుజాక్షా! శర
ధ్యమ్మార్గస్థ దశాస్య రాజ్యసమ సహ్యాప్రోద్భవా తీరభా
గుమ్మత్తూరి శివంసముద్రపుర వప్రోన్మాల నాడంబరా! ॥104॥

క. తిరుమల దేవీవల్లభ!
కరుణామయ హృదయ! రాజకంఠీరవ! యీ
శ్వర నరస భూపురందర
వరనందన; బాసదప్పవర గండాంకా! ॥105॥

స్రగ్విణి. నాగమాం బాధిభూ నారసింహాత్మజా!
భోగలీలా పరాభూత సంక్రందనా!
త్యాగ విద్యా నిషద్యాయిత ప్రాభవా!
సాగరాంత క్షమా సంప దేకాస్పదా! ||106||

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ సార
సారస్వతాభినంది నంది సింగయామాత్య పుత్త్ర కౌశిక
గోత్ర పవిత్ర సుజన విధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన
పారిజాతాపహరణంబను మహా ప్రబంధమునందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

మహితగేహ! యుత్కల
భూమీధవ దర్ప హరణ భుజసార! సుధా
ధామ కుల జలధి కౌస్తుభ!
రామా పాంచాల! కృష్ణరాయ నృపాలా! ||1||

తే. అవధరింపుము జనమేజయ క్షితీశ
వరున కిట్లను నమ్మౌనివల్లభుండు
గగనగంగా ప్రతీరోపకంఠభూమి
నల్లనల్లన నేతెంచు నవసరమున. ||2||

ఉ. అంతకుమున్న నారదమహామునిచే మఘవుండు కంసదై
త్యాంతకు రాక దా నెఱిఁగి యభ్రమువల్లభు నెక్కి సంభ్రమా
క్రాంత మనస్కుఁడై యెదురుగాఁ జనుదెంచె జయంతుఁడుం దిశా
కాంతులు మేనకాది గణికా నివహంబులు వెంటఁ గొల్వఁగన్. ||3||

ఇంద్రాది దేవతలు శ్రీకృష్ణునకు మ్రొక్కి యాహ్వానించుట

చ. అమరవిభుండు దూరమున నంబుజనాభుని గాంచి సంభ్రమో
ద్గమమునఁ జేతియంకుశముఖంబునఁ గుంభము లూఁది కుంచితా
గ్రిమ చరణంబున న్మదకరిన్ డిగి, యంసవిలంబి కల్పచే
లము నడుమ న్బిగించుచు, నిలా నిహితాత్మ శిరఃకిరీటుఁ డై. ||4||

చ. జడిగొని సమ్మదాశ్రుకణజాలము లొల్కఁగ, రోమహర్షముల్
బడిబడి మేనఁ బొదుకొన, భక్తి నివేశ తరంగితాత్ముఁడై
యడుగులమీఁద వ్రాలె దివిజాగ్రణి తత్కుశలంబు నెమ్మితో
నడిగెడురీతి మౌళి కుసుమాగత షట్పదపంక్తి మ్రోయఁగన్. ||5||

ఉ. ఆ దనుజాపహర్తయు భుజార్గళము ల్వెసఁ జాఁచి యంచితా
మోద వికాసవ న్నయన ముగ్ధ సరోరుహపంక్తిఁ బూజ ల
త్యాదరలీలఁ జేయు నమరాధిపుఁ గౌఁగిటజేర్చె నూతనాం
భోదము సానుమ చ్ఛిఖరము న్రభసంబునఁ గప్పుకైవడిన్. ||6||

మ. అనలుం డంజలిసేసె, నంతకుఁడు సాష్టాంగంబు గావించె, మ్రొ
క్కె నిశాచారి, ప్రచేతసుండు దెలచెం, గేల్మోడ్చె సారంగవా
హనుఁ డర్థేశుఁడు వందనం బిడియె, నీహారాంశు కోటీరుఁడున్

వినతుం డయ్యె, యదుప్రవీరునకు నుద్వేల ప్రమోదంబునన్. ॥7॥

శా. వారిం జూచి రథాంగపాణి సరస వ్యాహార లీలన్ దర
స్మేరాపాంగ విలోకన క్రియల సంప్రీతాత్ములం జేసి గో
త్రారీ! రమ్ము గజమ్ము నెక్కుమని నాగారాతిపై నెక్కెఁ దా
రా రంభాకర చామరానిలము మార్గశ్రాంతిఁ దూలింపఁగన్. ॥8॥

క. తక్కిన దిశానాథులు
నెక్కిరి నిజవాహనముల, నెసఁగె హుడుక్కా
ఢక్కా పటహ ధ్వానము
లక్కజముగఁ బొంగి నింగి యఱచిన భంగిన్. ॥9॥

ఉ. ఆయెడ సిద్ధ కింపురుష యక్ష వసు ప్రముఖామరావళిం
బాయఁ దొలంగుమంచు శతమన్యుఁడు సందడివో బరాబరుల్
సేయఁగ నల్లనల్ల నతసీ కుసుమాసిత దేహుఁ డేఁగె వై
హాయసవీథి నారదముఖామర సంయమి కీర్తనీయుఁడై. ॥10॥

అప్సరసలు హర్మ్యము లెక్కి శ్రీకృష్ణుని దర్శించుట

ఉ. అప్పుడు శౌరిఁ జూచు ప్రమదాతిశయంబు హృదంతరంబులం
జిప్పిల సంభ్రమించి కయిసేయు తెఱం గయథాతథంబు గాఁ
గుప్పనఁగూరి యొండొరులఁ గూడఁగ నీక కడంగి వేలుపుం
గప్పురగందులెక్కిరి ధగద్ధగితోన్నత హర్మ్య రేఖలన్. ॥11॥

చ. అలఁదిన చందనంబు వృథ యౌఁజెమరింపఁగ, సమ్మదాశ్రులన్
దొలఁచినయట్లు వోయెడుఁ గనుంగవ కాటుక, పేటు లెత్తుఁ జె
క్కుల మకరీవిలాసము గగుర్పొడువ, న్హరిఁ జూచువేళనో
చెలి! కయిసేయకమ్మ! యని చేడియ యొక్కతె పిల్చె నెచ్చెలిన్. ॥12॥

చ. వనిత యొకర్తు మున్కొని గవాక్ష తలంబున నింతులుండుటం
గనుఁగొనఁ జోటు లేమి నొక కార్యముపేరిట బాలనోర్తు వం
చనఁ దొలఁగంగఁ బిల్చి రభసంబునఁ దత్సతిజాలకంబు చే
కొని హరిఁజూచెఁ గేకిసలు గొట్టుచు బోటులు దాని నవ్వఁగన్. ॥13॥

ఉ. కాళియభేదిఁ జూచు తమకంబున మజ్జన మాడియాడి నీ
లాలక యొర్తు గంధ సలిలార్ద్ర కచంబులు చన్నుదోయిపై
వ్రాలిన సందిటం బొదివి రాజపథంబున కేఁగుదెంచె గో
పాలకమూర్తిఁ గాన శిఖిబర్హము కానుక దెచ్చెనో! యనన్. ॥14॥

ఉ. ఉన్నతసౌధ మెక్కి యన్యతోదరి యొక్కతె పద్మనాభుఁ జూ
డ న్నిజదేహవల్లికఁ గడల్కొను సాత్త్వికలీలఁ జూచు నా
సన్న సఖీజనంబు గని సౌధశిఖా గమనశ్రమంబునం
గన్నియలార! మేన్బడలెఁ గంటిరె! నాకని బొంకె నేర్పునన్. ॥15॥

ఉ. వేడుక నీకె కాని మఱి వేఱొక యింతికినైన లేదె? త్రో
పాడెదవేలె? మచ్చర మొకప్పుడు మానక పోయి తీవు, పెన్

బ్రోడవు గాన నిన్నె కనుఁబో! యతఁ డెవ్వరిఁ జూడఁ డంచు నో
నాడె సపత్ని నొక్కతె మురారిఁ గనుంగొనువేళ నీసునన్. ॥16॥

చ. అలికులవేణి యొక్కతె మురారిఁ గనుంగొని ప్రానుపాటు మై
నెలకొని యున్నచో సడలునీవిక లేఁజెమ రంటి నిల్చె నం
జలి పరిపూర్ణ లాజలను సాధ్వస కంపము దాన చల్లె న
చ్చెలువకు సాత్త్వికోదయము చేసిన మేలిఁకనేమి చెప్పుదున్. ॥17॥

క. మదవతి యొకతె పరాకునఁ
బదాంగదము కంకణముగఁ బాణిఁ దొడిగె న
య్యదువల్లభుఁ గనుగొనుచోఁ
దుది నదియును మేను వొంగి తుత్తుము రయ్యెన్. ॥18॥

చ. దనుజవిరోధి మీఁద నొకతన్వి కరంబున లాజ లెత్తి చ
ల్లిన నెఱివేణి యాసున బలె న్విరిపూవులఁ జల్లెఁ, జల్లె లో
చనములు సమ్మదాశ్రువులఁ, జల్లె లలాటము ఘర్మబిందువుల్
చనుఁగవ చల్లె సంభ్రమవశ త్రుటితామల మౌక్తికాదులన్. ॥19॥

చ. జలరుహనేత్రుఁ గాంచి సరసత్వము మీఱఁగ నొక్క వేలుపుం
జిలుకలకొల్కి రాచిలుకచేఁ బిలిపించిన, సత్యభామ కా
కలికితెఱంగు శౌరి కడకన్నులసన్నలఁ జూపెఁ గోప కం
దళ కలుషాయి తాక్షి వలనంబుల నాసతి ద న్నదల్పఁగన్. ॥20॥

క. అనిమిషపుర జాలకములు
వనితా జనితా మయములు, వనితల హృదయం
బనురాగ రసమయం, బ
య్యనురాగము శౌరిమయము నయ్యెడ నయ్యెన్. ॥21॥

చ. కనుఁగొన వేడ్కలం బొడము కాయ్పుల నచ్చర లీసడించుటల్
వినుచు దరస్మితం బొలయ వెన్నుఁడు రాజపథంబుదాఁటి య
య్యనిమిషనాథు గేహ బహిరంగణ భూస్థలి డిగ్గె వైనతే
యుని మణిచిత్ర వేత్రకర హుంకృతి దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగన్. ॥22॥

క. ఆదరమున శతమన్యుఁడు
కైదండ యొసంగ యామకరి దాన ఝరీ
మేదుర కక్ష్యాత్రితయము
నా దనుజవిరోధి గడచి యటఁ జని యెదుటన్. ॥23॥

దేవమాత యదితిని శ్రీకృష్ణుఁడు దర్శించుట

సీ. తొడలపైఁ జాఁచిన యడుగుఁ గెందామర - లొయ్యనఁ బౌలోమి యొత్తుచుండఁ,
బార్శ్వభాగంబునఁ బంకేరుహాసను - కామినీరత్నంబు కతలు సెప్పఁ,
బనిఁ బూని యంతంత వినయావనత వృత్తి - సప్తర్షికాంతలు సంచరింప,
వీజన చామర వీటీకరండాది - కములు దిక్పతిసతీ గణము దాల్ప,
తే. విమల చింతామణీమయ వేదిమీఁదఁ
గల్పక లతాంత కల్పిత తల్పసీమ

నధివసించిన నిఖిల లోకైకవంద్య
నమర మౌక్తిక శుక్తి నయ్యదితిఁ గనియె. ||24||

మ. కని సత్కారమణీ యుతంబుగ నమస్కారంబు గావించి భౌ
మ నిశా టాహృత కుండలద్వయము నాత్మ స్వర్ణచేలాగ్ర బం
ధనము న్వీడ్చి యొసంగ నందుకొని మోదంబంది యా నందనం
దను దీవించుచుఁ జెంగట న్నిలిపెఁ జింతారత్న పీఠంబునన్. ||25||

అదితి హరి యవతారములను స్తుతించుట

క. మే నిమిరి శిరసు మూర్కొని
దానవపరిపంథి! యెంత ధన్యనొ! నియత
ధ్యానపరు లయిన మునులుం
గానని నినుఁ గంటి మంటి గతకల్మష నై. ||26||

ఉ. సర్గమొనర్తు బ్రహ్మయన, సత్కృపఁ బెంతు జనార్దనుండు నా,
భర్గుఁడనంగఁ గ్రమ్మఱఁగఁ బారణ సేయుదు విజ్జగంబు నై
సర్గికలీల నొక్కమఱి సౌఖ్యము నొందుదు, కేవలంబు దో
రర్గళ భూషణీకృత రథాంగ! నినుం గొనియాడ నేర్తునే! ||27||

ఉ. వాలముతాఁకున న్గిరులు వజ్రనిపాతము సంస్మరింపఁ, బె
న్వాలుగవై మహార్ణవమునం దొలుఁబల్కుల దొంగరక్కసున్
వాలిక వంక వాఁడిగఱి వ్రచ్చి వెస న్నిగమాలిఁ దమ్మిపూ
చూలికిఁ దెచ్చి యీవె! త్రిదశుల్గొనియాడ మురాసురాంతకా! ||28||

చ. సురనికరంబు రక్కసులుఁ జుట్టములై యమృతాభిలాష మం
దరగిరిఁ జిల్వరాచ తరిత్రాట బిగించి పయఃపయోధి ని
ర్భరగతిఁ ద్రచ్చుచో నడుగువట్టిన తద్గిరి నెత్తవే ఢులీ
పరివృఢమూర్తివై! కపట పద్మముఖీత్వ విమోహితాసురా! ||29||

క. విలయోల్బణ జలనిధి ప
ల్వలమున నిల మునుఁగ నేకలమవై దంష్ట్రాం
చలమునఁ దాల్పవె! నీ వా
బలిసద్మము దూఱి, భుజగ పర్యంక శయా! ||30||

చ. పెకలి యజాండ కర్పరము బీఁటలు వాఱఁగ మేనుపెంచి యా
మకరనికేత నోదర నిమగ్న మహీ మహిళాలలామఁగే
తక ముకుళాగ్ర సంగత మదభ్రమరీ సమరీతి గాఁగఁ గొ
మ్ముకొనఁ దగిల్చి యెత్తఁ గిటిమూర్తిని దాల్చితిగా జనార్దనా! ||31||

చ. సటలిట మానురోరి! హరి సర్వమయుం డటె యంచుఁ బట్టితోఁ
జిటచిట లాడి యిందుఁ గనఁజేయుము నీవని దైత్యుఁ డాడినం
బటపట ఱాతికంబ మిరువాయలుగా నరసింహమూర్తివై
కుటిల నఖాగ్ర కుంచికల గ్రువ్వవె! వానియురః కవాటమున్. ||32||

మ. నను నాకశ్యపకామినీ మణులలోన న్ధన్యఁగాఁ జేయ మ

త్తనయ వాజ్యము దాల్చి వామనుని చందాన న్బలి న్మట్టవే!
ఘనమార్గోన్నమితాంఘ్రిపద్మమునకుం గంజాప్తు, డంశువ్రజం
బను కింజల్కపరంపర ల్మెఱయ నుద్య త్కర్ణికం బోలఁగన్. ॥33॥

మ. ఘన దోర్దండ నట త్కుఠారమున వీఁక న్రాజహంసాలిఁ దు
త్తునియ ల్సేసియుఁ గ్రౌంచరంధ్రమునఁ దోడ్తో రాజహంసాలి మే
దినికిం దెచ్చితి, కార్తవీర్య భుజపంక్తిం జక్కు గావించి తం
బునిధిం గ్రొత్తగ నాశ్రమంబునకు నిమ్ముంగొంటివీ వమ్మునన్. ॥34॥

మ. అరవిందాననఁ గోలుపోయిన యవజ్ఞావాప్తిచే వీరవా
సర సైన్య ప్రకరంబు నేలి జలధి న్బంధించి లంకాపురీ
శ్వర కంఠాటవి నేర్చి, రౌప్యగిరి లజ్జాపంకముం గీర్తిని
ర్ఝర పూరంబులచేఁ దొలంచితిగదా! రామాభిధానంబునన్. ॥35॥

చ. అలుకఁ బ్రలంబదానవుని ప్రాణము గొంటి, కళిందనందనా
సలిలభర ప్రవాహ రభసంబు మరల్చితి, పట్టిఁ బ్రోవ నాఁ
గలిమొన హస్తినాపురి పెకల్చితి కౌరవవీరు లెల్ల బె
గ్గిల, నల రేవతీరమణికిం బతి వై యదువంశమౌక్తికా! ॥36॥

మ. త్రిపుర స్త్రీలఁ బతివ్రతామణుల సారెం బుంశ్చలీ వర్తనం
బుపదేశిం బొనరించి బేల్పఱిచి వధ్యుల్గాని తద్భర్తలన్
ద్విపచర్మాంబరు చూపు టింగలమునన్ వే త్రోచి పాటింపవే!
కపట శ్రీజినరూపమున్ భువనరక్షా జాగరూకేక్షణా! ॥37॥

శ్రీకృష్ణావతార విభూతి

గణసమక దండకము. యదుతిలక! జగత్త్రయీ నిర్మితి ప్రక్రియా కర్మఠేందిందిరోద్భాసి
నాభీసరః పద్మ! పద్మాసతీ పాదపీఠాకృతి ప్రస్ఫురత్కౌస్తు
భాంకూరి తాళీకబాలాతప ద్యోత! పద్ద్యోతరంగి
ణ్యుదక్షాళి తైణాంక భృ త్పాంసుల క్లిష్ట వేల్ల జ్జటాజాల!
జాలంధరోడ్యాణ మూలాఖ్య బంధత్రయీ బంధ సంధుక్షితస్పర్శన
స్పర్శ నిర్గ్రంథిత గ్రంథిష ట్కాంత రోన్నిద్ర కద్రూసుత
శ్రీముఖజ్వాలవల్లీ పరిస్రంసమా ణేందు నిష్యంద సర్వాంగ
నిష్పంద యోగీంద్ర హృద్వే దికావాస! యీవాసవాదు ల్సరోజాసనున్
మున్నుగాఁ జేసి 'సర్వంసహా భీరు భారంబుఁ బో ద్రోయవే' యంచుఁ
బ్రార్థించిన న్దేవకీదేవి గర్భంబునం దుద్భవం బంది
బాహుద్వయ ద్వంద్వము న్నందక స్యందనాంగాబ్జ కౌమోదకీ శార్ఙ్గ
ముఖ్యాయుధ వ్రాతముం బీతకౌశేయము న్వత్స భాగంబున న్మించు
శ్రీవత్సముం జూపినం దల్లి భీతిల్లుచుం 'గావు కావంగదే!' యన్న
నీవంతలోఁ గావు కావంచు నేడ్పుల్ల లిర్పం గంసుంగందవై తండ్రియత్నంబున
న్నంద గోష్ఠంబునం దున్నచో ప్రేతయై చేఁతి పాల్గోల్ప నేతెంచు
నా పూతనా భూత నారీ కుచం బగ్రహస్తంబునం బట్టి తత్ప్రాణ నిర్యాణ
శంఖంబు పూరించు చందంబునం గ్రుక్కల న్నొక్కి మక్కించియు, న్బండి
రాకాసిఁ గీలూడఁగాఁ దన్నియు, న్వెన్నవేమాఱు గొల్లాడఁగా గొల్ల
యిల్లాండ్రు నందారవిందాస్యతో అట్టుగావించిన న్నిక్కపుం బట్టివే!

యంచు నిన్నట్టిచట్రోలితోఁ గట్టిన న్డిట్టవై కిట్టి పెన్నుద్ది మద్దు
ల్వడంద్రోచియు న్నైశవంబు న్విడంబింపవే! లేఁగలు న్గోపబృందంబు
బృందావ నారణ్యవాటి న్వసింపం జలత్కాక పక్షంబుతో బర్హిబర్హావతంసంబుతో
మంజుగుంజాఫలోద్దామదామంబుతోఁ దానమానక్రియాశంసి వంశంబుతో
నేపుదీపించు నీప్రోవు ప్రేపాపలం గ్రేపుల న్విపరీత్యంబుగాఁ బాపి
యాపద్మజుం డొక్కచో డాఁచిన న్వానిరూపంబు లీవై పునస్సృష్టి
నాస్రష్టగర్వంబు ఖరంబుగాఁ జేయవే! తోయ వేగోచ్చల ద్వీచికా
మర్దళ ధ్వాన మాగుబ్బుగా నుబ్బునం గేళిఁ గాళిందిలోఁ గాళియాహి
స్ఫటా రంగమధ్యంబునం దాండవం బాడవే? తోడి గోపాలక శ్రేణికిన్నీకు
జన్నంబుల న్మీఁదుగా నున్న యన్నంబులన్వంచి తాత్మేశలై పంచలం జల్లు
లందీ ముని స్త్రీలకు న్లీలఁ గైవల్యముం గొల్ల యీవే! పెనుంజిల్వయై బల్విడిం
జంగిలి న్మ్రింగు దైతేయు వాతన్వ డింజొచ్చి మై వెంచి తత్కాయము న్రెండువ్రాయ
ల్వడం జించి గోపంక్తిఁ బోషింపవే! గుంపులై యింపులం గూడి యాభీరు
లా దేవతానేతకు న్జాతరల్సేయ వారించి తత్పూజన ల్నీవు గైకొన్న
మేకొన్న పేరల్కతోఁ బుష్కలావర్త కాబ్దంబులం బంపఁగా నంపజాలంబుగాఁ
గొండలుర్లంగ వర్షించినం, గాందిశీకత్వముం బొందు నామందలం బ్రోవ
గోవర్ధనం బెత్తవే! మత్తవేదండ ముద్వృత్తి నెత్తమ్మిపూ వెత్తు రీతి
న్నిలింపానిశారిష్టదారిష్ట మాయా బలీవర్దముం బట్టి మర్దించితంచు
న్వడిన్ శూకలాశ్వాకృతిం డాసినం గేశి జీవానిలంబు ల్భుజా
దండశూకంబునం గ్రోలి నీ యౌవ నోద్య ద్భుజాగర్వముం జూపవే!
శరదభినవసాంద్ర, చంద్రప్రభాధౌత భాస్వత్కళిందాత్మజాసైక
తోత్సంగవీథిం ద్రిభంగ్యాకృతిన్నిల్చి యాకుంచిత భ్రూవిలాసంబుతో
మోము వామాంసముం జేరఁగా శోణ దంతచ్ఛదాంతంబున న్వేణునాళంబు
సంధించి రంధ్రాంతర న్యస్త హస్తాంగులీపల్ల వాగ్రంబు లల్లాడ
మ్రోయించిన న్ముక్త రోమంథ నిష్పంద గోబృందము న్వ్యక్త
గోవర్ధనగ్రావ నిష్యందము న్మందమం దాంశుమన్నందనావేగముం
గందళన్నీర సారణ్యా జీర్ణాగముంగాఁ గదంబించు తత్పంచ
మారావమున్వించు న య్యించువిల్కానికిం జిక్కి రాధాది గోపావరో
ధాంగన ల్డాసిన న్రాస సంక్రీడ మాయాసముల్లాసి వై సౌఖ్య
వారాశి నోలార్పవే! దర్పి తా శేష దోషాచ రాధీశ
దుస్సాధమై యున్న నీవిక్రమక్రీడ వీక్షింప నక్రూరుచే మామ
పిల్పించినం బోవుచోఁ ద్రోవ భావాతిగంబైన నీదివ్యరూపంబుఁ
జూపం బరిభ్రాంతుఁ డై యున్న మన్నింపవే! వాని నీవానిఁగా,
భోజభూజాని యుద్వేజనం బందఁ ద ద్రాజధానిం బ్రవేశించి
యేతెంచుచో ముందటం జందనాలేపము న్దర్శనంబిచ్చిన న్గుజ్జు
ప్రోయాలికి న్సజ్జకంబైన యందంబు నొందింపవే! యాగపూజార్చితంబైన
కోదండమున్ ఖండఖండంబుగాఁ జేయుచుం దద్ధనుర్దండ రక్షాభటస్తోమ
మస్తంబులం బెల్లుగా డొల్లఁగా వ్రేయుచున్మల్ల గర్జా భుజాస్ఫాలనాభీలమై
యుల్లసడ్డిండి మారావ వాచాలమై నిగ్రహాయాత రక్షోభటోదగ్రమై
యున్న య య్యుగ్రసేనాత్మజాస్థానిఁ జొత్తేరఁ దత్తోరణక్షోణి నాధోరణుం
డుద్ధతింబైపయిం గొల్పినం బట్ట పేనుంగుఁ జెండాడి గండ స్రవ ద్దాన
పంకంబునం బుండ్రముం గుంభ నిర్ముక్త ముక్తావళిం గర్ణదామంబునున్ గట్టి
రక్తంబునం బట్టె మైపూఁతయుం బ్రాఁతిగాఁ బూసి తద్దంతకాండంబు కేల
న్గదాదండమై యుండఁగా జెట్టివై గిట్టి చాణూరు జానూరువు

న్నాఋమాఋ ల్వడిం ద్రిప్పి నీవప్పళింప న్భయభ్రాంతుఁడై పాఱి నుంకించు
న క్కింసుఁ గంసుం ద్రిలోకీ నృశంసున్నియుద్ధక్రియా పద్ధతిం గిక్కిన
న్గొంతు క్రోల్నొక్కి మక్కించి నల్దిక్కులన్ దేవతా దుందుభి వ్రాత ధింధింధిమి
ధ్వాన గానస్వ నోత్కర్ష హర్షంబులం గల్పకద్రుప్రసూనాతివర్షంబులం
బెల్లుగా నెల్లలోకంబు లుల్లాసముం బొందఁగా వాని రాజ్యంబునం బూజ్యుఁగా
నుగ్రసేనుం బ్రతిష్ఠాపితుం జేయవే! దుష్టు నష్టాదశాక్షౌహిణీ వాహినీ దుర్మదాంధు
న్జరాసంధు భీమాపదేశంబునం జేసి శాసించి కౌంతేయుచే రాజసూయంబు సేయించుచో
జాత్యసూయ న్భయం బేఁది చేది క్షమావల్లభుం డెంతయున్ ద్రుళ్ళునం బ్రల్లదం బాడినం
బళ్ళెరం బెత్తి చిత్రంబుగాఁ దచ్ఛిరః కర్తన ప్రౌఢివర్తించి ధాత్రి న్వృథా
వాసుదేవ ప్రథాఖండ శౌండీరు నప్పౌండ్రుఁ జక్రాహతిం జక్కుగాఁజేసి
యీశానుఁ బోర న్మహాసేన నాగాననవ్యూహ సన్నాహము ల్వీడ వెన్నాడి
బాణాసుర స్ఫార బాహాసహస్రచ్ఛిదాకేళిమై వాని వారించి లోకంబుఁ
బాలింపవే! ఘోర భౌమాసుర గ్రామణీ శిక్షకా! కౌర వాకర్షిత
ద్రౌపదీమాన సంరక్షకా! భేద సందగ్ధ సాందీపసూను ప్రదా!
వేదశాఖా శిఖాంచత్ప్రవాళత్పదా! మాధవా! సత్యభామాధవా!

శ్రీకృష్ణుఁడు వైజయంతమున విడియుట

చ. అని కొనియాడి విశ్వ భువనైక ధురంధర! నేఁడు రేపు నీ
వనితయు నీవు నిచ్చట నవశ్యము మజ్జన భోజనాది పూ
జనములు గైకొన న్వలయు సమ్మతిమై నని పల్క, దేవతా
జననికి మ్రొక్కి యియ్యకొని జంభవిరోధి మొగంబుఁ జూచినన్. ||39||

చ. అమరవిభుండు సేరి వినయానతుఁ డై విడిపట్టు వైజయం
తమునను జిత్తగింపు మన నవ్వుచుఁ ద ద్బలదైత్యవైరి హ
స్తముఁ గయిదండ కొంచు గిరిశ ప్రముఖాఖిల లోకపాలకుల్
క్రమమునఁ జేరి కొల్వఁజని కాంచెఁదదుజ్జ్వల సౌధరాజమున్. ||40||

వైజయంత రామణీయకము

వ. అదియును నామరసరి దుపహృత హేమ తామరస స్తోమ తోరణ దామ
రామణీయక సూచిత సౌదామినీ విలసితంబును, గనత్కనక కింకిణీ
కుల సంకుల క్వాణ ముగ్ధమధు రాలాపనృత్య న్నిజాపత్యమూర్త్యావహా
పార్శ్వ ప్రవర్తమాన విమాన సంతానంబును, నర్థిజనాభిమత
దానార్థ సంగ్రహ సంశయాపాది సమస్త వస్తుప్రతిబింబ సంభావిత
శేఖరీకృత చింతారత్నంబును, నక్షీణ సహస్రాక్షమణి గవాక్షావళీ
సాక్షాత్కృత నాకలక్ష్మీకటాక్ష వీక్షా విశేషంబును, ననర్ఘమణిస్తంభ
ప్రతిబింబిత నృత్య దప్సర స్సహస్ర ప్రదర్శ్యమాన లాస్యావలోకన
సారస్యాగత గృహ దేవతాశత సన్నిధానంబును, పులోమ నముచి
జంభ పాక వృత్ర బలప్రముఖ దైత్య విధ్వంసన సన్నద్ధ శతమన్యు
జన్య సన్నాహానుకారి చిత్రకర్మ విచిత్రిత భిత్తి భాగభాసురంబును,
వళిత రుచిర రుచి నిరంతర స్ఫాటిక కూటాంతర విశ్రాం తైరావ
తోచ్చైశ్శ్రవ సూచ్యమాన క్షీరసాగర స్నానక్రమంబును, దరంగిత

మణి భృంగారక వీటికాకరండ తాలవృంత చామర దర్పణ కళాచికా
పాదు కాది పరికర ప్రపంచ సంచిత కరాంచల విశ్వకర్మ నిర్మిత
కాంచనమయ యంత్రపాంచాలికా సంచయ వంచిత పరమార్థ పరిచారికా
సార్థంబును, నిరంతర సంతా నానోకహ దుకూలమయ పతాకా శతాకారి
తాకాశగంగా చటులతర తరం గావతరణంబును, సమంతత స్తంతన్యమాన
తోయకర్మాంతిక నిర్ముక్త మందారవిటపి మకరంద గంధ సలిల సేకాతిరేక
శీతల మణివేదికా ప్రదేశంబును, బహిర్ద్వార వితర్దికా ప్రకోష్ఠ
ప్రతిష్ఠాపి తాష్టాపద ఖట్వాస్తీర్ణ హరిచందన సాల బాలపల్ల
వోల్లసిత సంధ్యారాగ సంధానంబును, నవిరళ కల్పప్రసవ రజఃపటల
పటవాస పాంసువాసిత కౌశేయ వితానపటీ ప్రకటీకృత చంద్రాతప
పరిపాటికంబు నగుచుఁ, జతురతర శచీ కరవిరచితంబులై మణి
కుట్టిమ తల ప్రతిబింబిత తారకా కుటుంబంబుల విడంబించు పారిజాత
కుసుమోప హారంబుల వలనను, స్వాహా బాహాంచ లావాహితంబులై
మహారజత పాత్రంబులఁ జిత్రంబులుగా వెలుంగు నారాత్రికా దీపకళికల
వలనను, యమకామినీ ధూమోద్ఘూర్ణాతీర్ణంబులై విస్తీర్ణంబుగా నెగయు
మలయజ కాలాగురు ధూప ధోరణుల వలనను, యాతుధా నావరోధ వధూ
విధీయమానంబులై విలసిల్లు గృహప్రవేశ సమయ సముచిత బలివిధాన
సంవిధానంబుల వలనను, బాశధర మత్తకాశినీ సూత్రితంబులై విలోకపాత్రంబులగు
లలిత ప్రవాళ లతా చందనమాలికల వలనను, బవమాన మానవతీ
నియుక్తంబులై బాలికా జనంబుల కరతలంబులం బరిభ్రమించు కర్పూర
తాలవృంతంబుల వలనను, నరధర్మ సధర్మిణీ నిర్మితంబు లగు నిధాన
కల్పిత శంఖ పద్మ మక రాకార రంగవల్లీమతల్లికలవలనను,
నయనోత్సవం బావహిలం బ్రవేశించి వాసవ వహ్ని వైవస్వత
వాసతేయీచరణ వరుణ వాయు వసువల్లభ వాసుదేవుల వరుసన వీడ్కొల్పి
సత్యభామాసహితుండై యథోచిత కృత్యంబు లాచరించి యనంతరంబ. ||41||

శా. ఆ రామ ప్రియసోదరుం డపుడు దివ్యారామ మంభోరుహా
క్షీ! రమ్యం బదె చూతమే! యా ఘృతాచీ మేనకా మంజుఘో
షా రంభా హరిణీ ముఖ త్రిదివ యోషారత్నము ల్గొల్చి రా
నారూఢోత్సవ చిత్తుఁ డై గగనకుల్యా తీరదేశంబునన్. ||42||

నందనోద్యాన సౌందర్యము

క. చందన హరిచందన మక
రంద సరి ద్బిందుశీకర ప్రమద వనేం
దిందిర పక్ష స్పందన
కందళిత మరు త్కిశోరకంబులు వొలయన్. ||43||

సీ. రంభా మహోరోజ కుంభ పరీరంభ - కుసుమిత ప్రత్యగ్ర కురవకంబు,
మంజుఘోషా వక్త్రకంజాత చకచక - స్తబకిత చంపక క్ష్మారుహంబు,
హరిణీ ముఖప్రసూ నాస వార్పణ కోర - కిత లతావేల్లిత కేసరంబు,
నుర్వశీ నవ యావ కోజ్జ్వ లాంఘ్రినివేశ - పుష్పిత కంకేళిభూరుహంబు,
తే. మేనకామోద నిశ్వాస మృదు సమీర
కుట్మలిత సింధువారంబు కుధర ధరుఁడు
ప్రేయసియుఁ దాను నల్లన డాయఁ జనియె

దైవతాధీశ నందనోద్యానసీమ. ||44||

మ. మహిభృద్భేదివనాంతసీమమునఁ బద్మాజాని సత్యావధూ
సహితుండై యనిమేష వారవనితా సందోహము ల్గొల్వఁగా
విహరింపం జనుదెంచినాఁ డనుచు సేవింపంగ వర్షా శర
న్మిహికా శీత వసంత ఘర్మఋతువుల్నిండెం దదుద్యానమున్. ||45||

సీ. కనుపట్టె నొకచోట ఘనఘనా ఘనరంగ - విద్యు న్నటీ నాట్యవిలసనములు,
చూపట్టె నొకచాయ వాపికా జలజాత - జాల వాచాల హంసవ్రజంబు,
తలచూపె నొకవంక దరదళ త్స్రవంతి - కా గంధి నీహారకణ భరములు,
పొడచూపె నొకచక్కిఁ బుష్పిత ఫలినీ ల - వంగ వాసిత శైత్యవైభవములు,
తే. నెఱసె నొకయెడఁ దామ్రపర్ణీ జలార్ద్ర
చందనాచల పవమాన కందళములు,
మొనసె నొకకడ సామి సంఫుల్ల మల్లి
పాటలీ చంపకోత్పల ప్రౌఢిమములు. ||46||

క. మలయానిల సంగతిఁ జూ
తలతిక లంకూరజాల దౌహృదవతు లై
యలయిక సడలించిన సొ
మ్ముల కైవడిఁ బాండుపత్త్రములు వెస జాఱెన్. ||47||

క. గురివెందఁ జైత్రుఁ డొందఁగఁ
గర మలుక న్మావి యవుడు కఱచినఁ నును వా
తెరమీఁదఁ గానవగు పలు
వరుస యన న్ననలు పల్లవముపై మొనసెన్. ||48||

క. తలిరాకు గుత్తిఁ దమిఁ గో
యిల చంచునఁ జించి క్రోల్చె నీరీతి వియో
గుల గుండియ లవియింపుదు
బలువిడి నని మరుని యెదుటఁ బచరించె ననన్. ||49||

చ. మలయ సమీరణ చ్యుత సమంచిత పాండు పలాశ లైనపా
దుల నునుసోగ తీఁగలు యదుప్రభునిం దలపించె బాలచా
పల హృత తీరవస్త్ర లయి పంకరుహాకర మధ్యసీమలన్
నిలిచిన ముగ్ధ గోపరమణీ రమణీయ విలాసరేఖలన్. ||50||

మధుప విలాపము

సీ. పరువంబు గాఁకఁ జొప్పడని మామిడితేనె - లాన నాసాస నట్టాడునవియుఁ,
దమకించి చిగురాకు గమిచి నో రొగ రైనఁ - గడఁగి గొజ్జఁగినీటఁ గడుగునవియు,
సంపంగి పొదరింటిచక్కి గోరఁటఁ గాంచి - యుసు రంచు మగిడి నోరూరునవియుఁ,
గలిగొట్టు పసరు మొగ్గలఁ గోర్కి పొలివోయి - మునుపటిమొల్లల మూఁగునవియుఁ,
ఆ. నగుచుఁ దేఁటికదుపు లామనిఁ దలసూపెఁ
జూపుదనుక నెల్లచోటఁ దోట
యందుఁ దామ యగుచు నమ్మరునెలగోలు

పోఁజు లనఁగఁ జూడ్కిపండు వగుచు. ||51||

క. నంద ప్రియనందనుఁ డా
నందన మఖిలర్తు నందనం బై నయనా
నంద మొనరింప నమరీ
బృందంబులు గొలువఁ జనుచుఁ బ్రియసతి కనియెన్. ||52||

వసంత వైభవము

చ. సరసిజనేత్ర! చూచితె వసంతుఁడు నీవనవాటికా రమా
తరుణియుఁ బాణిపీడన విధా సమయంబునఁ గేలుదోయి నొం
డొరుపయి సమ్మదంబు లిగురొత్తఁగ మాటికిఁ జల్లు సేసఁ బ్రా
ల్పెరసె ననఁగ వ్రాలెఁ గుహళీ విగళ న్నవకోర కావళుల్. ||53||

చ. చిలుకలు వాఁడి చంచువులఁ జించినచో లవలీదళంబులన్
ఫలరసరేఖ లంటి కనుపట్టెడుఁ జూడుము చైత్రుఁ డీలతా
లలనల గండ దర్పణతలంబులఁ గుంకుమ పత్రభంగము
ల్చెలువుగ వ్రాసెనో యన నళిప్రకరాద్వయ వాది కైశికా! ||54||

ఉ. పాదప నూత నాంబుధర పంక్తి విముక్త మరంద వర్షసం
పాదిత శక్రగోపముల భావము నందుచు నోయదృష్ట సిం
హోదర సన్నివేశ! కడు నొప్పెడు దాడిమబీజము ల్మదో
న్మాదిత రాజకీర వదన త్రుటి తోరు ఫల చ్యుతంబులై. ||55||

క. తలిరాకు మెఱుఁగు వాతెఱ
కలకంఠవిటుండు గమియఁగాఁ జూత లతా
లలన విదిర్చెను గంటివె!
యలి కంకణ ముఖర విటప హస్తముల సతీ! ||56||

చ. తనుఁ గనుఁ బ్రామి యొండొకలతం బతి వేఱొక తేఁటిబోటిపా
త్తున విరిదేనె గ్రోలఁగని తాలుచు సంపఁగితావి వెల్లిలోఁ
గనలునఁ గూలఁబోవు నలికామిని సాహస మేమి సెప్ప! న
య్యనుఁగుఁ బ్రియుండు నెచ్చెలులు నాఁగిన మాన దరాళకుంతలా! ||57||

చ. అనుచుఁ బ్రియాంసపీఠి నిజహస్తతలంబున నూఁది కల్పకా
వనిజ దుకూల మార్జనల వంజుల పుష్ప మరంద సేచనన్
దనదు విహార వైఖరికి నందనదేవత యాయితంబు సే
సినగతి నొప్పు దివ్య వనసీమ ముదంబున సంచరించుచున్. ||58||

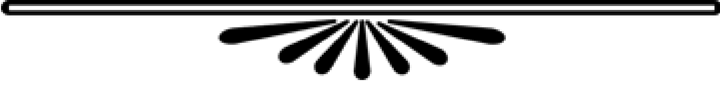
ఆశ్వాసాంతము

శా. అర్చిష్మ త్పృతిమ ప్రతాప! మహనీయ త్యాగ! దైత్యాభియా
త్యర్చోద్య చ్చతు రర్ణవాంత సకల జ్యాభోగ! జాగ్ర ద్యశ
శ్చర్చా సాంద్ర దిగంతరాళ! మదన శ్యామాసహా యేంద్రభూ
వర్చ స్స్నేన శరీర మోహిత జగ ద్వామా! కళా మానసా! ||59||

క. విదళిత కాళింగ మదా,
స్పద సింధుర కుంభరత్న శర్కరి లారా
దుదయగిరి కొండవీటీ,
పదవీస్థల మండలీక భాస్కరబిరుదా! ||60||

పంచచామరము. మరు ద్వృథా తటస్థ శత్రుమండలీ గళాంతర
క్షర న్నవాసృగాపగాభిసారికాద్భుతాంబుధీ!
మరుత్పతి స్వరు క్షతి క్రమ త్రుట త్కుభృద్వర
స్ఫుర ద్ధ్వనిప్రవృద్ధ యుద్ధ పుంఖితానకార్భటీ! ||61||

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ సార
సారస్వతాభినంది నంది సింగయామాత్య పుత్త్ర కౌశిక
గోత్ర పవిత్ర సుజన విధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన
పారిజాతాపహరణంబను మహా ప్రబంధమునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

వేంకటగిరి వల్లభ
సేవా పరతంత్ర హృదయ! చిన్నమదేవీ
జీవితనాయక! కవితా
ప్రావీణ్య ఫణీశ! కృష్ణరాయమహీశా! ॥1॥

తే. అవధరింపుము జనమేజయ క్షితీశ
వరున కిట్లను నమ్మౌనివల్లభుండు
వనవిహారంబు సలుపుచు వచ్చి వచ్చి
పారిజాతంబు గాంచి సంభ్రమ మెలర్ప. ॥2॥

సత్యా శ్రీకృష్ణుల వనవిహారము

మ. అమరారాతి విఘాతి సత్యఁ గని కాంతా! చూచితే పారిజా
తము భూమీరుహ చక్రవర్తిఁ ద్రిజగ త్సంపూజ్య సౌరభ్యకీ
ర్తి మరుల్లోక మలంకరించునది గౌరీనాథు జూటస్థలం
బు మృగాంకుండు, రమామనోరమునురంబుం గౌస్తుభంబుంబలెన్. ॥3॥

శ్రీకృష్ణుఁడు పారిజాత మహిమను సత్యకుఁ జెప్పుట

క. తరుణీ! యీతరుశాఖాం
తర లోల దుకూల మారుతము లింద్రాణీ
పరివార వారసతులకుఁ
బరువపు విరికోఁత బడలిక నడచున్. ॥4॥

ఉ. మానిని! దీని రత్నకుసుమ స్తబకమ్ముల కాంతిఁ గమ్మఁ బూ
దేనియ యంచుఁ గ్రోలఁ జనుదెంచిన యాయెలదేఁటి దాఁటు లో
నూనిన డప్పి మూఁగఁబడి యున్నత చంచల చంచుకోటిచే
నానెఁడు జూడు మంద గరు దంచల ఝుంకృతు లుల్లసిల్లఁగన్. ॥5॥

క. ఈతరుశాఖల వ్రేలెడు
మే తొడవుల కాంతిలోన మెలఁగెడు పక్షి
వ్రాతము నెఱిఁగరు నిర్జర
కాతరలోచనలు పలుకఁగా వినకున్నన్. ॥6॥

క. తనపాదు జలములోనం

గనుపట్టెడు నీడ నీనగము విలసిల్లున్
మనకన్న మున్న తా మే
దినికిం డిగి యేగుచున్న తెలిఁగునఁ దరుణీ! ॥7॥

ఉ. వారణరాజయాన! సురవల్లభుఁ డాశచి నంకపీఠముం
జేరిచి, సోగవెండ్రుకలఁ జిక్కులు వాపి, వియన్నదీ నవాం
భోరుహ నాళసూత్రములఁ బొందుగ దీనిలతాంతము ల్సరు
ల్గా రచియించి నించుఁ గుతుకంబున వీఁగుమెఱుంగు క్రొవ్వెదన్. ॥8॥

మ. విను మింతుల్దిలకంబుఁ, జంపకముఁ, గ్రోవి, న్సిందువారంబుఁ, బ్రేం
కనము, న్మామిడి, గోఁగుఁ, బొన్నఁ, బొగడం, గంకేళి, నూహించి క
న్గొన, మోమెత్తఁగఁ, గౌఁగిలించుకొన, మూర్కోఁ, బాడఁ, జేనంటఁ, బ
ల్కఁ, నగం, గల్లుమియంగఁ, దన్న, ననుచుం గల్పాగ మాయావిరుల్. ॥9॥

చ. కనఁ దిలకంబు, గేసరము గల్లుమియ, న్రహిఁబాడఁ బ్రేంకనం
బు, నిమురు మావి, నవ్వ సురపొన్న, ముఖాంబుజమెత్తఁ జంపకం
బు, నెఱగవుంగిలం గొరవి, మూర్కొన వావిలి, దన్న వంజుళం
బు, నుడువ గోఁగునై తరుణి! పూచు సుర ద్రుమ మిన్నిపువ్వులన్. ॥10॥

ఉ. నావుడు సత్యభామ నిజనాథున కిట్లను నేల తామసం
బీ విబుధాధినాయక మహీరుహముం బెకలించి లోకసం
భావిత మైన నీ పలుకుఁ బంతము సెల్ల మదీయగేహ కే
ళీవనవాటి వేడుక దలిర్పఁగ నిల్పుము జీవితేశ్వరా! ॥11॥

మ. అనినం గైటభదైత్యవైరి దరహాసాంకూరము ల్మోవిపై
మొనయం గొండొక నిల్చి యివ్వనమున న్మోదంబుతో నిర్జరీ
జనము ల్గొల్వఁగఁ గ్రీడ సల్పి భవదిష్టం బేను గావింతు నం
గన! యం చారురత్న గుచ్ఛ మిడియెం గర్ణావతంసంబుగన్. ॥12॥

ఉ. ఈపగిది న్మురారి హృదయేశ్వరి నూఱడ బల్కి నిర్జరేం
ద్రోపవన స్థలంబునఁ బయోరుహనేత్రయుఁ దానుఁ జేరి పు
ష్పాపచయ ప్రమోద భరితాత్మకుఁడై చిదిమె న్లతాంతము
ల్గోపవధూ కుచ స్తబక లోల నిశాత నఖాంకురంబులన్. ॥13॥

మ. ఎలదేఁటు ల్దమవాలుఁ గన్గవలపై నిందీవర భ్రాంతిచే
మెలఁగం జేరలఁ గప్పుకో నలవి గామిం జీఁదఱ జెంది యి
చ్చలఁ గాక్షించిరి నిర్నిమేష జలజాస్య ల్మానుషత్వంబు న
య్యలిభీతి న్ముకుళీకృతాక్షియగు సత్యాకాంత నీక్షించుచున్. ॥14॥

ఉ. అంబరచారి పంకజదళాక్షులు చంపకపుష్ప రేణు జా
లంబులయందు సర్వ శుభలక్షణ రేఖలఁ బొల్చునట్టి బీ
తాంబరు పాదపంకజము లంటిన తావులు ద్రొక్క నోడి పా
ర్శ్వంబుల సంచరింతురు పరస్పర కేళివచః ప్రసంగతిన్. ॥15॥

వృషభగతి రగడ. కొమ్మ! వేగిర మేటికే కొనగోర గోరఁటవిరులు గిల్లుము
తమ్మిపువ్వులమీఁద జలముల దార తారక యుండఁజల్లుము

మృగవిలోచన! మేను చుఱుకన మేలమే లత నిటులు వ్రేయఁగ
వగవ నేటికిఁ జూడుమీ గొరువంక వంకఁ బ్రియుండు డాయఁగ
నలుగ నేటికి ముడువుమీ చెలువార వారణయాన! మొల్లలు
పొలఁతి! సైఁపవు మాకు నీకయ పోలుఁ బో లుడివడిన కల్లలు
పన్నిదం బిడఁ బ్రేంకనము ననఁ బాడి పాడి దొఱంగి తెచ్చితిఁ
బొన్న మొగ్గలఁ గంటసరి పూఁబోఁడి పోఁడిమిగాఁగ గ్రుచ్చితి
వడుగ నేటికి దీని విరులు దురాశ రా శఫరీవిలోచన!
జడఁ బరాగము నిండెఁదుడువు రసాల సాల మరంద సేచనఁ
జామరో! సురపొన్నలకు నీ చాయఁ జాయలఁ బల్క నేటికి
భామ! కోయకు వేగపడి పూఁ బాళఁ బాళము గాదు నేఁటికి
మగువ! పలుమఱు దిగిచి చూచుట మానుమా నులివడియె దండలు
మగిడి చనుఁ డిఁకనేల! యీ యెల మావి మావిహరించు దండలు
పలుకకుము తుచ్ఛములు పలుమఱు బాల బాలకి యన్నఁ దిట్టితి
వలసగమనముఁ జూపి చెలి! నీ వంచ వంచన సేసి పట్టితి
తావి బుగులుగొనంగఁ దొడఁగె ఘృతాచి తాఁచితె! యీయశోకము
రావె తేనియ కంచుఁబలికెదు రంభ! రంభలలో ననేకము
ననలు వేఁడిన మొఱఁగి తప్పుడు నాలి నాలికుచంబు ముట్టుకు
మెనయు ప్రాణపదంబుగాఁ దలఁ తీవ తీవ తలంగ మెట్టకు
మంజుఘోష! సువర్ణలత లనుమానమా నందనవనంబున
నంజ దిది యెలదేఁటి కననే మఱచె మఱచెదమే మనంబున
నమృత మధురములైన ఫలరస మాని మానిని; త్రుళ్ళి శుకములు
గుమురులగు లేమావి చిగురులు గోయఁ గోయని కూసెఁ బికములు
గుమగుమని వాసనల గేదఁగికొమ్మ కొమ్మకు నందె దోఁటికి
రమణి! గొజ్జఁగిపొదలు గడు దూరమ్ము రమ్ము చలమ్ము లేటికి. ॥16॥

ఎండవేడిమి

మ. అనుచుం గాంతలు వల్లికా రచిత డోలాందోళన ప్రక్రియం
గనకాంభోరుహ కర్ణికా హృతిఁ బరాగ క్షేప లీలాగతి
న్వనకేళి పరతంత్ర వృత్తి దిరుగ న్మార్తాండ బింబంబు ని
ల్చె నభోమధ్యమునం గఠోర కిరణ శ్రేణీ దురాలోకమై. ॥17॥

చ. వదలిన నీవిబంధముల, వాడినమోముల, జాఱుకొప్పులం
జెదరిన పత్త్రభంగములఁ, జిక్కులుగొన్న మణీసరంబులం
బొదలిన యూర్పుఁ దెమ్మెరలఁ, బుప్పొడిఁ గెంపగు వాలుఁ గన్నులం
ద్రిదశ మృగాయతాక్షులు రతిశ్రమ ఖిన్నలఁ బోలి రందఱున్. ॥18॥

క. బెడిద మగు నెండసోఁకునఁ
దొడిమలు వసివాడి ననలు దొరఁగె లతల నె
ల్లెడ వనదేవతమేనం
బొడమిన లేఁ గమ్మఁ జెమటబొట్టు లనంగన్. ॥19॥

శా. తూఁగెం జల్లనిగాడ్పులేమి ఫణిసందోహంబు పేరాఁకటన్,
లోఁగెం దప్త సరోజ శీథురసముల్లోల న్మదాలిచ్ఛటల్,
గ్రాఁగె న్నీఱుగఁ గాంచనాచల తటీ గండోపల వ్రాతము

ల్డాఁగె న్బల్వల పంకసీమ బకజాల త్రస్తపాఠీనముల్. ||20||

చ. కనుఁగవ మ్రాన్పడంగ, నెఱక ల్విరియంబడ, బోర మోప నెం
డిన వదనంబులం దెఱచి, నిక్కిన యఱ్ఱులు తల్లడించుటల్
గనఁబడ, నూరుపు ల్దళముగా నిగుడ న్వడఁ గుంది యీరెలుం
గునఁ దమవానిఁ బిల్చుచు శకుంతము లయ్యెడ నిల్చె మ్రాఁకులన్. ||21||

చ. ఒకయెడఁ జక్రవాకము పయోరుహమిత్రుని వేడియెండచేఁ
దెకతెకఁ గ్రాఁగు తమ్మివిరి తేనియ ఱెక్కలఁ జల్లనార్చి కాం
తకుఁ దనివార నిచ్చెఁ బరితాపము వాయ మృణాళ వల్లరీ
శకలము మాటికిం గమిచి చంచుపుటంబున నంది యిచ్చుచున్. ||22||

తే. ఆతప గ్లాని బడలిన యభ్రమువును
నిజ కరాగ్ర జలంబుల నెఱయఁజల్లి
శ్రవణయుగ తాలవృంత సంజాత శీత
వాతములఁ దేర్చె గీర్వాణ వారణంబు. ||23||

సత్యాకృష్ణుల జలకేళి

క. అపుడు జగత్పతి సత్యా
చపలాక్షియుఁ దాను వెడలె జలకేలికి న
య్యుపవన తరు కుసుమ లతా
తపత్రములు పూని వేల్పుఁ దరుణులు గొల్వన్. ||24||

చ. చనుఁగవ వ్రేఁకమున్ జఘనచక్ర భరంబును మోవ లేక మొ
య్యనఁ బదపంకజంబు లలసాలస వైఖరి మార్చుచున్ జనా
ర్దను భుజ మూఁతఁగాఁగ వనితామణి యేఁగెఁ బరస్ప రాంగమే
శనమున రోమహర్ష ముకుళవ్రజ మొండొరు మేన నిండఁగన్. ||25||

చ. ఇనకర తాప వేదన సహింపఁగ లేక నిజోదకంబులన్
మునిఁగి వినీలకుంతల సమూహము నారఁగ విచ్చె నాఁగ వీ
చి నికర చాలనం దరులఁ జేరిన జొంపపు నాఁచుఁదీఁగలం
దనరు నభోనదిం గనియె దానవలోక విరోధి యత్తఱిన్. ||26||

తే. కాంచి చేరంగఁ జని మధుకైటభారి
రత్నసోపాన కలిత మార్గముల డిగ్గి
కులసతియుఁ దాను వేలుపుఁగొలను దఱిసె
నొండొరుల కేలుఁదమ్ముల నూఁతఁ గొనుచు. ||27||

చ. తొడవులు పుచ్చి నిర్జరవధూటులు వేలుపుమ్రాని చీనిపా
వడలు ధరించి దేహరుచి వైభవము ల్నవమల్లికా రుచిం
దొడర నితంబ చక్రములతో నెటి వాలు మెఱుంగుఁ గప్పుఁ బెన్
జడ లొరయంగఁ దద్గగన శైవలినిం దగఁ జొచ్చి రందఱున్. ||28||

మ. మరు దంభోరుహనేత్ర లంబర ధునీ మధ్యంబున న్నిల్వ, ని
ష్ఠుర తత్పీనపయోధ రాహతి జలస్తోమంబు నల్వంకలం

దెరల న్నాభిచయంబు లోఁ గొనియె దానిం జాల గాంభీర్యశ్రీ
లురు సంక్షోభమునొందువారి నెచటన్ లోఁగొంచు వర్తింపరే! ||29||

చ. ఘన కుచకుంభము ల్బయలుగా విబుధాలయ వారభామినీ
జన కరిణీ సమూహములు సల్లె యదూద్వహ కుంజరంబుపై
వనజవనీ పరాగ పరివాసిత మైన నభస్తరంగిణీ
ఘనతర భంగ తోయ కణికా చయముల్గరపుష్కరంబులన్. ||30||

క. వారణయానలు కరముల
నీ రడిచిన రవము మురజ నిస్వనముగఁ జె
న్నారఁగఁ బద్మిను లాడెను
వారిజ హస్తముల మధుప వలయము లులియన్. ||31||

క. ప్రోడతనంబులు మీఱఁగఁ
జేడియ లడుగులును మొగముఁ జేతులు మెఱయన్
వేడుక నీఁదఁగ నపు డా
మ్రేడిత జలజాత మయ్యె మిన్నే టెల్లన్. ||32||

తే. తామరల వ్రేటులాడుచోఁ దరుణు లెత్తు
కరరుహాంకిత బాహు వల్లరులు వొలిచె
బిరుద వర్ణావలీ పరిస్ఫురిత మైన
పల్లవాస్త్ర జయస్తంభ పటలి యనఁగ. ||33||

చ. దానవవైరి దివ్యవనితా నికురంబముతోడ జహ్నుక
న్యా నవపంకజాత నివహంబులఁ గందుకకేళి సల్పుచు
న్మేనఁ దదబ్జపత్రములు నిండఁగ నంటిన నొప్పు నెంతయు
దాను నుపేంద్రుఁ డౌట నయనంబులు పెక్కులు దాల్చెనో యనన్. ||34||

తే. తన మనోవల్లభుని భుజా స్తంభ మూఁది
సలిలవిహరణ మొనరించె సత్యభామ
యలసవైఖరి వీచి డోలాంతరా వి
హార సంగత నవరాజహంసి యనఁగ. ||35||

క. అవతంసిత శైవల యై
వివల ద్వేణియయి, కోక విస్ఫుటకుచ యై,
దివిష న్నది నాకపురీ
ధవళాక్షులలోన నన్యతమ యనఁ బొల్చెన్. ||36||

చ. పెరిఁగిన హారరత్నముల పెల్లున నొక్కెడఁ దామ్రపర్ణి యై,
నెరసిన సోగపెన్నెఱుల నిగ్గున నొక్కెడ భానుకన్య యై,
గురుకుచ కుంభ లిప్త నవకుంకుమ నొక్కెడ శోణ యై, నభ
శ్చర నది యొప్పె దివ్య జలజాతముఖు ల్జలకేళి సల్పఁగన్. ||37||

చ. అలకలు నాసికామణియు నన్నువకౌనుఁ గుచద్వయంబుఁ గుం
డలములుఁ జంచలింప జతనంబున హస్తము లూఁది జీర్కుబం
డల దిగజాటి రొండొరుకడం దరలాక్షులు దోనివింటఁ బిం

జలు గొన నేయు పుష్పశరు సంపెఁగ వాలిక తూపులో యనన్. ||38||

మ. బలివిధ్వంసియుఁ బెక్కుభంగులు మరుత్పద్మాకరాంతంబునన్
సలిలక్రీడ యొనర్చి నిర్భర మద స్తంబేరమ ప్రక్రియన్
వెలలె న్సత్యయుఁ దాను మజ్జనవిధా విభ్రాంత కౌటిల్య కుం
తల సంక్రాంత నితంబలై దివిజ కాంతారత్నము ల్గొల్వఁగన్. ||39||

తే. నెఱుల తడి యార్చి క్రొవ్విరు ల్దుఱిమి మేనఁ
గలపము లలంది తొడవు లంగములఁ బూని
కల్పవృక్ష దుకూలాంశుకములు గట్టి
రంగనలు మారు నొఱతోడి యలుఁగు లనఁగ. ||40||

చ. జలరుహపత్రనేత్రుఁడును, సత్యయుఁ దాను ననర్ఘ దివ్యభూ
షలు ధరియించి నిర్జర నిశాకరబింబముఖు ల్భజింపఁ ద
ద్బల పరిపంథి బాహుపరిపాలిత మైన పురంబు సొచ్చె ని
శ్చలతర నేత్ర పౌరజన సంతతి హర్మ్యము లెక్కి చూడఁగన్. ||41||

సంధ్యాకాల వర్ణనము

క. దిన రా జత్తఱిఁ బంకజ
వనములఁ జరియించు కాంతివర్గము దానున్
వనధి జనకేళి సలుపఁగఁ
జనియె నన న్వారుణీ దిశా తటిఁ బొల్చెన్. ||42||

తే. వేల్పుఁ జిగురాకుఁబోఁడుల వీఁగుఁజన్నుఁ
గవలపైఁ గుంకుమచ్ఛాయ గడలు కొలిపి
పసిఁడిగట్టున కొకవింత మిసిమి నించి
నెఱసెఁ గడసావి ముదుసలి తెఱప యెండ. ||43||

ఆ. వేల్పుగట్టు గవుల వెలువడి వడదేఱఁ
జదలు వాఁక నీట జలక మాడి
వైజయంత హర్మ్య వలభి నీడంబులఁ
గ్రందుకొనియెఁ గిన్నర ద్వయములు. ||44||

క. ఘన సాంధ్యరాగ వినతా
తనయ గరు త్సమితి కడిఁది తాఁకువ ధర వ్రా
లిన గగన ఫణి ఫణామణి
యన రవిమండలము పశ్చిమాంబుధిఁ గ్రుంకెన్. ||45||

అలముకొన్న చీఁకటులు

మ. మరుదీశ ద్విప దానశోభ, శిఖి ధూమ్యా రోచిఁ గీనాశ కా
సర దేహప్రభ, రాక్ష సాసి లతికాంచ ద్దీధితి, న్వారిధీ
శ్వర కేతు ద్యుతి, మాతరిశ్వ హరిణచ్ఛాయన్, ధనాధ్యక్ష నీ
లరుచిన్, ధూర్జటి కంఠకాంతిఁ దమము ల్వ్యాపించె దిగ్వీథులన్. ||46||

చంద్రోదయ శోభ

మ. వనజశ్రీ ధన పశ్యతోహరుఁడు, జీవంజీవజీవంబు, ప
చ్చనివిల్కానికి మామ, చల్వగని, పశ్యత్ఫాల జూటాగ్ర మో
హన రత్నంబు, సుధాకరుండపుడు ప్రాగద్రి స్థలీవీథి నొ
య్యనఁ దోతెంచె వియత్తటీ కషణ లీలానీత శంఖాకృతిన్. ||47||

క. ఆరాత్రి సత్యఁ గూడి ము
రారి ముదం బెసఁగ వైజయంతమున మనో
భూ రాజ్య సౌఖ్య నిద్రా
పారీణత నుండుచోఁ బ్రభాతం బయ్యెన్. ||48||

ఉదయ సూర్య ప్రస్తుతి

సీ. మొగుడుఁ దమ్ములఁ జిక్కు మగతేఁటి యలుఁగులు - సడలిపోఁ జేయు విశల్యకరణి,
కాలవశంబునఁ గడచన్న వాసర - శ్రీఁ గ్రమ్మఱించు సంజీవకరణి,
రే యను వాలునఁ బాయలైన రథాంగ - తతుల హత్తించు సంధానకరణి,
తిమిరంబుచే సొంపు సమసిన దిశలకు - వన్నియ నొసఁగు సౌవర్ణకరణి,
తే. మించు బీరెండయగ్నిఁ బుట్టించు సరణి,
కలుష ఘోర పయోరాశిఁ గడపు తరణి,
తోఁచెఁ బ్రాచీ మహీధరోత్తుంగ సరణిఁ
బ్రాఁజదువు మానికంబుల బరణి, తరణి. ||49||

శ్రీకృష్ణుఁడు పారిజాత వృక్షమును గొని పోవుట

క. హరి యపుడు పారిజాతా
హరణోద్యోగమున నందనారామము ని
ర్భరగతిఁ జొచ్చె విహగవర
పరివృఢుపై నెక్కి సత్యభామయుఁ దానున్. ||50||

చ. సకల సురైక వంద్యుఁడగు చక్రధరుం డిదె నేఁడు దన్ను ను
ర్వికిఁ గొనిపోవ వచ్చునని వెక్కసమైన మనః ప్రభూత కౌ
తుకమునఁ బోలె సంభ్రమముతో నటియించె నభీష్ట వస్తుదా
యక తరుచక్రవర్తి యపు డాతతత వాత విధూత శాఖమై. ||51||

క. సౌరి యిదె పారిజాతముఁ
గోరికఁ గొని చనుచు మనలఁ గొనిపోఁడని లోఁ
గూరిన నెవ్వగఁ దక్కిన
భూరుహములు మధు రసాశ్రు పూరము నించెన్. ||52||

మ. సురలోకాభిమత ప్రదాన సమతాసూయ న్బలెం గంస ఘ
స్మరుఁ డత్యుద్ధతిఁ బారిజాతధరణీజాతంబు గోవర్ధనో
ద్ధరణ ప్రస్తుతమైన హస్తమున నుత్పాటించి లీలాగతిన్
గరుడ స్కంధముమీఁద నిల్పె, నిలిపెం గౌతూహలం బింతికిన్. ||53||

చ. జలరుహనాభుఁ డిట్లు రభసంబున నందనపారిజాతముం

బలిమిఁ బెకల్చి యెత్త విటపంబుల వ్రేలు దుకూల పల్లవం
బులు వడిఁ బట్టి యీడ్చుఁ గొనిపోవఁగనీక పెనంగులీలఁ గ
ల్పలతిక లెల్ల వల్లభలు ప్రాణవిభుం బెడఁబాయ నేర్తురే! ||54||

చ. గరుడుని ఱెక్కలం బొడము గాడ్పుల సోఁకునఁ దక్కు వేలుపుం
దరువులుఁ బెల్లగిల్లి గగనంబునఁ దోడన వెంటనంటి రా
నరిగెడు పారిజాత మహిజా హరణ వ్యసనైకలోలు నా
హరిఁ గని యడ్డమై పలికి రచ్చటి నందనపాలు రందఱున్. ||55||

వనపాలకు లడ్డగింపఁ బోవుట

చ. తగునె యదుప్రవీర! యిటు ధౌర్త్యము నీవొనరించి యీమరు
న్నగము హరించి వంచనఁ జనన్, దివిజాగ్రణి దీని నిచ్చె ద
క్కఁగ నిజకాంత కా కుసుమకోమల యాజ్ఞ భయంబునొందుఁ దేఁ
టిగములు దీనిచెంగట నటింపను బువ్వుల తావిఁ గ్రోలఁగన్. ||56||

క. అట్టి సురతరువు నెఱుఁగక
చుట్టపు మేలమునఁ గొంచు సురిఁగెడు మది నీ
కెట్టు జనియించె; మరలం
బెట్టుము; బలభేది విన్న మేలే నీకున్? ||57||

సత్యభామ ప్రగల్భోక్తులు

ఉ. నా విని సత్యభామ వదనంబున లేనగ వంకురింప, నే
మే వచియింపఁ బూను హృదయేశ్వరునిం గనుసంజ్ఞ మాన్చి, చ
న్గ్రోవల జాఱుకొంగు సవరించుచు, వీడినకొప్పుఁ బల్మఱుం
జే వెడ దోఁపుచుం, బలికెఁ జెందొవచూపులు క్రేళ్ళుదాఁటగన్. ||58||

సీ. వినుఁడు! సురేశ్వరు వనపాలకులు! వార్ధిఁ - బొడమిన యీ దివ్యభూరుహమున
కింద్రాణి యెవ్వతె? యింద్రుండు నెవ్వఁడు? - తోడి యిందిరను గౌస్తుభము నెవ్వఁ
డధిపుఁ డై ధరియించె నతఁడె చేకొనుఁగాక - తెకతేర యిది యేమి యొకరి సొమ్మె?
యిదె నాదు విభునిచే నీవదాన్య నగంబు - నొడియించుకొని యేఁగుచున్న దానఁ
తే. బలుకు లేటికిఁ, దా వీరపత్ని యేని
మీ శచీదేవి తనదుప్రాణేశుఁ డైన
మఘవు నిటఁ బంపి సత్యభామావిధేయు
వలన మరలంగఁ గొనుటె పో వాసితనము. ||59||

ఇంద్రునితో వనపాలకులు పారిజాతాపహరణ వృత్తాంతము సెప్పుట

క. అని పలికిన గర్వోక్తులు
విని వనపాలకులు చాల విస్మితు లగుచుం
జని చెప్పి రంతయును దా
రనిమిషపతికిం బులోమ జాన్వితునకున్. ||60||

ఇంద్రుఁడు రౌద్రాకృతిఁ దాల్చుట

శా. ఆ మాటల్విని పాకశాసనుఁడు రౌద్రాకారుఁడై పేర్చి యే
మేమీ కృష్ణుఁడు మందలో బలెనె తా నింద్ర ద్రు మోత్పాటనం
బీమై నిచ్చుటఁ జూపవచ్చె; నిది మేలే; తార్క్ష్యుఁడైన న్మదీ
యామోఘాశని పాత మిట్టిదని యాహా! తెల్పఁడాయెం జుమీ. ||61||

మ. అని పౌలోమి మొగంబుఁజూచి వినుమో యబ్జాస్య! నీకింతమా
త్రన విన్నంబడ నేల? పోదు నిదె సత్యా గర్వభంగంబు ది
వ్య నగంబు న్విడిపించి వత్తునని సాహంకారుఁడై లేచి చ
య్యన శుద్ధాంతగృహంబు వెల్వడి సుధర్మాస్థాన మధ్యస్థుఁడై. ||62||

ఉ. తానటె పారిజాత వసుధారుహముం గొనిపోవువాఁడు, క
న్గానఁడు యాదవుం డనుచుఁ గన్నులు వేయులు జేవుఱింప వై
శ్వానర ధర్మ దైత్యవర వారిధిపానిల యక్షనాయ కే
శానుల దిక్కుచూచి కులిశంబు కరంబునఁ బూఁచి పట్టినన్. ||63||

ఇంద్రపురి సమర సన్నాహములు

ఉ. కోణపరంప రాహతులఁ గూరిన వేదననో సమస్త ని
ర్మాణ భృతి ప్రణాశకరు మాధవునిం జెనకంగఁబోవు గీ
ర్వాణులఁ బోకుఁడంచు మొఱవైచెనొకో! యన మ్రోసె నంత ని
స్సాణము పాకశాసను హజారమునం గదనాభిశంసి యై. ||64||

మ. అపు డాబద్ధ ఖలీన కాశ్వచయ మై, యందూ పరిభ్రంశిత
ద్విప మై, దివ్యర థాగ్ర కేతు పటసంథిత్సా మిళ త్సూత మై,
యపరాభూత భుజావలేప భట వీరాలాపమై, జంభవై
రిపురం బంతయు మందర క్షుభిత వార్ధింబోలె ఘూర్ణిల్లుచున్. ||65||

ఉ. నీయనుజన్ముఁడ న్సఖుఁడ నీకని యింటికి వచ్చి జంభదై
తేయవిరోధిచే నపుడు తేజము లన్నియుఁ గాంచి చేసె న
న్యాయము పారిజాతహరణంబునఁ గృష్ణుఁడు మంచిచుట్ట మౌ
రా! యని పల్కఁగా జనపరంపచే విని రెల్లవారలున్. ||66||

అమృతాంధసుల వీరావేశము

వ. అత్తఱిం దత్తఱంబున దత్తడులం బల్లింపకయ నెప్పరంబున నెక్కంబోవువారును, గృష్ణుండు కృష్ణుండని పౌనఃపున్యంబుగాఁ బలుకుచు నేమేమి యెక్కడెక్కడ నని యడుగువారికిఁ దెలివిపడ నుడువం దడవు లేక పారిజాతంబు పారిజాతం బని పలుకుచు రణసంభ్రమంబునం బరిభ్రమించువారును, గణయ కంపణ ముసల ముద్గర పరిఘ పరశ్వథంబు లనియెడు బహువిధ ప్రహరణాహరణ విపర్యాసంబున శస్త్రశాలాంతరంబునం గలహించు వారును, మరుదధిప మలినపథ మహిషరథ మాంసాశన మకరాకరేశ మాతరిశ్వ మనుష్య ధర్మ మహేశ్వరులకు మానవుం డీ డగునే యనువారును, గత్తు లంకించువారును, రిత్త జంకించు వారును, సంగడీలం జీరువారును, సంగరభీరులం గేరువారును, వాహనంబులఁ దఱుమువారును, సాహసంబుల నఱుమువారును నై వీరావేశంబున రాజద్వారంబునం దొట్టి రయ్యవసరంబున, ||67||

తే. గళిత శృంఖల లయ్యు నకాలనిద్ర
గనుఁగవలఁ గ్రాలఁ దమయంతఁ గదల వయ్యొ
దారు ణాధోరణ ప్రయత్నమునఁ గాని
నముచిమథనుని వీట శుండాల ఘటలు. ॥68॥

క. పొరిఁబొరి నెగయుచు మ్రొగ్గుచు
దరణీస్థలిఁ బొరలఁబడుచుఁ దలకొని శిక్షం
బొరసిన వయ్యు హయంబులు
భరియింపవు కొంతతడవు పల్యాణంబుల్. ॥69॥

ఉ. డాసి పురో హరిన్మణి విటంకమునం దన మేని నీడ ను
ల్కా సమదృష్టిఁ జూచి కినుకం బ్రతివీరుఁడ టంచు వ్రేసి బా
హాసి విభిన్నమై పడఁ దదర్థముఁ జేకొని వచ్చెఁ గల్పవృ
క్షాసవ పానమత్తుఁ డమృతాంధసుఁ డొక్కఁడు జన్య కేలికిన్. ॥70॥

తే. కారణము లేక యూరకె నారి తెగిన
విడిచిపెట్టక రణ రసావేశ మొదవఁ
బట్టి కోదండదండంబు పరిఘ గాఁగ
విసరుచు వచ్చె వేఱొండు వేల్పుజోదు. ॥71॥

క. గొనయంబు నెంత ద్రోచిన
గనయంబున కెక్కకున్నఁ గ్రమ్మిన తమకం
బున విల్లు విడిచి వేఱొక
యనిమిషభటుఁ డనికి వెడలె నడిదముఁ గొనుచున్. ॥72॥

ఉ. పట్టఁ దలంచెనేని కరపద్మయుగంబు వశంబు గాక లోఁ
బుట్టిన బాష్ప గద్గదికఁ బోకు మనం బలు కెత్త లేక పైఁ
జుట్టిన నెయ్యపుం బదను చూపులచే సతి వెంట నంటి త
న్బట్టఁగఁబట్టఁగా నొక సుపర్వుఁడు వచ్చె రణాభిలాషి యై. ॥73॥

క. సురవీరుఁ డొకఁడు సతిచే
దురమునకు ననుజ్ఞ వేఁడి తొల్లిటి యలుకం
జిరకాల దుర్లభం బగు
పరిరంభము గాంచి వెడలెఁ బ్రమదం బెసఁగన్. ॥74॥

చ. నను ననిసేయఁ బంపు ఖగనాథుని సోగ పసిండిఱెక్కలు
క్కునఁగొని కర్ణపూరమునకు న్రభసంబునఁ దెత్తు నేను నీ
కని తన కడ్డమై నిలుచు నచ్చరతొయ్యలి నూఱడించి పో
రున కరుదెంచె వేల్పుఁగొమరుం డొకరుం డురు దండ హస్తుఁడై! ॥75॥

ఇంద్రుఁడు యుద్ధమునకు వెడలుట

ఉ. మానసవేగ రథ్యమును మాతలి సారథికంబు నగ్రసం
దానిత నీలనీరద పతాకమునైన రథంబుపై శచీ
జాని పులోమ వృత్ర బలజంభ శర ప్రవిఘాత కారణం
బైన తనుత్రముం దొడిగె నాహవ దోహల మానసంబునన్. ॥76॥

సీ. గతి మ్రుచ్చిలఁగ వేచుగాలిఁ ద్రావఁగఁ బాము - నిడిన కైవడిఁ గాలికడియ మమర,
నల దేవమణికిఁ గ్రావలియిడ్డ ప్రహరి నా - గళమున ఘంటికావళులు మెఱయఁ,
బన్నగాశికి నెదుర్పడ వెండిఱెక్కలు - ధరియించె ననఁగఁ బక్కెర సెలంగఁ,
బారిజా తాహృతి ప్రభవ రోష మనంగ - గతి రోధ జనిత ఘూత్కృతులు నిగుడ,
తే. ఖరముఖ క్షుణ్ణ కాంచనక్షోణి రజము
పర్వి సంధ్యారు ణేందుబింబంబుఁ బోల
వాహకోత్తముఁ డైన రేవంతుఁ డమర
వల్లభునిమ్రోల నుచ్చైశ్శ్రవంబు నిలిపె. ||77||

శా. చండ స్థూల రదద్వయద్వయ మహా స్తంభంబులం బూని యు
ద్దండ స్ఫార పతాకికా సహితమై దానచ్ఛటా చిత్రవ
ద్గండాభోగ విశాల కుడ్యములచేఁ గన్పట్టు నద్దేవతా
శుండాలం బరుదెంచె సంగర రమా శుద్ధాంత సౌధం బనన్. ||78||

దిక్పాలురు యుద్ధమునకు వెడలుట

ఉ. ఏడుకరంబుల న్వరుస నెత్తిన తోమర శక్తి చాప శ
స్త్రీ డమరు స్రువ వ్యజన దివ్య మహత్తర సాధనంబు లా
మ్రేడితకాంతితో నిజశరీర రుచిం బచరింప వచ్చె న
య్యేడిక రాచ తత్తడిపయిన్ హుతవాహుఁ డుదగ్రమూర్తియై. ||79||

శా. బాహా సంభృత కాలదండ జనిత స్ఫార స్ఫులిం గాళికి
న్సాహాయ్యంబు ఘటించి కోప రస ఘూర్ణ న్నేత్ర దీప్తు ల్పయో
వా హాంతర్గత వైద్యుతప్రభల లేవం జోప వాహ ద్విష
ద్వాహోత్తంసము నెక్కి పోరి కడరెన్ వైవస్వతుం డుద్ధతిన్. ||80||

శా. భీమాకారులు కామరూపధరు లాభీలక్రియా పాదనో
ద్దాము ల్పుణ్యజను ల్భజింపఁ గుముద స్తంబేరమం బగ్రతో
భూమిం బల్లన గట్టి రా నసి రుచి స్ఫూర్తు ల్విజృంభింప సం
గ్రామేచ్ఛం బలలాశి యేఁగె మనుజ స్కంధాంత రారూఢుఁడై. ||81||

చ. మకర కుళీర కచ్ఛప సమానములైన ముఖంబుల న్భయా
నక రస ముప్పతిల్లఁ గెలన న్నిజకింకర వీరదానవ
ప్రకరము కొల్వ బాహు శిఖరంబునఁ బాశము పూని వార్ధిఁనా
యకుఁ డని కేఁగుదెంచెఁ గలహంస తురంగ రథారూఢుఁడై. ||82||

ఉ. అంద సుగంధము ల్నిజభటాలి పథశ్రమమున్ హరింప ను
త్తుంగ గదా పరిభ్రమ విధూతములై ఘనము ల్దిగంత మా
తంగ విశాల కర్ణములఁ దార్కొని చామరలీలఁ జూప సా
రంగహయంబు నెక్కి సమరంబున కేఁగె సమీరుఁ డుద్ధతిన్. ||83||

క. నలకూబర మణికంఠులు
బలముల నడిపింప నర్థపతి తురగముపై
ధళధళిత చంద్రహా సో
జ్జ్వలిత భుజుం డగుచు నడచె వాసవు మ్రోలన్. ||84||

ఉ. ఆసనసీమఁ గ్రోధ జని తారుణ దీధితి ఫాలభాగనే
త్రానల కీలలం బెనుప హస్తమున న్నిశిత త్రిశూలముం
బూని మదించి ఱంకెలిడు పోటరి గిబ్బలతేని నెక్కి యీ
శానుఁడు వచ్చెఁ బారిషద సైన్యముతో రనకౌతుకంబునన్. ||85||

ఉ. ఆయుధగర్భితంబు లగు నంజలు లెత్తి పులోమకన్యకా
నాయక! యేన యేన యని నాక నివాసులు మ్రొక్కి సూరెలం
బాయక కొల్చి రా దిగధిపాలురతో "నల నందసూనుఁ డా
హా యిటు సేయునే!" యని మహాహమికం బలుమాఱు పల్కుచున్. ||86||

ముప్పది మూడు కోటుల దేవతలు యుద్ధమునకు వెడలుట

చ. హరిహయుఁ డాహరిం గెలుచు నాసయు మోసమునాక యీ గతిం
బురి వెడలంగ నవ్విభునిమ్రోల మరు ద్వసు విశ్వ రుద్ర భా
స్వర తుషి తాదిక త్రిదశవర్గము ముప్పదిమూఁడుకోటు లు
ద్ధురగతి నేఁగుదెంచె రణధూర్వహ గర్వము లుల్లసిల్లఁగన్. ||87||

శా. అర్వారోహణ చాతురీ విలస నాహంకార దుర్వారత
న్సర్వాంగీణములైన మైమెఱువులు న్జంచత్కృపాణంబులున్
గర్వాలాప విడంబము ల్మెఱయ జోకం జిత్రసేనాది గం
ధర్వు ల్వజ్రికిఁ దోడుసూపిరి పురద్వార ప్రదేశంబునన్. ||88||

ఉ. హేమధరాధరంబు చలియింప వెసన్ బహుకోటిసంఖ్యలై
యామరసైన్యము ల్నడచునప్పు డనంత సితోష్ణవారణ
స్తోమ నిరోధ మందియును దోడనె దిక్కులుగప్పె నయ్యెడం
జామర వాయు నున్నములు సాంద్ర హిరణ్మయ భూపరాగముల్. ||89||

ఉ. దారుణభంగి నొండొకటి దాఁకెడు నస్త్రముఖంబుల న్ఠణా
త్కారము లుప్పతిల్ల బెడిదంబుగఁ బుట్టిన సందడిం బుర
ద్వారము నిర్గమించె సురవల్లభు సేనలు భర్గ జూట కాం
తార ముఖంబున న్వెడలు దైవత సింధు ఝరంబులో యనన్. ||90||

ఆశ్వాసాంతము

శా. బాణద్వి ణ్మథి తాంబుధి ధ్వని కళా పాణింధ మానీక ని
స్సాణ స్వాన భిదేళి మాద్రితట! నిస్సామాన్య చాపాగమ
ద్రోణాచార్య! సురీ సమూహ వరణో ద్యుక్తాహిత శ్రేణి ని
శ్రేణీభూత కృపాణ! మాంసల భుజా శేషాహిపత్యుద్ధరా! ||91||

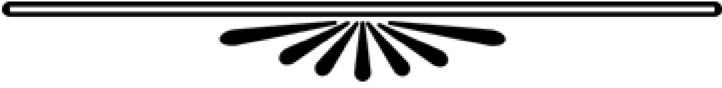
శా. వాజ్యారోహణనైపుణీనకుల! దోర్వాతంధ యారూఢ స
ర్వ జ్యాచక్ర! రజస్తమశ్చయ తమిస్రా రూప జన్యాంగణ
ప్రాజ్యోద్గీత యశ శ్శశాంక! దళితారాతి క్షమాపాల ర
క్తా జ్యోదంచ దుదార శౌర్య హుతభు గ్వ్యాప్తాభి లాశాంతరా! ||92||

క. చండతర మూరురాయర
గండ మహాబిరుద! ధాటికా రయ విచల

త్కొండపలి కొండవీటీ
మండల కటకేశ సింధు మందర కుధరా! ||93||

తోటకము. త్వరితాధరితానిలవాజి నట
త్ఖురజోరు రజోభర గూఢ రవి
స్ఫురణా! కరణాధిక శూత్కృతి మ
ద్ద్విరదాకర దారణ వీరబలా! ||94||

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ సార
సారస్వతాభినంది నంది సింగయామాత్య పుత్త్ర కౌశిక
గోత్ర పవిత్ర సుజన విధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన
పారిజాతాపహరణంబను మహా ప్రబంధమునందుఁ చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

వర్ణనీయ! తిరుమల
దేవీహృదయేశ! యమృతదీధితి కుల పా
రావార పారిజాత! ధ
రావలయ శరణ్య! కృష్ణరాయ వరేణ్యా! ||1||

తే. అవధరింపుము జనమేజయ క్షితీశ
వరున కిట్లను నమ్మౌనివల్లభుండు
దైవ సైన్యంబు లీరీతిఁ దరతరంబ
వెడలి మొన లేర్పరించి యుద్వేలవృత్తి. ||2||

అమరసేన శ్రీకృష్ణుని చుట్టుముట్టుట

ఉ. వచ్చితి మింక నెందుఁ జనవచ్చు నొహో! నిలు, పారిజాత పా
టచ్చర! యంచు జంకెలు గడల్కొనఁ గృష్ణునిఁ జుట్టుముట్టి వై
యచ్చరసేన దాఁకునపు డచ్చల మేమని చెప్ప! దిక్కులం
జిచ్చుఱ తూపుఁ దండములు సింహరవంబులు నిండె నొక్కటన్. ||3||

శ్రీకృష్ణుఁడు యుద్ధమునకు సంసిద్ధుఁడగుట

ఉ. ఆ కమలాయతాక్షి నమరావనిజాతము డించి సంభ్రమ
న్నాకపురీ మహారథుల నవ్వుచుఁ గన్గొని యంగుళిత్ర గో
ధా కలనంబుతో యదువతంసుఁడు శార్ఙ్గ నిబద్ధ శేష ని
ర్మోక నిచోళముం దిగిచె రోష నట ద్భ్రుకుటీ విలాసుఁడై. ||4||

క. తిగిచి, శరాసన మెక్కిం
చి, గుణధ్వని చేసి, యంస శిరముల దొనలన్
బిగియించి, తూపు లొక్కట
నిగిడింపఁ దొడంగె మరు దనీకిని మీఁదన్. ||5||

భీకర సంగరము

క. భిన్నాసురాస్త్రముల చవి
గన్న మురాహిత శిలీముఖము లపు డనిలో
మున్నెఱుఁగని సురవీరుల
క్రొన్నెత్తురు చవియు నెఱిఁగి క్రోలఁ దొడంగెన్. ||6||

చ. అమరహితంబు గోరి యసురాంగకము ల్విదళించునట్టి మా
కమరులఁ ద్రుంపఁగా వలసె నక్కట నేఁడని సిగ్గుఁజెందు చం
దమునఁ గఠోర శార్ఙ్గ ప్రదరంబులు వైరిమర్మ భే
దము లొనరించి యుద్ధవసుధాస్థలిఁ దూఱఁగఁబాఱు నయ్యెడన్. ||7||

సీ. హరిబాణ లూనంబులై వచ్చు నమరాస్త్ర - ఖడ్గము ల్దూల్చుఁ బక్షముల జడిసి,
యమృత గంధాసక్త మగు చంచుపుటమున - వడి సింధురంబులఁ బొడిచి యెత్తు,
నధిపుఁ డేసినఁ బాఱు నాశుగంబులకంటె - మునుమున్న చని లక్ష్యముల దళించు,
భటులపై హరులపై బహురథాగ్రములపై - నొక్కఁ డయ్యును దోఁచు బెక్కుగతుల,
తే. నఖముఖంబుల నిఱికి గండ్రలుగఁ జేయు
దివిజ బిరుద ధ్వజంబు లుద్రేకవృత్తి
నిఖిలలోకాద్భు తావహ నిర్నిరోధ
విక్రమ స్ఫూర్తి ఖగరాజ చక్రవర్తి. ||8||

తే. సర్వతోముఖ మయి పేర్చు శార్ఙ్గి బాణ
వర్ష సమ్మర్ద దుర్దినవ్యాప్తి వలన
నప్పుడెదిరించి పన్నిద్ధ ఱహిమకరులుఁ
గానఁ బడలేక తేజోవిహీను లైరి. ||9||

ఉ. చుక్కలరాణివాసముల సోయగపుం జనుదోయి త్రెక్కునం
జిక్కన యైన యక్కు యదుసింహుఁడు బాణపరంప రాహతిన్
వ్రక్కలుసేయఁ గాఱు రుధిరంబున దోఁగుచు రేవెలుంగు గెం
పెక్కిన చాయ నభ్యుదయ మేదియుఁ దాల్చె రణాంగణంబునన్. ||10||

తే. చోద్య మప్పుడు భవరోగ వైద్యుఁ డైన
యంబుజోదరు డాసిన యంతమాత్ర
నపగతాసాధ్య గదుఁ డయ్యె యక్షభర్త,
సొరిది రుద్రులు నిర్ముక్త శూలు లైరి. ||11||

సీ. నిర్భగ్న శృంగుఁడై నిజవాహనముఁ దాను - వైవస్వతుఁడు లాఘవంబు నొందె,
దళిత శాతకృపాణ దంష్ట్రుమై నైరృత - భుజ భుజంగస్వామి పొల్లువోయె,
నిర్ధూతహేతియై నిలువు నీఱుగ నగ్ని - దేవుండు నిర్వాణ తేజుఁ డయ్యె,
భయ పలాయనవేళఁ బవమానునకు నాత్మ - జవసత్త్వముల కల్మి సఫల మయ్యె,
తే. వరుణునకు డాఁగికొనఁ జోటు వలఁతి యగుట
నుదధి నాయక భావంబు నుపకరించె,
జలరుహోదర సవ్యాపసవ్య ముక్త
నిష్ఠురాస్త్రంబు లొండొండ నిగుడునపుడు. ||12||

శ్రీకృష్ణుఁ డమరగణముల నుగ్గునూచము సేయుట

వ. మఱియు నమ్మధుమథను సముద్దండ దోర్దండ మండలీకృత శార్ఙ్గ
కోదండ నిర్ముక్త నిర్భర క్రూర నారాచ ధారానిపాతంబున
గవాక్షితవక్షు లగు యక్షులును, జక్ర నిర్వక్ర విక్రమ క్రీడలం
బరిచ్ఛిన్న కర్ణ నాసాధరు లగు విద్యాధరులును, గౌమోదకీ
ప్రహారంబులం జూర్ణీకృత శిరోమధ్యులగు సాధ్యులును, నంద

కాసిధారా విదారణంబునం బ్రత్యవయన శిథిలితానువిద్ధులగు
సిద్ధులును, బతంగ పుంగవ పక్షవిక్షేప ణాహతిం దూలి జర్జరులగు
నిర్జరులును, ధైర్యంబులతోడన కంకటంబులు వ్రస్సినం జులుకఁదనంబు
నొంది సాధ్వసోద్రేకంబున భద్రదంతావళంబుల డిగ్గ నుఱికి
మేరుశిఖరంబులు వ్రాఁకియు, రథ్య సారథి సహితంబుగా
శతాంగంబులు పొడిపొడియైనం జొర మఱు వెఱుంగక మాతంగ
శవంబుల క్రింద నీఁగియు, భగ్నచరణంబులై తలకెడవుగం
ద్రెళ్ళిన తురంగ కళేబరంబులం గౌఁగిలించుకొని నిర్జీవులుం
బోలె గ్రుక్కు మిక్కనక పక్కెరలు పైఁ ద్రోచుకొనియును, సంత్యక్త
హేతి వర్గంబును సర్వతః ప్రధావన మార్గంబును, బ్రవర్తిత
ప్రార్థ నాలాపంబును బరిధూయమాన కేశ కలాపంబునుం గాఁ,
గాందిశీకత్వంబు నొంది తిరుగుడువడి పాంచజన్య ఘోషంబు
మున్నుగా దిగంతంబు లంటం బఱచుటయుఁ, బ్రహార మూర్ఛా
పరవశులగు జయంత నలకూబర చిత్రసేనాదులం గనక
కమలదళపుటానీయ మానంబులగు నభ్ర గంగా పానీయంబుల
సేదదేర్చి ఫలకగర్భంబులకుం దార్చి నిజ నివాసంబులకుం
జేర్చికొను నాప్త సేవక వర్గంబులవలనను, విలూన దండంబులై
పడిన ధవళ చ్ఛత్రంబులఁ బ్రఫుల్లపుండరీకంబు లని
పరిభ్రాంతి నొడియ నఱ్ఱాడుచు నిపాతిత వరుణంబై నింగిఁ
బేరెంబు వాఱు వాహన హంసంబువలనను, మేదుర మేదఃపంక
సంకులంబులగు రుధిర పల్వలంబులు దఱిసి మజ్జనక్రీడా
పరాయణం బై చండివడిఁ గదలమిం గృతాంతుఁడు విడిచిపోయిన
జిఱికొట్టుచుఁ దిరుగు నున్మత్తలులాయంబువలనను, మూర్ఛిత
క్షపాకర మండల నిర్గతం బై నిర్గళిత శృంగంబగు
లాంఛనమృగంబుం గురంగీ శంకం దఱిమికొని వెనువెంటం
దిరుగు పలాయిత పవమాన విముక్త కురంగంబు వలనను,
వైనతేయ చరణ నఖ ముఖాఘాత నిపాతితంబులై
రణధూళి ధూసరితంబులగు రుద్రజటామండల మండన
శశిఖండఖండంబులఁ గర్ణపూరంబులుగా నిడుకొను వేడుకం గూడ
నొండొరులఁ గడవం గేరి కొను బేతాళ బాలికా
జనంబులవలనను, గదనరంగం బభిరామం బయ్యె నయ్యవసరంబున. ॥13॥

పారిపోవుచున్న దిక్పతుల నింద్రుఁ డదలించుట

చ. హరిహయుఁ డాగ్ర హోజ్జ్వలితుఁ డై యనిఁ బాఱు దిశానాథులన్
దిరుగుఁడు పోకు పోకుఁడని తిట్టి యదల్చి నవోదయ త్రయో
ధరము నలంకరించు తన ధన్వ మధిజ్యము చేసి గోత్రభి
కరముగ బాహులెత్తి తమకంబున సేనకుఁ జేయివీచినన్. ॥14॥

క. గిరితటముఁ దాకి తిరిగెడు
తరంగిణియుఁ బోలె దేవతాపతి యాజ్ఞన్
మరలి వియచ్చర వాహిని
మురహరునిం బొదివి ఘోరముగఁ బోరునెడన్. ॥15॥

కృష్ణుఁ డింద్రుని నొప్పించుట

ఉ. జింగను మ్రోత మ్రోఁగుచును జెక్కలపాములువోలె శౌరిచే
సింగిణివింట వెల్లిగొను చిత్రశరంబులు సూతు నొంచి ర
థ్యాంగకము ల్దళించుచు నిజావయవంబులఁ దూల్పు దేవతా
పుంగవుఁ డోసరించుటయు బోరన నడ్డము సొచ్చె సైన్యముల్. ||16||

మ. మది నొక్కించుక శంక లేక సమరోన్మాదంబునం బేర్చి బె
ట్టిదమైతాఁకిన దేవతా రథిక కోటిం గిట్టి తూలించె ను
న్మద మాతంగ ఘటా తమశ్చయ నిశమ్మన్యంబుఁ దత్సైన్యమున్
గదచే శార్ఙ్గముచే రథాంగకముచేఁ గంసారి హింసారతిన్. ||17||

ఉ. సైనికు లెల్ల నంత రణసన్నహనం బెడలించి పాఱిన
న్మానయు నచ్చలంబు మది నాటుకొనంగఁ గపోల మండలీ
దాన మిళద్ద్విరేఫ నినదంబుల ఘీంకృతి సందడింప వె
ల్లేనుఁగుమీఁద డీకొలిపి యింద్రుఁ డుపేంద్రునిఁ దాఁకె నుద్ధతిన్. ||18||

క. పునరాగతుఁడగు మఘవునిఁ
గనుఁగొని తన మ్రోలనున్న కామిని నెమ్మో
మున దృష్టి నిలిపి మురమ
ర్దనుఁ డిట్లను హాస గర్భిత ప్రౌఢోక్తిన్. ||19||

ఉ. అచ్చరలేమ లెల్ల నగ నాహవ భూస్థలిఁ దానుఁ దోడుగా
వచ్చిన తద్దిశాపతి వర్గములుం దల లూడఁ బాఱియు
న్మ చ్చుటు లాస్త్ర ఘట్టన మనంబున నెంచక నానగండయై
వచ్చినవాఁడు చూచితివె! వాసవునిం గమలాయతేక్షణా! ||20||

ఉ. చూడుము నన్నటంచు మధుసూదనుఁ డమ్మరిఁబోసి తద్భుజా
క్రోడము గాఁడ నేసిన నకుంఠితుఁడై సురరాజు కృష్ణు నీ
రేడుశరంబుల న్ఖగకులేశ్వరు ముప్పదిరెంట నేసెఁల్; బే
ర్వాడి తదన్యదిక్పతులు గ్రక్కున గంధగజాధిరూఢు లై. ||21||

దిక్పతు లొక్కుమ్మడి శ్రీకృష్ణుని దాఁకుట

చ. అనలుఁడు రెండు, మూఁడు యముఁ, డాసురనాథుఁడునాలు, గైదు తో
యనిధిపుఁ, డాఱు గంధవహుఁ, డర్థపుఁ డేడు, మహేశుఁ డెన్మిదిన్
ఘనవిశిఖంబు లేయ మురఘస్మరుఁ డన్నియుఁ ద్రుంచి శార్ఙ్గ సం
జనిత మహోగ్రభల్లముల జర్జరితాంగులఁ జేసె నందఱన్. ||22||

ఆ. వేల్పుమ్రానియందు వేడుకపడు కూర్మి
సతుల కోర్కిఁ దీర్పఁ జాలి యపుడు
హరియు హరియుఁ బోరి రన్యోన్య జయకాంక్ష
నసుర జీవనాపహాశుగముల. ||23||

ఇంద్రోపేంద్రుల భీషణ సమరము

క. మురహర బలహరు లి ట్లొం
డొరు తూపులఁ గప్పఁ బడుట నొదవించిరి త
మ్మిరువురఁ గనుఁగొనఁ దివిరెడు
గరు డోరగ ముఖుల కోరికకు విఘ్నంబుల్. ॥24॥

చ. అలుఁగుల దట్టమై పొడము నగ్నికణంబులు సోఁకి పైగఱుల్
వొలిసియుఁ దొంటివేగ ముడివోక క్రమంబున నొండొకంటిఁ బిం
జలుగొని త్రోచికొంచు శరసంఘము లక్ష్యముదాఁకు విస్మితా
ఖిల సుర సిద్ధ సాధ్యముగఁ గృష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు బోరనయ్యెడన్. ॥25॥

తే. ఘోరముగ మింటఁ బందిరి గొని జగంబు
నంధముగఁజేయు నిరువుర యంపగములు
నొండొకటి దాఁకి క్రొమ్మంట లొదవి తాము
చూర్ణమై పోవ ముదమయ్యెఁ జూపఱకును. ॥26॥

క. అలనాఁటి నన్ను మఱచితె!
నిలు నిలుమీ తగినయాజ్ఞ నీ కిదె! యంచుం
బులుఁగులఱేని సురేంద్రుం
డలుఁగుల పెనుగూఁటఁ జిక్కునట్టుగ నేసెన్. ॥27॥

మ. అలుకం గంసవిభేధి నందకముచే నయ్యస్త్రము ల్ద్రుంచి వే
బలుతూపు ల్దృఢముష్టిఁ గూర్చి బలభి ద్భద్రేభ కుంభంబు ప్ర
క్కలుగా నేసిన బోరునం దొరఁగె ముక్తాశ్రేణి, పైపై హిమా
చల శృంగావతర న్నభశ్చర ధునీ చంచత్ప్రవాహాకృతిన్. ॥28॥

నారదుని యానంద నృత్యము

చ. "ఇతని కితండె సాటి యగు, నీతని కీతఁడె సాటి వచ్చుఁ గా
కితరులు వీరిఁ బోలఁగలరే!" యను చారణ సిద్ధ సాధ్య సం
స్తుతులు సెలంగె, నా రణము చూచి రణాశన మౌని నింగిపైఁ
గుతుక రసాతిరేకమునఁ గుంచియ వీచి నటించె నయ్యెడన్. ॥29॥

సీ. కినిసి బిడౌజుఁ డాగ్నేయాస్త్ర మడరింప - నది శార్ఙ్గి తేజంబునందు డిందెఁ,
గనలి వృద్ధశ్రవుం డనిలాస్త్ర మేసిన - నది యదూద్వహు నూర్పునందు డిందె,
నలిగి బలారి సౌరాస్త్రంబు నిగిడింప - నది శౌరి వలచూడ్కియందు డిందె,
నడరి యింద్రుండు బ్రహ్మాస్త్రంబు పయికొల్ప - నది మురాంతకు నాభియందు డిందెఁ,
ఆ. బాకదమన ముక్త పాశుపతాస్త్రంబు
హరి నిజార్ధ తనువునందు డిందె,
నేమి సేయవచ్చు! నీశ్వరుం డఖిలాత్ముఁ
డతని గెల్వఁ దనకు నలవి యగునె! ॥30॥

చ. తఱి గని యంతలోన మధుదైత్యహరుండు మహేంద్రు శింజినిం
గొఱనెల తూపునం దునిమి క్రూరతరంబగు భల్ల మొక్కట
న్నఱికినఁ గూలెఁ దద్ఘన ఘనాఘన కల్పితమైన టెక్కియం
బొఱలుచు నోరుగాలి మొదలూడఁగఁ గూలెడు మ్రాని కైవడిన్. ॥31॥

శా. భుగ్న భ్రూకుటి దుర్ముఖుం డగుచు నాస్ఫోటించుచు న్లోని రో
షాగ్నిజ్వాలలు బాహ్యనిర్గతము లైన ట్లుత్క టారుణ్య ని
ర్మగ్నంబై కనుపట్టు లోచనసహస్రం బొప్ప మౌర్వీలతా
భగ్నం బైన శరాసము న్విడిచి జంభద్వేషి యత్యుగ్రతన్. ||32||

చ. కుల వసుధా ధరావలికిఁ గుంటితనం బొదవించె నెద్ది యా
బలితపుఁ గైదువుం గొని సుపర్వకులాగ్రణి వేయుఁగన్నులం
దలకొని కౌస్తుభ స్తబకితంబగు శౌరియురంబు సూచిన
న్జలజ దళోద రోదకము చాడ్పున నల్లలనాడె లోకముల్. ||33||

ఇంద్రుఁడు వజ్రాయుధమును బ్రయోగించుట

ఉ. వీరుఁడ వౌదు, దీని బలువ్రేటున కోరిచి నిల్చి తేని యం
భోరుహనాభ! యంచు సురపుంగవుఁ డప్పుడు లోకభీకరా
కారత నిల్చి భీతి పరికంపితులై సుర లూహ లేది హా
హారవము ల్ఘటింపఁ గులిశాయుధరాజముఁ బూఁచివైచినన్. ||34||

మహాస్రగ్ధర. శతధారా జాయమాన జ్వలన ముఖశిఖాచ్ఛాది తాభ్రస్థలంబై,
వితతాభీలధ్వని శ్రీవిలసన బధిరోద్విగ్న దిగ్వారణంబై,
కృతలోకాలోక ముఖ్యాఖిలగిరి చలన క్షిప్తభూమండలంబై,
పతయాళు ద్వాదశాత్మ ప్రకరఖరకరౌపమ్యమై యేఁగుదేరన్. ||35||

మ. కని నెమ్మోమునఁ బిన్ననవ్వు దొలఁకం గంసారి నిశ్శంకఁ దా
ర్క్ష్యుని నడ్డంబుగఁ ద్రిప్పి వేగ రవితేజో దుస్సహ స్ఫూర్తిమైఁ
దను డాయ న్శతకోటిఁ గేలి శతపత్రక్రీడఁ బట్టెం గటా
క్ష నిరీక్షాగతి నందకత్సరుకిణాంకంబైన హస్తంబునన్. ||36||

శ్రీకృష్ణుఁడు వజ్రాయుధమును నొడిచిపట్టుట

సీ. తలలు వీడంగ విద్యాధరు ల్పఱచిరి - గగ్గులకాండ్రైరి ఖచరవరులు
చట్టుపైఁబోక లై చనిరి గంధర్వులు - గరుడులు పంచబంగాళ మైరి
కన్నది గతి గాఁగఁ గిన్నరు లరిగిరి - పన్నగేంద్రులు పటాపంచ లైరి
పోయినపోక లై పోయిరి సిద్ధులు - దిక్కు మొగము లైరి దిగధిపతులు
తే. హరిహయ త్రాణ నాయత్తు లగుచు వచ్చి
మునులు సంప్రార్థనా వచోముఖరు లైరి
పూని తనమీఁద వచ్చు దంభోళి నిట్లు
పంకజోదరుఁ డొడిసి చేపట్టుటయును. ||37||

ఇంద్రుఁడు కృష్ణునకు మ్రొక్కుట

ఉ. ముందల వట్టినట్లు తన ముఖ్యతరాస్త్రము గొన్న దేవకీ
నందనుఁజూచి సాధ్వసము నానయుఁ గ్రమ్మఁ గరీంద్రు డిగ్గి సం
క్రందనుఁ డో ముకుంద! మురఘస్మర! యే నపరాధి నంచు వే
ముందఱవచ్చి సాఁగఁబడి మ్రొక్కిన శౌరి కృపార్ద్ర చిత్తుఁడై. ||38||

శ్రీకృష్ణుం డింద్రు నూరార్చుట

మ. లెమ్ము సురేంద్ర! నీవలన లే దొకతప్పును, నీమఱంద లీ
కొమ్మ వదాన్యభూరుహముఁ గోరినఁ దెచ్చితిఁగాని; కొమ్ము నీ
సొ మ్మని వజ్రమిచ్చి మధుసూదనుఁ డాతరు వీఁ దలంచినం
గ్రమ్మఱ మ్రొక్కి వాసవుఁడు కందళిత ప్రమదాంతరంగుఁడై. ॥39॥

ఉ. సొమ్మన నెద్ది! యే ననఁగ సొమ్మున కెవ్వఁడఁ! గర్తవీవు, నీ
సొ మ్మఖిల ప్రపంచమును, శూరకులంబు నలంకరించు నీ
వమ్మహి నుండునంతకు ననన్యదురాపము పారిజాతభూ
జమ్మును నుండు నన్న వికసన్ముఖుఁడై హరి వీడుకొల్పుచున్. ॥40॥

శా. గంధ ర్వోరగ సిద్ధ సాధ్యవరులం గారుణ్య దృష్టి క్రియా
సంధానంబున వీడుకొల్పి, సురభూజంబు న్సతి న్వాహన
స్కంధాగ్రంబున నుంచి, విక్రమకళా సంలబ్ధ తత్ప్రేయసీ
సంధాసిద్ధిఁ గృతార్థుఁ డై మఱలె నిచ్చ న్వేడ్క లుప్పొంగఁగన్. ॥41॥

ఉ. వాసవుతోడి కయ్యమున వార్తలు సెప్పుచు, మోముఁదమ్మి ను
ల్లాసము మందహాసముఁ దొలంకఁగ వేలుపుమ్రాని పూవులం
జేసిన సొమ్ము లంగములఁ జేర్చి వధూమణి నాదరించుచున్
వాసుకిభోగతల్పుఁడు సువర్ణగిరీంద్రము దాఁటెఁ జయ్యనన్. ॥42॥

శ్రీకృష్ణుఁడు పారిజాత తరువుతో నిజనగరి కేతెంచుట

చ. కనకగిరీంద్రముం గడచి గ్రక్కున రైవతకాద్రి పొంత ని
ల్చిన యదు వృష్ణి భోజ నృపసింహులు సేనలతోడఁ దన్నెదు
ర్కొన నగరంబుఁ జొచ్చె మణిగోపుర సంస్థిత పౌరభామినీ
జనములు సేసముత్తెములు సల్లఁగ నుల్లసితాంతరంగుఁడై. ॥43॥

తే. పురబహిర్ద్వారములు దాఁటి భుజగశాయి
రాజమార్గంబు దఱియ హేరాళ మగుచు
బుగులుకొనియె ననాఘ్రాత పూర్వకములు
పారిజాత మహీజాత పరిమళములు. ॥44॥

ఉ. ఆ మహిజాతముం గనిన యంతటిలో ధన ధాన్యరాశితో
సామజ ఘోటికా మహిత శాలలతో మణిసౌధ పంక్తితో
గో మహిషీ శతాంగ భట కోటులతో మఱిభూషణాలితోఁ
దామరతంపరై తనరెఁ దత్పురిఁ గింపచ గేహ వాటికల్. ॥45॥

మ. బెరసెన్ మేన నిగిడ్చినట్లు వళు, లుబ్బె న్దుర్బలాంగంబు, లం
కురము ల్సాపె రదంబు, లంఘ్రుల వడంకు ల్దీఱె, వాలారులై
కరజంబు ల్సిగిరించెఁ, గేశ వితతు ల్గప్పారె, వృద్ధాలికిన్
మరలం బ్రాయము వచ్చెఁ దత్తరు చల న్మందాని లాసంగతిన్. ॥46॥

క. విన నేర్చిరి బధిరులు, గనుఁ
గొన నేర్చిరి యంధకులు, లఘుత్వము మీఱన్

జన నేర్చిరి వికలాంగకు
లనిమిష తరు కుసుమసౌర భావేశమునన్. ॥47॥

క. విస్మయముగ నీగతి ముర
ఘస్మరుఁడు నికేతన ప్రఘాణమున భుజం
గ స్మయ హర వాహము డిగి
సస్మితముఖుఁ డగుచు నరిగె సమ్మోదమునన్. ॥48॥

సీ. వరభక్తి దేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కి - బలభద్రునకు నట్ల ప్రణతి సేసి,
గురు పురోహిత బంధుకోటికి వినయంబు - గావించి, మిత్రులఁ గౌఁగిలించి,
సుత సోదరామాత్య తతి నతుల్గయికొని - యాప్త వర్గంబుల నాదరించి,
గారవంబునఁ బెక్కుగతుల మన్నించుచు - వినతా తనూభవు వీడుకొలిపి,
తే. ప్రేయసియుఁ దానుఁ గూడి తదీయమంది
రమున కేఁగి సుఖాలాప రచన మెఱయఁ
బ్రతిన వచ్చెఁ గదా యిదె పారిజాత
మనుచు నర్పింప నద్దేవి హర్షమంది. ॥49॥

పారిజాత తరు ప్రతిష్ఠ

తే. ప్రాణవిభుఁ బెక్కుమాఱులు ప్రస్తుతించి
మంది రారామ వాటికా మధ్యసీమ
దివిజ భూమీరుహంబుఁ బ్రతిష్ఠ సేసి
యర్ఘ్యపూజన మొనరించె ననుదినంబు. ॥50॥

చ. సతులఁట! ప్రాణనాథులఁట! సారెకు నైక్యము లైన మోహసం
గతులఁట! యేమి సెప్ప! బలఘస్మరుఁ బోర జయించి కల్పక
క్షితిరుహము న్నిజేశ్వరికిఁ గృష్ణుఁడు దానిటఁ దెచ్చెనంచు సం
స్తుతు లొనరించి రొండొరులతో సవతు ల్పదియాఱువేవురున్. ॥51॥

సీ. విరివిగా నొకవేళఁ బెరిఁగి వీటికి నెల్ల - నిజశీతలచ్ఛాయ నిగుడఁజేయుఁ,
బిన్నగా నొకవేళఁ బెనువ్రేలియంత యై - చూడ్కుల కెంతయు వేడ్క సేయు,
నింతగా నొకవేళ వివిధ భూరుహ పుష్ప - సురభిగంధంబుల సోడు ముట్టు,
వేర్వేఱ నొకవేళ వికచ కాంచన రత్న - పరిపక్వ ఫలములఁ బరిణమించు,
తే. నభిలషించిన రూపంబు నభినయించు,
నుల్లమునఁ గోరుకోరిక లెల్ల నొసఁగు
సత్యభామాగృహారామ నిత్య మైన
పారిజాతంబు విస్మయాపాది యగుచు. ॥52॥

నారద పునరాగమనము

వ. ఇవ్విధంబున నభీష్ట ఫలసిద్ధి సంతోషిత స్వాంతులును నిఖిల
లోకైక సంస్తూయమాన మహామహిమోదాత్తులు నై నిరంతర సౌఖ్య
వర్ధిష్ణులగు నా సత్యాకృష్ణులను జూచువేడుకం గ్రమ్మఱ నొక్కనాఁడు
నిజతను ప్రభా ప్రభావాపహసిత శారద నీరదుం డగు నారదుం
డరుగుదెంచి యాదంపతులు సేయు సత్కారంబులం బరితుష్టి నొంది

సుఖోపవిష్టుండై యిష్టాలాప సమయంబున నుల్లసిత ముఖారవిందుం
డగుచు నయ్యిందువదనం గనుంగొని. ॥53॥

తే. హేమనిభగాత్రి! నీభాగ్య మేమి చెప్ప
జిష్ణుభూజంబు నీ పెట్టుచెట్టుఁ జేసి
సవతులన కాదు త్రిభువనేశ్వరి యనంగఁ
బొలుచు పౌలోమి గెలిచితి వలఘు మహిమ. ॥54॥

నారదుఁడు సత్యకుఁ బుణ్యక వ్రత ముపదేశించుట

చ. అతులిత తావకీన మహిమాతిశయోచిత మైన పుణ్యక
వ్రత మొనరింపఁగా వలయు వారిజలోచన! నీవు; న య్యరుం
ధతియును గౌరియు న్శచియుఁ దత్పరబుద్ధి నొనర్చువేళఁ జూ
చితి మును తద్విధం బెఱుఁగఁ జెప్పెద నే నిపు డానుపూర్విగన్. ॥55॥

చ. తెలతెలవాఱ మౌననియతి న్నదికిం జని, తీర్థ మాడి, ని
ర్మల వసనంబు గట్టి, నవరత్న విభూషణము ల్ధరించి, మైఁ
గలప మలంది క్రొమ్ముడిని గ్రమ్మవిరు ల్సవరించి, యత్తమా
మలకును నాత్మభర్తకు నమస్కృతి సేసి, తదీయసమ్మతిన్. ॥56॥

చ. కువలయనేత్ర! తొంటి తనకోపము గర్వము మచ్చరంబు మా
ని, వినయముం బ్రమోదమును నిండి తొలంకెడు నెమ్మనంబున
న్సవతులయిండ్ల కెల్లఁదొలునాఁడు క్రమంబున నేఁగి, త ద్వ్రతో
త్సవమున కామతించి యతిసంభ్రమలీలలఁ దోడితేఁ దగున్. ॥57॥

చ. దినదిన మిట్లు తత్పరమతిం బదివేవురు పేరఁటాండ్ర క
ర్చన లొనరించి సార ఘనసార సుగంధములు న్విచిత్ర నూ
తన పట రత్నభూషణ వితానము లిచ్చుచు వేడ్కఁ జైత్రశు
ద్ధ నవమి యాదిగా నెల వ్రతం బొనరించిన యంతమీఁదటన్. ॥58॥

మ. పరమాచారధురీణు, నధ్యయన సంపన్ను, న్శుభాకారు, శా
స్త్రరహస్యజ్ఞు, విశిష్టవంశజుఁ, బ్రశాంతస్వాంతు, నుద్య ద్దయా
పరతంత్రు న్విదితాత్ము, భూసురవరుం బ్రార్థించి యాచార్యుఁగాఁ
దరళాక్షీ! నియమింపఁగాఁ దగు వ్రతోద్వాస క్రియావేళకున్. ॥59॥

శా. ఆరీతి న్నియమించి యీవలయు మాద్యద్దంతి వాహావళుల్
నారీరత్నచయం, బనర్ఘ నవరత్న శ్రేణి గో భూ పరీ
వారంబుల్ ధనధాన్యసంతతి, రసవ్రాతంబుఁ, గర్పూర క
స్తూరీ సంకుమదాగురు క్రముకరాసు ల్కోటి సంఖ్యాకముల్. ॥60॥

శా. ఏతద్వస్తు సదక్షిణాకముగ నాత్మేశు న్సురానోక హో
న్వీతుంగాఁ దగ ధారవోసి, ద్విజుఁ డేయేయర్థము ల్వేఁడినం
జేతఃప్రీతిగ నిచ్చి, క్రమ్మఱఁ బతిం జేకొంట యుక్తంబు; వి
ఖ్యాతంబై తనరారు నీవ్రతము సాకల్యంబుగాఁ జేసినన్. ॥61॥

క. ధన కనక వస్తు సమితియుఁ

దనయ సమృద్ధియును గల్గి తానుం బతియున్
మనమున నఱగొఱ లెఱుఁగక
యనితర సులభైక సుఖము లందుదు రనుచున్. ||62||

క. నారదుఁడు పుణ్యక వ్రత
మారూఢిగ నెఱుఁగఁ జెప్ప నవహిత మతి యై
కోరిక లిగురొత్తఁగఁ ద
త్ప్రారంభ మొనర్చె సత్య ధవుని యనుజ్ఞన్. ||63||

వ్రతోత్సవ వైభవము

సీ. యదు వృష్ణి కుకుర భోజాంధ కాదికముగా - నాత్మకీనం బైన యాప్తగణము
సంబంధులైన భీష్మక మహీశాదులు - పదియాఱువేల భూపతుల కులము
పాండవ కౌరవ పాంచాలు రాదిగాఁ - బరమ హితంబైన బంధుసమితి
నందాది గోపాల బృందలు మఱియును - నెయ్యురై వర్తించు నృపచయము
తే. వారివారల చుట్టముల్ వారిసఖులు
గా జగంబునఁ గల్గిన రాజలోక
మెంత యంతయు సకుటుంబ మేఁగుదెంచెఁ
బుణ్యకాఖ్య వ్రతోత్సవాభ్యుదయమునకు. ||64||

క. నగముల నదులఁ బయోధుల
దిగంతములఁ గాననముల దీవుల మఱియుం
దగునెడలఁ బుణ్యకవ్రత
జగ దుత్సవమునకు వచ్చె సంభారంబుల్. ||65||

తే. అసురహరునాజ్ఞ రైవతకాద్రి పొంత
విస్మయము గాఁగ నిర్మించె విశ్వకర్మ
యాత్మ నిర్మాణ చాతురి కవధి గాఁగ
మణిమయోజ్జ్వల మగు దానమంటపంబు. ||66||

సీ. చూడ్కికి వ్రేఁకమై సుర విమానములచే - గగన మార్గంబెల్లఁ గ్రందుకొనియె,
మనుజనాయక వర్గమకుటాగ్రమణులచే - దిగ్భిత్తు లధిక చిత్రితము లయ్యె,
నాహూతులైన మహామౌనివరులచేఁ - బొడవడ దయ్యె భూ భువనతలముఁ,
సందర్శనాయాత జనభరంబునఁ గ్రింద - భుగ్న ఫణుండయ్యె భుజగభర్త,
తే. సమయ బహుముఖ ముఖర తూర్యములవలనఁ
బద్మజాండంబు ఘోష సంభరిత మయ్యె,
సకలలోక మహాశ్చర్య జనక మయిన
పుణ్యకాఖ్య వ్రతోత్సవాభ్యుదయమునను. ||67||

ఉ. దానవభేది సత్యయును దాను యథోచితవృత్తి మంగళ
స్నాన మొనర్చి శుభ్రవసనంబులు గట్టి యనర్ఘరత్నభూ
షానివహంబు పూని హరిచందన చర్చ వహించి వృద్ధ స
భ్యానుమతి న్సులగ్నమున నా వ్రతదీక్ష వహించె నయ్యెడన్. ||68||

క. వ్రత కల్పోచిత దాన

ప్రతిగ్రహార్థముగ నిఖిల పరిష దనుజ్ఞం
గృతనిశ్చయుఁడై సవినయ
నతిచే సమ్మతిలఁ జేసి నారదమౌని. ॥69॥

సీ. మదవతీ కరముక్త మణికుంభ సంభృత - సౌరభోదకముల జలక మార్చి,
హిమధామ కిరణ విభ్రమ విడంబక శుభ్ర - కౌశేయ యుగళంబు గట్ట నిచ్చి,
ఘనసార మృగమద గంధ బంధురమైన - గంధసారము మేనఁ గలయ నలఁది,
విస్మృమర పరిమళ ప్రసవ మాల్యంబులు - ఘన జటాజూటంబు మునుఁగఁ జుట్టి,
తే. లలిత మణిమయ భూషణావళులు దొడిగి,
యిష్ట రాజోపచార సంతుష్టుఁజేసి,
ఋత్విజులు గాఁగ ధౌమ్యాది ఋషుల నిలిపి
వారిఁ బూజించె సకలోత్సవంబు మెఱయ. ॥70॥

శా. భద్రేభంబులమీఁద నెక్కి వెనుకం బ్రద్యుమ్న శైనేయ సా
భద్రాదు ల్సన ధర్మజ ప్రముఖ భూపశ్రేణితో శౌరి తూ
ర్య ద్రాఘిష్ఠ రవంబు లుప్పతిలఁ జేర న్వచ్చె సంపన్న నా
నాద్రవ్యం బగు దానమంటపము నంత స్సంభృతానందుఁడై. ॥71॥

ఉ. ద్రోవదియు న్సుభద్రయును దోఁజనుదే విభవాగతాన్య పృ
థ్వీవర కామినీమణులు వేడ్క భజింపఁగ సత్యభామ ము
క్తా వినిబద్ధ పంజరయుతం బగుపల్లకి యెక్కి వచ్చె వృ
ద్ధా విసరంబు మున్నుగ వ్రత ప్రతిపాదన సావధాన యై. ॥72॥

చ. జలరుహపత్రనేత్ర మునిసత్తమ వృద్ధ సువాసినీ జనం
బులు వెనువెంట రాఁజని ప్రభుత్వముతో వ్రతదానమంటప
స్థలమున నర్చితంబగు వదాన్య మహీరుహ సార్వభౌమమున్
వలగొని వచ్చి దేవమునివర్యున కిచ్చె యథోచితార్చనల్. ॥73॥

చ. సతులు పదారువేవురును సంగడి రా వదనాంబుజంబునం
గృతక వికాస మచ్చుపడఁ గృష్ణుని పట్టపుదేవి యిందిరా
ప్రతినిధి రుక్మిణీరమణి రాఁ దగ వౌ నని వచ్చెఁ బుణ్యక
వ్రతము గనుంగొనం గమలరాగ మణీ శిబికాధిరూఢయై. ॥74॥

వ. అట్టియెడ నమ్మహావ్రత దానోచితంబుగా వేర్వేఱ నేర్పరింపఁ బడు
సాలంకార ధేనుసహస్రంబులు విడువడు నిజవత్సంబులం బిలుచు నంభా
రవంబులవలనఁ బ్రత్యేకంబ పర్వతంబులుగాఁ గల్పింపఁబడు కనక
రజత తామ్ర కాంస్యాది లోహంబులుం, బద్మరాగ ప్రవాళ హరినీల
మౌక్తిక మరకతాది రత్నములుం, దిల గోధూమ యవ వ్రీహి మాష
ముద్గాది ధాన్యంబులుం, గనక నిర్మిత చ్ఛత్ర చామర శయ్యా
వ్యజన పాదుకాద్యుపకరణంబులుం, గజ తురగ స్యందనాది
వాహనంబులు మొదలుగాఁ గలుగు దాన ద్రవ్యంబులు సమకూర్చు
నధికారుల సంభ్రమాలాపంబుల వలన, నపూర్వ మహోత్సవ
సందర్శన సంతోషిత స్వాంతులగు దిగంత మహీకాంతుల పరస్పర
సరస సల్లాపంబులవలన, వివిధ దేశాగతంబులగు రాజలోక
శుద్ధాంత వర్గంబుల కెడ గలుగ జడియు వేత్రహస్తుల తర్జన

స్ఫూర్జనంబుల వలన, సంయమీశ్వర తిలకంబుల వికస్వర
సుస్వరంబుల నామ్రేడించు వేద మంత్ర పఠనంబులవలన,
వైభవాలోకన లంపటులై యాకసంబున గుంపులుగొని నిలింపు
లగ్గించు సంస్తవ రవంబుల వలనం, బటహ భేరీ ఝుల్ల
ర్యాది వాదిత్ర నాదంబుల వలనను, నా సమయం బభ్యర్ణ
పూర్ణచంద్రోదయ ఘూర్ణమానార్ణవంబునుం గ్రేణి సేయుచుండె.
నట్టియెడఁ దత్కలకలంబు వినివారించి నారదుండు సత్యభామ కి ట్లనియె. ||75||

క. వికచాబ్జనేత్ర! యీపు
ణ్యక వ్రత విధానమునకు నాథుని ధారో
దక పూర్వ మీవలయు ని
య్యకొలుపుమా! యిపుడు యాదవాన్వయ తిలకున్. ||76||

శ్రీకృష్ణుని సత్యభామ నారదునకు దాన మొసఁగుట

చ. అనవుడు సత్యభామ హృదయంబున లజ్జయు సమ్మదంబునుం
బెనఁగొనఁ బ్రాణవల్లభునిఁ బ్రేమరసాలస వీక్షణంబునం
గనుఁగొని మోము వాంచి మధుకైటభమర్దన చిత్తగించితే!
మునిపతిమాట నావుడును మోవిపయిం జిఱున వ్విగుర్పఁగన్. ||77||

మ. నవచంద్రాలిక! నీకు నేల యనుమానం బాగమోక్తంబు గా
న విచారింపక ధారవోయు మనిన న్లజ్జాభరా క్రాంతలై
సవతు ల్వాంచిరి వక్త్రపంకరుహము, ల్సంబంధి భూపాలక
ప్రవరు ల్నవ్విరి నర్మగర్భిత వచః ప్రాగల్భ్యమేపారఁగన్. ||78||

చ. మునిపతి యానతిం జకిత ముగ్ధ మృగీ తరలాక్షి ప్రాణనా
థుని గనకాంబరాంచలముతోఁ గుసుమాయుధ వాగురా నిబం
ధనమునుబోని క్రొవ్విరులదండఁ దగుల్కొనఁ జుట్టి వేడ్కఁ గ
ల్పనగముఁ గూడఁ గంకణ ఝుణంఝుణ మంజుల దోర్యుగంబునన్. ||79||

తే. పరమముని మానసాలాన బంధనమునఁ
గుదురుపడకుండు యాదవకుంజరంబు
వికచ రాజీవనేత్రచే వేల్పుమ్రానఁ
గమ్మఁ బూవులదండచేఁ గట్టువడియె. ||80||

చ. బలి దనుజేంద్రుఁ గట్టితని పల్కఁగ విందుము గాని, నేఁడు మా
చెలి యిదె పుష్పదామకముచే నినుఁ గట్టఁగఁ గంటి, మింక నె
మ్మెలు పచరింప రాదనుచు మేలము లాడెడు సత్యబోట్ల స
న్నల నెసకొల్పుచుం గెలన నవ్విరి ధర్మజ భీమ ఫల్గునుల్. ||81||

మ. సమయజ్ఞుం డయి గర్గసంయమి మహాసంకల్పముం జెప్పఁ గ
ల్ప మహీజంబు సదక్షిణాకము నిజప్రాణేశుఁగూడ న్నుప
ర్వమునిశ్రేష్ఠున కిచ్చె దానముగ ధారాపూర్వ మవ్వేళఁ 'దు
భ్యమహం సంప్రదదే నమో నమ' యటం చద్దేవి మోదంబునన్. ||82||

ఆ. ధారవోసి మఱియుఁ దద్వ్రతాంగంబుగా

దాన మిచ్చె నపుడు తలిరుఁబోఁడి
మణి సువర్ణ ధాన్యమయ పర్వతంబులు
గోసహస్ర వాజి కుంజరములు. ||83||

క. ఇవ్విధమున దానము గొని
చివ్వల యోగిరపుఁ దపసి చెట్టును గూడం
బువ్వులసరులం జుట్టిన
యవ్విభుని చెఱంగు విడిచి యల్లన నగుచున్. ||84||

క. సత్యముగ నిన్ను నిప్పుడు
సత్యాసతి మాకు నిచ్చె సకలామ్నాయ
స్తుత్యా! యిఁక సలుపు మభీప్సిత
కృత్యంబులు సలుపు మనుచుఁ గేళిపరుండై. ||85||

నారదుఁడు శ్రీకృష్ణునిచే నూడిగములు సేయించు కొనుట

సీ. మేళవించినవి సుమ్మీ దీని మెట్లని - మాంసలాంసంబున మహతిఁ జేర్చి,
మిన్నేటి జలము సుమ్మీ తొలంకెడు నని - డాచేత మణికమండలు వొసంగి,
యిది జపోచితము సుమ్మీ జతనంబని - వలచేతఁ బద్మాక్షవలయ మిచ్చి,
యీశానుఁ డిచ్చె జుమ్మీ మాకు నిదియని - శార్దూలచర్మంబుఁ జంకఁ జొనిపి,
తే. పొమ్ము పొమ్మని యొక పోవఁ బోవ,
రమ్ము రమ్మని మరలఁ జేరంగఁ బిలిచి,
కపట నటనా పరుం డైన కంసవైరిఁ
బరమముని నవ్వుటాలకుఁ బనులు గొనియె. ||86||

మ. నిగమాంత ప్రతిపాద్యు నాద్యు నభవు న్నిత్యు న్గుణాతీరు వి
శ్వగురున్ జిన్మయు నవ్యయుం బరము నిశ్శంకం బనుల్గొంచు మౌ
నిగరిష్ఠుండు కృతార్థుఁ డయ్యె నన సందేహింపఁగా నేల! భ
క్త గణాధీనుఁ డనంగ నవ్విభుఁడు లోకఖ్యాతిఁ బెంపొందఁడే? ||87||

సత్యభామ శ్రీకృష్ణుని మరలఁ గొనుట

చ. అపుడు విరించిసూనుఁడు జనార్దను నెయ్యపు వాలుఁగంటిఁ జూ
చి పడఁతి! నీ మనోహరునిఁ జేకొను మిచ్చెద నంచుఁ బల్కుచో
నపరిమిత ప్రమోద భరితాననయై వెస నిచ్చె వేలుపుం
దపసికి నాత్మభూషణవితానము లన్నియు నిష్క్రయంబుగన్. ||88||

క. ఇచ్చి కయికొనియెఁ గ్రమ్మఱ
నచ్చిగురుంబోఁడి విభుని నావైభవమున్
మెచ్చి కురియించి రపుడు వి
యచ్చరు లచ్చెరువుగాఁగ నలరుల వానల్. ||89||

సత్య సవతులందఱకు వాయనము లొసఁగుట

చ. తనుతరమధ్య యాగమవిధానము తప్పక యుండ మౌనిచే
ననుమతిఁ గాంచి మ్రొక్కి వినయంబున నందఱ నామతించి క

ల్ప నగముక్తాప్విరుల్కనకపాత్రములం దగ నించి యిచ్చె వా
యనములు రుక్మిణీ ప్రభృతులౌ సవతు ల్పదియాఱు వేలకున్. ||90||

క. ఈచందమున నమానుష
గోచర మహిమాఢ్యుఁడైన గోవిందుని స
త్యాచంద్రముఖీ వరు సుర
వాచంయమి పలికెఁ జతుర వాచాప్రౌఢిన్. ||91||

నారదుఁడు చతురోక్తుల శ్రీకృష్ణుని నుతించుట

అనులోమ విలోమ క. నాయశరగసార విరయ
తాయనజయసారసుభగధరధీనియమా
మాయనిధీరధగభసుర
సాయజనయతాయరవిరసాగరశయనా! ||92||
(దీని నర్థభ్రమక కంద మనియు నందురు. మొదటి రెండు పాదములను దుది నుండి వెనుకకుఁ జదివినచో మూఁడు నాలుగు పాదము లగును. అనఁగా బూర్వార్ధమును ద్రిప్పి చదివినచో నుత్తరార్ధమును, ఉత్తరార్ధమును వెనుక నుండి చదివినచో పూర్వార్ధమును నగునని భావము.)

పాదభ్రమక క. ధీర శయనీయ శరధీ
మార విభానుమత మమత మనుభావిరమా
సార సవననవసరసా
దారద సమ తార హార తామసదరదా! ||93||
(పాదభ్రమక మనఁగా బ్రతిపాదమును వెనుకనుండి చదివినను నదే పాదము యగును.
దీనినే యనులోమ విలోమ పాద మనియు నందురు.)

గోమూత్రికా బంధ క. విదళితదైత్య రమాగృహ
పదసారస వినతదేవ పతగేశహయా
చిదమిత చైత్యశమావహ
మదవారణ విమతభావమతపాశజయా! ||94||

నాగ బంధ చ. జలదవితానసీల ఖలసాలకులక్షతివారణేశ ని
శ్చలమునివారపాల సురచారణయక్షనవానుకూల కుం
డలివరహారలోల నరనారదతత్పర భూవిధేయ యు
జ్జ్వలమనునీతిశీలితవశంవద శక్రరమానికేతనా! ||95||

ఛురికా బంధ క. శ్రీవర వరవరహృత భవ
భావన వనజాయతాక్ష పాలితవిబుధా
ధావితదనుభవనియమి స
భావనచతురా సముద్ధృతార్ణవ వసుధా! ||96||

చక్ర బంధ శా. చిత్రాకృత్యభినందిత వ్రజమృగాక్షీమధ్యగా యక్షరా
మిత్రోష్ణద్యుతిదిగ్ధచక్ర జనివల్మీకర్షపా కృష్ణభా
సత్రారాధ్య నుతింతు నిన్ను జగదీశా విక్రమాతిస్థిరా

రాత్రీ నాంచితభామితాబ్జ సదయా రాధానుభావాకరా! ॥97॥
(ఈ బంధమున మూఁడవ చుట్టున "కృష్ణరాయకృతి" యనియు
నాఱవ చుట్టున "నందితిమ్మకవి" యనియుఁ
గృతిపతి కృతిభర్త నామములు గూర్పఁబడి యున్నవి.)

ద్వ్యక్షరి క. మనమున ననుమానము నూ
నను నీనామ మనుమనుమననమునునేమ
మ్మున మాన నన్ను మన్నన
మను మను నానామునీనమానానూనా! ॥98॥
(ఈ కంద పద్యము "న, మ" యను రెండక్షరముల తోడనే సాగినది.
కావున దీనికి ద్వ్యక్షరి కంద మని పేరు. ఈ రెండక్షరములనే
గ్రహించుటచే నయ్యది నమః పూర్వకస్తుతి యైనది.)

ద్వికంద క్రౌంచపదవృత్తము:

క. అంకురితశ్రీ సంగభు
జాంకా హరిహయమణి మదహర తనువర్ణా
సంకటకృద్దైత్యాశయ
శంకాజనన నిజచరిత శయధృతశంఖా! ॥99॥

క. పంకజనాభా భంజిత
పంకా పరమపురుష భవపరిభవనామా
శంకరభావా కిసలయ
సంకాశపదయుగ కలశశరనిధిశయనా! ॥100॥
(పై రెండు కంద పద్యములను గలిపి వానిలోని రెండేసి పాదముల నేక పాదముగాఁ
జేసి చదివినచో నది నాలుగు పాదములు గల క్రౌంచపద వృత్త మగును.
లక్షణము: ప్రతి పాదము నందును భ, మ, స, భ, న, న, న, య, యను గణము
లుండును.
పదు నొకండవ యక్షరమునకును బందొమ్మిదవ యక్షరమునకును యతి.)

భుజంగప్రయాతగర్భ స్రగ్విణి. వాసుదేవా ఘనస్వచ్ఛకాంతీ రమా
వాస వంశస్వరవ్యక్తవేద క్రమా
రాసలాస్యప్రకార ప్రవీణోద్యమా
వాసవాదిస్తుతవ్యక్తనామా నమః. ॥101॥
(ఇది స్రగ్విణీ వృత్తము. దీనిలో మఱొక భుజంగ ప్రయాత మను
వృత్త మిమిడి యున్నది. పద్యాంత మందలి "నమః" యను పదమును
"నమో" యని మొదటఁ జేర్చి చదివినచో భుజంగ ప్రయాత వృత్తమగును.
స్రగ్విణి లక్షణము: ఇందుఁ బ్రతిపాదము నందును నాలుగు "ర" గణము లుండును.
ఏడవ యక్షరము యతి.
భుజంగ ప్రయాత లక్షణము: ఇందుఁ బ్రతిపాదమునందును నాలుగు "య" గణము
లుండును.
ఇందు నెనిమిదవ యక్షరము యతి.)

క. అని చిత్రగతుల నవ్విభుఁ
గొనియాడి మునీంద్రుఁ డరిగె గోపవధూటి

జనతా వల్లభుఁడును మి
త్ర నికాయముతోడ నిజపురంబున కరిగెన్. ‖102‖

చ. నిజపురి కేఁగుదెంచి ధరణీధరుఁ డప్పుడు భోజరాజ ధ
ర్మజ కురునాథ ముఖ్య మహిమండలనాథులఁ దక్కుఁగల్గు బం
ధుజనులఁ గల్పక ద్రుమజ నూతన దివ్య విభూష ణాంబర
వ్రజము లొసంగి వీడ్కొని నిరంతర సౌఖ్యరసైక లోలుఁడై. ‖103‖

క. తలిరులతుదఁ జినుకులు జల
జల వడియఁగఁ దడిసి మెలఁగు చలికరువలి ను
న్నొలపమున విరియు పరువపుఁ
దొలుమొగడల వలపుఁ దెలుపు తోఁటలలోనన్. ‖104‖

క. దర దళ దంబుజ ముకుళో
దర దళ మిళ దళికుల చ్ఛదప్రహతి సర
త్సరస రజోధూసర పరి
సర సరసీ తీర కుంజసదన స్థలులన్. ‖105‖

క. మరకత గోమేదక పు
ష్యరాగ విద్రుమ విదూరసంభవ ముక్తా
హరినీల వజ్ర కురువిం
ద రత్నమయ కృతక భూమిధర కందరలన్. ‖106‖

సీ. భోజకన్యా సరి ద్రాజహంసము, సత్య - భామా శుకీ కేళిపంజరంబు,
జాంబవతీ నిశా చంద్రోదయంబు, కా - ళిందీ సరోజి నీందిందిరంబు,
భద్రా కలాపినీ ప్రావృడంబుదము, సు - దంతా రసాల లతా పికంబు,
మిత్రవిందా వనీ చైత్రాగమము, లక్ష - ణా హారయష్టికా నాయకంబు,
తే. షోడశసహస్రకామినీస్తోమ ధేను
కా రిరంసా మదోత్కట వారణేంద్ర
మనఁగ సౌఖ్యాంబునిధి నోలలాడుచుండెఁ
గృష్ణుఁ డఖిలావనైక వర్తిష్ణుఁ డగుచు. ‖107‖

కవి స్వీయచరిత్ర

సీ. కౌశికగోత్రవిఖ్యాతుఁ డాపస్తంబ - సూత్రుఁ డార్వేల పవిత్రకులుఁడు
నందిసిం గామాత్యునకును దిమ్మాంబకుఁ - దనయుండు సకలవిద్యావివేక
చతురుఁడు మలయమారుత కవీంద్రునకు మే - నల్లుండు కృష్ణరాయక్షితీశ
కరుణా సమాలబ్ధ ఘన చతురంతయా - న మహాగ్రహార సన్మానయుతుఁడు
తే. తిమ్మమార్యుండు శివపరాధీనమతి య
ఘోరశివగురు శిష్యుండు పారిజాత
హరణ మనుకావ్య మొనరించె నంధ్రభాష
నాదివాకర తారా సుధాకరముగ.

ఆశ్వాసాంతము

శా. ఏకచ్ఛత్రిత సర్వభూతల! నృసింహేంద్రక్షమాభృత్తపః

పాక ద్యోతిత రూప! మౌక్తిక తులాభార ప్రదానోన్నతా!
కోకస్తన్యసమాస్త్ర సన్నిభ! హరి త్క్మాలంకషోద్యద్యశ
శ్శ్రీకర్ణాటమహీశ! వైరి కరిరా ట్సింహ ప్రతాపోదయా! ॥109॥

క. భువనవిజయాఖ్య సంస
న్నవరత్నవిభాప్రభాత నలినాప్త! రమా
ధవ చరణకమల సేవా
ప్రవణమతీ! వీరరుద్ర పర్వత వజ్రీ! ॥110॥

మంగళమహాశ్రీ. చిత్తజభిదంఘ్రియుగ చింతన కళాధిగత జిష్ణుసమ వైభవవిశేషా
విత్తరమణామరగవీ తరణిభూ జలద విశ్రుత కరాంబురుహా! గోష్ఠీ
నృత్త మణిరంగతల! నీతి మనురాజనిభ! నిర్భరదయారస పయోధీ!
మత్తగజ యూథ మదమగ్నసుఖి తాళి రవమాన్యగృహా! మంగళమహాశ్రీ! ॥111॥

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ సార
సారస్వతాభినంది నంది సింగయామాత్య పుత్త్ర కౌశిక
గోత్ర పవిత్ర సుజన విధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన
పారిజాతాపహరణంబను మహా ప్రబంధమునందుఁ
సర్వంబునుం పంచమాశ్వాసము.

